

390.28.

OVERFORT TIL
ODENSE UNIVERSITETSBIBLIOTEK
1968

Følgende bind er udfoldede:

1. Forordning om Holbergmats Forturning dat. 9. Mai 1775 ²³⁷
2. ————— om Examen artium ————— ²⁵⁴ 11. Marts 1805
3. Plakat, fraformt Forordni af 11. Mai 1775 forandring — ²⁵⁴ 22. Marts 1805
4. Universitetsreguler for de lærde Holer — ²³⁷ ²⁵⁴ 24. Aug. 1805
5. Instruction for Præstekonferens for Universiteten i de l. Holer — 13. Sept. 1805
6. Forordning angaaende de lærde Holer i Landet og Norge — ²³⁷ 7. Nov. 1806
angaaende
7. Lærlandsjournals Forandringer i Forordni af 22. Marts 1805 — 10. Aug. 1811 ²⁵⁴ ²³⁷
8. Anordning angaaende Lubrationsanwan for Lærde i de l. Holer — 24. Dec. 1811
9. Forfolkningslæs og Udarbejdelse af de Privilegier fra ²⁵⁴
Examen artium 1805. ²⁵⁴
10. Rito Forfolkningslæs for 1826. ²⁵⁴

H.B. Melhior

No. 1

Sorordning,

angaaende
Skoole-Bæsenets Forbedring ved
de publiqve Latinse Skoeler, og hvad
den studerende Ungdom, der saavel fra publiqve
som privat Information kommer til Aca-
demiet, skal giøre Næede for.

Christiansborg Slot den 11te Maji 1775.

H. B. Møller

Rosshavn,
Trykt hos Directeuren over Hans Kongel. Majestæts og
Universitæts Bogtrykkerie, Nicolaus Christian Hopffner,

i Christian den Syvende, af Guds Raade, Konge til Danmark og Norge,

de Benders og Gothers, Hertug udi
Slesvig, Holsten, Stormarn og Dytmer-
skn, Greve udi Oldenborg og Delmenhorst,

gjore alle bitterligt: At, som Vi ere komme i Erfaring om, hvor-
ledes Undervisningen i de Latiniske Skoeler udi Vore Riger og
Lande Cuud efter anden alt for leselig skal være blevet behandlet,
ja meget forfalden, saaog at den studerende Ungdom, saavel
dersra, som fra den private Information, skal i de seenere Tider
vere kommen til Universitetet meere raae og mindre grundet
baade i Religionen og i Hoved-Sprogene, ja og i Vort eget
Fæderneslands-Sprog, end der, efter de adskillige derom i Lo-
ben og Forordningerne foxyde Anstalter, naar samme ellers af
enhver Bedkommende saa noye, som skee burde, ware efterle-
vede, kunde ventes, hvorved den almindelige Frugt og Nutte af

Stude-

Studeringer, som er at faae unge Mennesker ved retskaffen Un-
derwiisning og grundig Lærdom med Tiden dygtige til Vores
og Fæderneslandets Dienste, aldrig kan opnaaes; Og Vi i den
Anledning, for i Tide at standse et saa farligt Unde, og tillige
forvisses om, ikke alleene at Ungdommen i Skoelerne virkelig
bringe deres Fremgang til den Grad, som kan vehe op imod
den Hielp, de af Publico ved frie Undervisning og Underholdning
i deres Skoelgang nyde, men endog at faae Videnskaber frem-
mede, saaledes at en Stamme til lærde og duelige Mennd i Lan-
det for Fremtiden ikke skal savnes, have taget alt hvad, om de
Latiniske Skoeler og sammes Lærere og Discipler, saavel i Vo-
res Danske og Norske Lovs 2den Bogs 18de Capitel, som i
Forordningerne af 7de April 1694, 23de Novembr. 1697,
17de April 1739, 21de Maji 1742 og 23de Julii 1756, hidind-
til har været foreskrevet, udi noye Overvejelse og Betragtning;

Saa, efterat det er befunden, at et og andet derudi kunde
behove Forandring og Forbedring, og at noget af det, som i
Skoelerne hidindtil haver været lært, bedre kan og bør oversla-
des til Universitetet, paa det at Ungdommen ej ved alt for man-
ge Ting paa eengang skal adspredes og tage Cuuden til det, som
egentlig bør forudsettes og hører Skoelerne til, have Vi, i
steden for det forhen derom anbefalede i Loven og de foranforte
Forordninger, som Vi hermed aldeles ville have ophevet, Aller-
naadigst funden for got til Skoole-Wesenets Forbedring ved
de publike Latiniske Skoeler, og for at sette den studerende
Ungdomis saavel publike, som private, Undervisning paa en
bedre og vissere Foed, hermed at anordne og befale, at med

samme udi Vore Riger Dænmark og Norge herefter udi et og
alt skal forholdes, som folger:

I.

Da Vi ansee saadanne Skoese-Embeder, der først danne
Ungdommen og legge Grundvolden til deres gode eller slette
Tænkemaade, for saa vigtige, at Vi selv ville være forsikrede,
hvem dertil befordres;

Saa ville Vi ogsaa selv fremdeles kalde og beskille Recto-
res, og, efter vedkommende Bisops til Os giørende Forstag,
Con-Rectores i alle Latiniske Skoeler udi begge Vore Riger,
efterat Vi have ladet indhente saavel Vores Universitets, som
Stiftets Bisops, allerunderdanigste Erklæringer om de Ans-
søgendes Lærdom, Duelighed og ustraffelige Levnet; Og skal
derefter Rectores og Con-Rectores, ligesom Prester og Capel-
laner, ved Deres Kaldsbreves Antagelse aflegge til Os deres
allerunderdanigste Troestabs Eed, og siden for Biskoppen den
i Voress Ritual besalede Eed.

2.

Til Rectores og Con-Rectores i Skoelerne maa ingen Os
forestaaes, eller enten af Voress Universitet, eller Biskopperne
recommanderes, uden de allerbequemmeste Personer, der fun-
de være at finde, og det uden noget andet Øyemerke, end Skoe-
lernes sande Optomst og Ungdommens Forfremmelse, i hvil-
ken Henseende noye skal iagttages, at til deslige Embeder med
ald Flid udssuges de, der ere bekendte af et skikkelig Levnet, en
grundig Lærdom, samt en exemplarisk Gudsfrigt og Samvit-

tig-

tsghed, saa og have det Pond, at de med Frugt og Nytte kun-
de underviise de Unge; Og skulle Biskopperne noye agte paa
samtlige Skoese-Læreres Forhold, om de udi Religionen vilse
sig enten koldsfindige, eller til dristige og imod Guds aabenbarede
Ord og Vor hellige Kirkes Symbola stridige Meeninger hengivne.

3.

Som den, der skal blive en duelig Lærere i Skoelen, nød-
wendig bør legge sig efter og have god Kundskab ikke alleene i
Philosophie og Theologie, men tillige sørdesles i Philologie, og
Vi desaarsag Allernaadigst ville, at enhver, som tænker i Ti-
den at vil være Skoese-Lærer, skal, foruden den hidindtil an-
ordnede Examen philosophicum og Theologicum, tillige heref-
ter underkaste sig Examen philologicum, og dertil vilse sig, at
have saadan Kundskab og Færdighed udi Sprogene og Videns-
skaberne, som udi Voress under denne Dags Dato, angaaende
visse Academiske Examina, udgangne Forordning er besalet; Saa
maa ingen herefter bestilles til at være enten Rector eller Con-
Rector ved nogen Skoese, en heller nogen Ansøgning derom Os
allerunderdanigst forestilles, med mindre Supplicanten gotgior,
at han er Magister eller Licentiatus philologiae; Ligeledes maa
heller ingen til Hører eller Collega i nogen Skoese antages, uden
han er Candidatus philologiae.

4.

Ingen Lærer i nogen Skoese, være sig enten Rector eller
Con-Rector, maa have andet end sit Skoese-Embede at tage
vare, efterdi samme, naar han det troeligen opvarter, kan

Skaffe hant nok at bestille; Men hvor visse Præstekalds Indkomster, enten ved Fundationer, eller Kongelige Benaadinger og Mageskifter ere perpetuerede til Skoole-Embeder, forblyver det med dennem, efter den derom allerede gjorte eller herefter gjorende Anordning.

5.

Hørerne i Skoelerne, eller de saa kaledede Collégæ, beskrives saaledes, at Rector dertil foreslaer Biskoppen 3 eller flere Subjecta, som have de i foregaaende 3 die Art. udfordrende Egen-skaber og ellers gode Testimonia om deres Lærdom og stikkelsige Levnet, af hvilke Biskoppen, efter saadan Prøve, som kan ha- ves, udvælger den, som han for den beste og tienligste eragter, og, naar samme saaledes af Biskoppen er antagen, indsettes han af Rector i Skoelen ved en Latinſk Tale.

6.

Da Skoelerne paa den ene Side en kan være tient med alt for ofte at skifte Lærere, men disse derimod paa den anden Side ved Alderenſ Tiltagelse maa befrygtes at tage den Lust, Munterhed og Fyrighed, som til et saadant Embede udfordres, saa tillade Vi Allernaadigst herefter, at Rectores og Con-Rectores, naar de en Tid lang have tient i flige Embeder, og saavel deres Åar som Sinds Kræfter behove Aflossning og Lettelse, maa, ligesom det befndes fornuften, søge anden Bestilling og forfremmes til Professorater, Geistlige eller Verslige Embeder, hvortil de efter Øvrighedens Bidneshyrd maatte være duelige; Men med Hørerne derimod, som ikke ere saa velaflagte,

ville

wille Vi Allernaadigst, at herefter skal forholdes saaledes, at de, naar de troeligen og vel have opført sig i saadan Eteneſte, og ikke ved forefaldende Vacancer kunde komme til at ascendere til Con-Rectorater eller Rectorater, hvortil Vi dog, naar de legge Vind paa at fortjene det, ville have dem i Allernaadigst Erindring, da maa søge om videre Forfremmelse paa anden Maade, og skal efter nogle Åars Forløb, og i Hensigt til enhvers Duelighed og i Skoelen udviiste Flid og Ridkierhed, befordres enten til Geistligt Embede, naar Biskoppen bevidner deres Bequemhed dertil, eller og Versligt, om de dertil beviſe sig at være stikkede, hvilken Vores alvorlige Billie Vi hermed påalegge ikke alleene Vores Danske-Cancellie og Vore andre Collegier ved forefaldende Vacancer at ihukomme og see efterlevet, men endog Bisopperne at giøre Erindring om.

7.

Enhver Skoels Rector, som forsvarligen forestaaer sit Embede, skal have og beholde derudi en fuldkommen Myndighed, saasom han er den, til hvilken Ungdommen betroes, og som fornemmelig skal staae til Ansvar for de Unges Stikkelsighed og Underviisning; Til hvilken Ende Hørerne skulle være pligtige til at bevise Rectori, som deres neste Øvrighed, den tilhørlige Lydighed i alt, hvad han af dennem enten i Henseende til den af Os forestrevne Underviisnings Maade eller Disciplinens Øvelse fordrer, og ligeledes Con-Rectores, som bor være Rectori subordinerede, være forpligtede til at bevise Rectori ald Ørbedighed, og intet, deres Embede angaaende, foretage sig, uden at give ham det tilkiende; Men derhos skulle samtlige

Sige Skoese-Lærere overlegge fortroelig med hinanden alt hvad, som sigter til Skoelens fælles Nytte, og i øvrigt staae de selv for deres Opførel og Undervisning til Ansvar, samt hør være pligtige til, hvad de befinde at kunde være Ungdommen eller Skoelen til Skade, først for Rectori, og, om det skulle videre fornødges, for Biskoppen, efterdt alt Skoole-Embedet ved kommende overlegges først med ham, til paafølgende Undersøgning og Forbedring at andrage og indstille.

8.

Hverken Con-Rector eller Hørerne maa understaae sig, at sette sig op imod Skoelens Rector, eller dadse noget i hans Forhold, men hvis de have sig over noget at besvære, som kunde være imod hvad af Os anordnet er, da skulle de det angive for Biskoppen, som den under hvilken alleene Skoole-Lærerne i Embeds-Sager skal staae, og som derpaa efter Besindende have at skjonne og raade Bod; Besindes nogen Collega at være stridig, eller opset sig imod sin Rector, lastefuld, eller uflittig, maa Biskoppen, efter Rectors Angivelse, naar samme er besludt rigtig, afferset ham uden nogen formelig Proces, og saa-fremt nogen Collega ellers negter Rectori den tilhørige Lydighed, straffes han første Gang med 1 Rdslr. Mulct til det af Os anordnede Skoole-Biblioteqv, som herefter omtales, anden Gang dobbelt, og tredie Gang bør Biskoppen, efter Sagens Undersøgelse, dog uden formelig Proces, enten forviise saadan en Hører reent af Skoelen, eller, efter en til Rectorem gjort Afbedelse og større Penge-Mulct til forskrevne Brug, fremdeles forsøge og beholde ham i Embedet, saafremt han dertil maatte

være

være ret tialig; Skulde ellers en Hører forviise Skoelen, forholdes der med en andens Beskikkelse, som for er meldt.

9.

Det skal være Skoole-Lærerne i Almindelighed aldeles og alvorlig forbudt, hvormed og Biskopperne skal have noye Indseende, at tage nogen slags Skient, Gave, eller Offer af Disciplerne, i sær dem, som undre Skoelens publique Penge til deres Underholdning, under deres Embeders og Tienesters Forbrydelse, være sig under hvad Navn det være kan, enten som Nyt-Aars Gave, Sct. Thomas Offer, Navne-Dag, God-fels-Dag, eller hvad slags andet Paafund hidindtil i nogle Skoeler kan være brugt, til at tilbende sig igien af Disciplerne de Penge, som de for deres Fattigdom og Nødterft behove, undtagen en ringe Ting til Introduction, hvad enhver af egen god Billie kan formaae at give, saaog for Testimoniis, naar de til Academiet dimitteres, som sedvanligt været haver, dog af de gandske Fattige set Intet; Men af hvis Forældre der imod, som selv paa egen Bekostning holde deres Born i Skoole, skal det være uformeent at imodtage, om de af egen god Billie ville give noget til Nyt-Aar til deres Borns Lærere.

10.

Ingen Skoole-Lærer maa reyse fra sit Embede, hvad Tilladelse han end haver, med mindre han i sin Fraværelse seer Embedet forsvarlig forsynet; Reyser nogen Rector lang Tvens fra Skoelen uden Superintendentens Tilladelse, da bede han første Gang 5, anden Gang 10, tredie Gang 20 Rdslr. til Skoelens Bibliotheqv, og 4de Gang settes fra sit Embede;

B

Naar

Naar ham og tillades at rehyse, bør det være skriftligt, og nældes, hvor længe han maa være fra Skoelen: Bliver han længere borte, og en formedelst lovlig Forfald er hindret fra at komme tilbage, bøde for hver Dag i Måned: Rehyser og nogen Con-Rector eller Collega fort Ven, hvorved forstades 2 Dages Fraværelse, fra Skoelen, uden Rectors Forlov, ellers lang Ven's bort uden Superintendentens Billie, ellers og bliver borte længere, end ham tilladt er, bøde derfor halvt imod Rector, og settes fra sit Embede, om han derudi 4de Gang forseer sig; Rector og Con-Rector skal, naar nogen af dem er fraværende, forrette hinanden Tieneste, og maa aldrig nogen Fremmed tages ind til at informere paa fort Tid i Mester-Lectiens Ligeledes skal Høsterne, naar de faae Tilladelse at rehyse, forsyne deres Classe ved en anden af Skoelens Hørere med Rectors Samtykke, og tillades det alleene i nederste Classe en Fremmed paa en fort Tid at læse, paa det at der ej skal skee Confusion i Skoelens Methode.

II.

Skoelens Lærere skal, naar de ere i Embeds-Forretninger i Kirken eller Skoelen, gaae i sorte Klæder uden Kaarde, med en lidet Krave og Kappe. Disciplerne skal, naar de om hellige Dage gaae i Kirke, ligeledes bære sorte Klæder; Men ellers tillades haade Lærere og Disciple at bære anden efter deres Stand anscoendig og sommelig Dragt.

12.

Hørerne maa ej behyrdes med at prædike for Præsterne, uden for saa vidt de paa visse Stæder, formedelst nogen serdes

les

les indført Skif eller Stiftelses Anordning, dertil maatte være forbundne; Meget mindre maa det være dem tilladt, at have nogen anden slags Bestilling eller Tjeneste at tage vare, end den alleene, som de i Skoelerne ere antagne til, ellers der er lagt til deres Indkomster, paa det at Ungdommen ikke enten inden eller uden Skoelen skal forsømmes, eller savne deres Tilshyt.

13.

Til vedhørlig Agt og Ere for Skoese-Embederne og dem, som samme forestaae, skal Rector Scholæ i Vores Kongelige Residentz-Stad Kiøbenhavn have Gang og Sæde nest efter Sognepræsterne samme steds, og Rectores ved de andre Skoeler ligeledes have Gang og Sæde nest efter det Steds Sognepræster, og Con-Rectores med Communitris paa hvert Sted, efter som de ere gamle i Embedet til, hvilken Vores Anordning for dem i alle Embeds Sager skal gielde, hvad heller de maatte have anden Rang eller ikke; Men derhos skulle de, som gode og gudfrygtige Lærere, beslitte sig paa Ydmighed og Erbodighed imod enhver, og, saavel med deres Levnet som Undervisning, deres underhavende Ungdom til samme Christelige Dyrk anføre.

14.

Men som alle Skoeler bør være den Hellig Lands Værftæder, saa bør og alle Lærerne udi Skoelerne med ald Flid ey alleene veylede Disciplerne til grundig at fatte og forstaae den Christelige Religions høvigtige Sandheder, i Særdeleshed den Lærdom om Jesu Christo og den ved ham for det gandstæ menestelige Kion skeedte Forsoning, om Omvendelse og Troen,

B 2
med

med videre, som den Hellige Skrift og de derpaa grundede og af Os eller Vore Forfædre høylovlige Thukommelße anordnede og Boger derom lærer, men de skulle og være pligtige til, nye at agte paa Disciplernes gandstke Opførsel, hvorledes de forholde sig efter disse Sandheder og anvende dem til deres Forbehandling. Nest Troens Lærdomme, skulle de og flittig undervise dem om Pligterne, og deriblant betmeligen indprænte dem den Kierlighed og Opfrelse de skyldte deres Konge og Fæderneland. I Henseende til den Christelige Sæde-Lære, skulle de og med ald Flid og Varsomhed foreholde de Unge, at ald naturlig Vitdom og Ønd, hvor stor den og er, intet duer for Gud, om den ikke helliges af Maaden, som den rette Kilde til alle Christelige Ønder og Gud tækkelige Handlinger.

15.

Lærerne maa en med Hug og Slag tvinge deres Disciple til at lære; For Uguadelighed, i før Legn, Banden og Skiemten med Guds Ord, eller modtvillig Ulydighed, bør de Unge nødvendig straffes, og, naar slig Revselse en kan forbedre dem, udvises de af Skoelerne, saaledes som herefter nærmere forklares; Men Lærerne have nye at iagttagte, at de en haardelig revse dem, der gierne vilde, endskindt de en altid kunde, lære saa hastig, som andre, og skulde nogen besfinde utilsørligen at straffe sine Disciple og ikke deri at holde Maade, skal han, naar ingen Advarsel herudi kand frugte, aldeles forvises Skoelen.

16.

Eftersom der ligger sædeles Magt paa, hvorledes de Unge, imedens de ere smaa, opdrages, saa anbefales Lærerne herved alvor-

alvorligen, at have en besynderlig og nye Opsyn med Børnene og holde dem til gode Sæder, Reenlighed, Tugtighed, Høvished og Velanständighed i Klæder og heele udvortes Opførsel, foregaae dem deri, saavel som i alt andet, med et got Exempel, og vogte sig for ald Grovhed i Ord og Fagter; Skulde ellers nogen Lærer, i hvo han er, imod Forhaabning, med Banden, Sværgen eller anden Uguadelighed forarge dem, bør han af Rectore eller Biskoppen i Genrum formanes, og, efter Forseelsens Beskaffenhed, mulcteres til Skoelens Bibliotheqv, men, dersom han tiere falder i samme Last, da, efter Sagens foregaaende Undersøgning og befundne Sandhed af Biskoppen, forvises Skoelen, og maa ingen Rector, Con-Rector eller Collega tie med nogen Lærer, som sig i saa Maade forseer, men strax give Biskoppen eller Rectori det tilkiende, under saadan Straf, som Biskoppen ham kunde tilfinde, om det ham overbevises, at have fortjet slige ham vitterlige Uguadeligheder.

17.

Samtlige Skoelens Lærere skulle være pligtige til at boedi Skoelen, hvor dertil er indretted, og ikke andre Stæder, og skal saavel Skoole-Huuset, som Lærernes Boesiger, hvor slige ere, paa hvert Stæd stedse holdes i god og forsvarlig Hævd; Hvad Bygning og Reparation derpaa bør skee til Fornedenhed, skal Magistraten efter Rectoris Scholæ skriftlige Reqvisition, ved Kirke-Bægerne lade besørge, efter at Forlagt derover er gjort, og samme af Stiftamtmanden og Biskoppen er approberet; Og skulle Superintendenterne og vedkommende Provster dermed fornemmelig have god Opsyn, at med saadan Huuses, ligesaa vel som med Kirkernes Bedligeholdelse, seer, hvad Ret er.

B 3

18. Hvor

Hvor der er Leylighed i ellers nær ved Skoelerne, at Disciplerne samme steds kunde logere, der skal de fattige og fremmede Discipler, som ey have Forældre i Byen, hvor Skoelen er, indleges, høgst naar de der kunde nyde frie Bærer, og hvor Lærerne have flittig Øpsyn med dem og noye efterforske, hvorledes de saavel der, som andensteds i Byen, opfore sig, og hvad Levnet de i deres Logementer føre.

Saa som Vi allernaadigst ville, at alle og enhver uden Forskiel baade fra Skoelerne og de private Informationer skal, førend de maa dimitteres til Universitetet og der indskrives som Studenter, have læst de Boger og være bragte til det Maal, som nu forestribes, og derfor vide at giøre god Neeede; Men der i nogle Skoeler er et sierre og i andre et mindre Aantal baade af Lectier og Lærere; Saa have Rectores at foreslaae Bisshoppen og indhente hans Approbation, hvorledes Metæ, efter de forskellige Lectier, paa hvert Stæd kunde inddeeses, saaledes at den samme Profæt saa i de mindre som større Skoeler uforbigiengelig erhøldes, inden de Unge faae Forlov at komme til Universitet; Imidlertid paa det at alle og enhver Vedkommende kunde have vedbørlig Kunckab om Metis Scholasticis, og hvad det er, som nu baade ved publiqv og privat Information hør af Ungdommen læses og tracteres, inden de maa blive Studentere, have Vi her villet lade det anføre.

I Kundskab om Religionen:

Et kort Udtog af den naturlige og aabenbarede Theologie.

Catechis-

Catechismus minor Lutheri.

Guldbergs naturlige og aabenbarede Theologie.

I det Latiniske Sprog:

Aurora og Donat.

Anchersens Grammatica og Prosodien.

Eutropii Breviarium historiæ romanæ.

Phædri Fabulæ.

Justinus.

De 3 Terentii Comoedier, Andria, Heautontimorumenos og Phormio.

Ovidii Epistolæ ex Ponto.

Cicero de Officiis.

Tulli de claris Oratoribus.

Cornelius Nepos.

Virgilii Æneidos 1ste, 2den og 6te Bog.

Horatii Carminum III Libr., dog at den 5te, 13de, 19de, 6, 10, 23de, 25de, 33te, og 36te Ode i 1ste Bog; Den 4de, 5te, 8de, 9de, 11te og 12te i den 2den Bog; Den 7de, 9de, 10de, 11te, 12te, 15de, 20de og 26de i 3die Bog forbriggaes og læses ikke.

Eiusdem Epistolæ.

— — — Ars Poetica.

Quinctilianii Institutiones oratoriæ 3 sidste Boger.

Hertil kand endnu legges for de opvakte Hoveder:

Livius.

Curtius og

Ovidii Metamorphoses.

I.

I det

I det Græske Sprog:

Golii Grammatica.

Novum Testamentum.

Epictetus.

Den 2den Bog af Herodoto.

Den 1ste Bog af Homeri Ilias.

Og for de opvakte Hoveder:

Plutarchus de puerorum Institutione.

Isocrates.

I det Ebraiske Sprog:

Grammatica.

Genesis.

Hvorved dog er at mørke, at, ifald nogen, som ikke maatte have Lyst til det Ebraiske Sprog, lader ved sine Førelsdre eller Foresatte erklaere, at han ingensinde i Tiden tragter efter enten noget Geistlig eller Skoelse=Embede, maa han befries for Ebraisk, imod at læse i den Sted en Decas i Livius; men dog maa ingen ved Academiet antages til Theologisk Attestatz, uden han beviser, at han til Depositz har angivet Ebraisk.

I Videnskaberne:

Et Compendium over Geographien.

Et Compendium af den Allmindelige Historie.

Et Compendium af den Dansk Historie.

Sphærica.

Prænotiones Philosophicæ.

Og

Og endelig for at blive det i Danske som Fæderne landets Sprog maectig, tale og skrive samme rigtig:

Guldbergs Verdens Historie.

En Samling af berommelige og gode Daneses, Norskes, og Holsteimers Handlinger, hvilken skal besorges udgiven.

Gallens oversatte Fabler og Breve, indtil noget originalt i Vorkeget Sprog deraf kan udkomme.

De højnike Videnskabers Selskabs Skrifter.

20

Ligesom de her besalede Metæ her i Skoelerne kunde igennemgaaes og læres i 7 a 8 Aar, og Vi Allernadigst ville, at ingen, være sig fra publiqv Skoole eller privat Information, maa fra dette Aars Udgang af herefter blive Student; forend han har fyldt, eller paa et par Maaneder nær fylder sine 17 Aar, men vel derover, om Førelsdrene saa ville, saa skal det, for saavitt Skoole=Tiden og dens Inddeeling angaaer, i private Informationer staae til Førelsdrene at lade deres Born begynde at studere, naar de vil, men i publicke Skoeler maa ingen anrages, forend de have fyldt deres 9de Aar, og maa der noye sees paa, at de, forend de antages i Skoelen, foerdigen kan enten den besalede Forklaring, eller det forommelste Udtog af den naturlige og aabenbarede Theologie, og desuden skriver stikkelig, samt kan af Arithmetiqven de 4 Species og Regulam detri; Saa maa de og kunde læse vel i en historisk Bog, og skrive Dansk efter dictata; Men Aurora og Donat behove de ikke just at kunde:

E

21. De

De lære da udi det

Første Skoel=Åar Paradigmata og de fornødne Vocabula af Aurora og Donat, de Grammaticalstke Regler, og de vigtigste af de syntactiske, det theologiske Compendium forklares dem, de giøre maa Exempler, skrive Dansk efter dictata, som Læserne eftersee, for betimelig at venne dem til en rigtig Orthographie, hvortil den forommelte Samling skal tiene til Regel, og øves ellers i at regne og skrive, i hvilken sidste Henseende der i alle Skoeler skal være en Skrive-Mester, hvortil kan antages enten en af Hørerne, der skriver en god Haand, eller en anden, som kan findes for billig Priis og saaviit Skoelen kan taale, for at lære de Unge fra Begyndelsen af at skrive juurlig saavel Dansk som Latin.

I det

Andet Åar fare de fort med Grammaticæ Repetition, fuldende Syntaxin, lære det heele Vocabularium udi den besalede Grammatica, giøre dagligen Exempler paa alle de syntactiske Regler, bringe det Theologiske Compendium til Ende, og det første Cursum Geographiæ novæ & antiquæ, ligesom og af Historien, samt beghynde og fuldende Eutropium, saa øves de og i det Danske Sprog, og i sær at lære af en af de forommelte Danske Bøger den Danske Grammatica og Syntaxis, Falset i Sproget og de brugelige Inversioner, og i øvrigt fare fort i at regne og skrive.

I det

Tredie Åar repeteres Grammatica, Syntaxis og Vocabularium, giøres daglig vervelviis historisk Stil af 5 a 6 Linier og ligesaa maa

finaa Moralske, Phædrus og 10 Bøger af Justinus fuldendes, Grammatica Græca foretages og Paradigmata læres fuldkommen med de Grammaticalstke Regler og de vigtigste Syntactiske, Geographien i sit andet Cursu foretages og fuldendes, hvad Europa angaaer, tilsige med 4 Perioder af Historien, det theologiske Compendium igentages, og det halve af Catechesis minor læres, Arithmetiqven og de Danske Øvelser fortsettes ved at læse udi Gellerts oversatte Fabler og Breve, samt Guldborgs Verdens Historie.

I det

Fjerde Åar repeteres Grammatica Latina fremdeses, der giøres daglig Stil af 7 a 8 Linier, Justinus fuldendes tilsigemed de forommelte 2 a 3 Terentii Comedier, Prosodien læres i et kort Uldtog, og begyndes paa Epistolæ Ovidii ex Ponto, med det theologiske Compendii Igientagelse forbindes Catechesis minor, som fuldendes, ligeledes fuldendes Geographien, Disciplen giør reede for Historien til Carl den Store; Man bringer Grammatica Græca til Ende og Analyzin af Johannis Evangelium, samt bliver ved med Arithmetiqven og de Danske Øvelser i sær med at give Ungdommen Danske Stykker fulde af sædvanlige Orthographiske Fejl og den platte Stil, som den maa rette og give bedre Fald og Liv.

Femte Åar: Stile endnu korte giøres dagligen, Ciceronis Officia begyndes og bringes saaviit, som mulig, Epistolæ Ovidii ex Ponto, samt Horatii Epistolæ fuldendes: Ungdommen øves i at redigere Latinske Vers, Libri historici novi Testamenti og Epictetus fuldendes, Grammatica Ebræa læres tilsige med Theologia naturalis, Geographien igentages og i Historien bringes det

det til Reformationen, de Danske Øvelser blive ved i at læse de smukke Videnskabers Selskabs Skrifter, skrive Breve og oversætte fra Latin paa Dansk, Arithmetiqvæn igentages, Doctrina Sphærica læres.

Siette Aar. Stiil giores 3 Gange om Ugen, Vers-Øvelser fortsettes og udviides, Cicero de Officiis & Claris Oratoribus fuldendes, Virgilii 1ste, 2den og 6te Æneidos, Horatii Ode, saa mange som deraf efter den foregaaende 19de Art. skal læses, samt Cornelius Nepos bringes til Ende, de andre Autores igentages, Libri Dogmatici novi Testamenti udleses, nogle Capitler af Genesis analyseres, den aabenbarede Theologie begyndes, Geographia og Doctrina Sphærica igentages, Historien endes, den samme Læsning og Arbende i det Danske Sprog vedvarer, som forrige Aar.

I det

Syvende Aar giores 2 Gange om Ugen Stiil- og Vers-Øvelser til undertiden, Quintiliani 3 sidste Boger læres, saa og Horatii Ars Poetica, de andre Autores igentages, Homeri 1ste Bog af Iliaden med Herodoti 2den Bog bringes til Ende, og de øvrige Græca igentages, Genesis fuldendes, saavel som den naturlige og aabenbarede Theologie. Geographia, Historia, Sphærica igentages, Historia patriæ læres, i det Danske læses nogle af Vore beste Prædikener, og hvem der har Lyst, gives Materie til Danske Vers, saamt øves i at skrive selv et par Prædikener, dog maa ingen Discipel, som endnu ikke er dimittered til Universitetet og indskrevet i Studenternes Tal, tilsades at prædike i nogen Kirke.

22.

Omendskjondt Vi neppe formode, at det 8de Aar i Allmindelighed, naar baade Lærere og Disciple, hver paa sin Side, giøre, hvad de bør, skulde behøves, finde Vi dog, at samme, naar paa det deeeses, hvad i de sidste 4re Aar er befalet at giøres, ypperlig kan anvendes.

23.

Til de munterste og beste Hoveder funde i frie Timerne endnu bruges, af de Latiniske: Ovidii Metamorphoses, Ciceros Epistolæ & Orationes, Livius og Curtius, og af de Græske, Isocrates og Plutarchus de Institutione puerorum, Xenophontis Skrifter og den 1ste Bog af Herodotus, dog blive de ikke heri ved Universitetet examinerede, forinden de have gjort fuldkommen reede for de foran forestrebne Metis.

24.

Hver Löverdag bør repeteres, hvad heele Ugen er igennemganget, og som det paaligger Lærerne, at giøre altting det letteste og fatteligste muligt er for Disciplerne, saa anbefale Vi dem, i Henseende til Læremåaden i Særdeleshed, dette som en Grund-Regel, at af Theologie, Geographie og Doctrina Sphærica maa Disciplene slet intet lære, uden hvad Dagen forhen er forklaret for dem, og, naar det nu er lært, maa der noye prøves, om de ogsaa have fatted Forklaringen, og kan gisre reede for de Tings Forstand, som de lære.

25.

Lærerne skal i deres Forklaringer beslitte sig paa, at oplyse Tingene noye og rigtigen, men ved Slutningen af dem fatte,

fatte, hvad sagt er, fort, og igentage dette et par Gange; Vidtøftighed maa skyes, og Børnene vænnes til at forklare sig tydeligen, bestemt og net.

26.

Da der i Theologie, Geographie og Historie skal blive et mindre og større Udtog i Landets eget Sprog, saa skal Lærerne beslutte sig paa, at Øfneendet med begge kan opnaaes, med det første, at Ungdommen kan fatte Videnskabens almindelige Begreber, og indsee letteligen Sammenhængen, med det andet, at dens Indsigt kan blive udvidet, tydelig, omstændelig og newagtig.

27.

I Theologien maa det være en Hoved-Sag for Lærerne, at bringe Ungdommen til at fatte hver Sandhed rigtigen, at indsee dens Grund, at føle Bevissen af Skriften, at kende Sandhedernes naturlige og denlige Sammenhæng, og ved alt dette at elste den, blive den troe, føle den, og glæde sig ved at troe og følge den.

28.

I Geographien have Lærerne at agte paa:

- At Ungdommen maa færdigen paa Karterne kunde viise Landenes Grændser, og hvorledes Lande, Provincer, Stæder og Byer ligge for hinanden, i Henseende til platas mundi; Ikke af Bogen, men af Øvelse paa Karterne maa de lære dette.
- Karterne maa under Geographiens Forklaring altid være ved Haanden og for Øjnene, og enhver Ting derpaa viises, paa det Ungdommen kan have og beholde et rigtig og levende Billede deraf.

c.) Saas

e.) Saasnart den og har lært Doctrina Sphærica, bør endnu éengang Geographia generalis paa Globo terrestri forklares og Sphærica derpaa anvendes.

d.) Den nye Geographie leres først, og siden den Gamle.

e.) Paa Tavler skal i Skoelerne hæstes og under Læse-Timerne hænge ved hver Lectie de almindelige Karter til den gamle og nye Geographie.

29.

Ved Historien anbefales følgende:

- At den leres periodisk, det er synchronistisk, og de Unge anføres til at agte noye paa Synchronismum.
  - Naar Historien er lært til Christi Fødsel, da anvises Ungdommen til at agte noye paa de samme Landes Skiebne, igennem de adskillige Perioder, for ogsaa at indsee Historiam particularem i sin Sammenhæng; det samme gører, naar den er kommen til Carl den Store: og videre til Reformationen: og endelig til Vore Dage.
  - Chronologien i de vigtigste Tildragelser maa med Newagtighed fordres.
  - Marsagerne til Rigernes Gloer og Falder, Vandstabeligheds Tilsand, Religionens og Videnskaberne Skiebne, Virkningen af Øyder og Laster maa forklares og indførpes.
  - Karterne maa under Historiens Forklaring være for Øjnene, ligesaa og naar den overhøres, da de Unge maa viise de forekommende Stæder og Folk.
  - Alt det samme tagttes hvad Fædernelandets Historie angaaer.
- g.) Naar

g.) Naar Ungdommen har lært en vis Deel af Historien, og skal giøre rede derfor, bruges de historiske Tabeller, hvor til den henfører sin Kunstdæk, og, havende dem for Øjnene, ansører, hvad den af Historien tiender.

30.

Lærerne bør nogle Gange imellem i Stierneklare Aftener lade Ungdommen applicere Doctrinam Sphæricam.

31.

Hvad disse Videnskabers Læsning videre angaaer, saa, naar Ungdommen har hørt dem forklare, og har fatted deraf den sande Forstand; bør den i Theologien holdes til faerdigen at lære uden ad Ord for Ord alle Definitioner og Beviser; Men i de andre Videnskaber behøver den ikke at binde sig til Ordene, da det er nok, at den med egne Ord nære folger de Begreber og den Orden, som findes i Lære-Bøgerne; Ingen Skødesleshed eller Forvirrelse maa taales; Ungdommens svage Indsigter kan i Theologien ikke forsyne dem med rigtige Udtryk, og i de andre Videnskaber en heller med anden eller bedre Orden, end den, Bogen viiser; Den af gode Compender endog for Fremtiden forventede vigtige Nytte beroer alleene derpaa, at Ungdommen har dem i en fuld og levende Erindring.

32.

De ogsaa til Skoelernes Brug bestemte Prænotiones philosophicæ maa 2 Timer hver Uge af Lærerne i de 2 sidste År forklares og prøves om Ungdommen har fattet alt, hvilket i de offentlige Examina i Skolen altid maa nære agtes paa, om det er stætt, men de skal ikke læres uden ad, en heller ved den Academiske Examen fördres.

33. §

33.

Genseende til de 3 lærde Sprog, da bør Disciplerne lære alle vigtige Grammaticaliske og syntactiske Regler med Paradigmata uden ad, ofte igentage og nære applicere dem, da det altid stader fast, at uden dette blive de ikke faste, og hindres siden i deres Læb.

34.

Hvad det Latiniske Sprog angaaer, da maa følgende agtes:

- a.) Paa de syntactiske Regler maa Bornene ikke uden ad lære uden et Exempel paa hver.
- b.) Af Glosor maa de ikke behyrdes med fleere, end dem, som findes i Vocabulario ved deres Grammatica.
- c.) De smaa Exemplar og Stiile, som de i de første 4re År gjøre, bør holdes saa nær til det Latiniske Sprog, som det Danske kan tale, og det kan tale meget. Siden efter Haanden lader man Dort Sprog tale mere frit, eller følge sine egne Vendinger: Men ellers venner man Ungdommen fra først af til den Latiniske Constructionem verborum & propositionum i sine Stiile.
- d.) Hvad Lydningen angaaer, saa maa Ungdommen selv under Lærernes gode Anvisning i de 2 første År altid tage den saa kaldte Construction; Lærerne maa sige dem venligent og strax alle de Gloser, som de ikke vide, lette dem Oversættelsen, men lade dem dog selv giøre den, Fordre efter Grammatica og Syntaxis en nære Reede for alt, og naar enhver af Bornene saaledes har forklaret sin Periode, da lade een af dem skiftevis i Sammenhæng give Oversættelsen af det heele den Dag igennemgaaede Stykke, hvorpaa Læreren forklarer dem af Antiquiteterne, eller af an-

D

dre

dre Kilder, hvilke Ting Bornene ikke kan vide eller forstaae. Oversetelsen, som Læreren giver, maa være saa nær det Latiniske, som Dores Sprøg det tillader.

e.) Siden i de følgende Aar, naar Ungdommen er fast i Grammatica og Syntaxis og fast i Constructionens Tagelse, spøges ikke om det, den veed. Den efterseer hiemme, hvad i Skoelen skal tydes, og prøver sine egne Kræfter, men Lærerne maa midt Godhed lette Arbejdet, og vogte sig for at giøre det ptinefuldt og kiedsommeligt; Oversetelsen bliver nu efter haanden meere frie, men aldrig maa afværkes af nedrige og gemeene Udtryk. Tingene ophøjes kort og tydeligen, og en af Disciplerne giver i Sammenhæng hver Dag det oversatte Stykke.

f.) Ungdommen bor bestandig, efterat have tydet i deres Autor, giore Reede for alle deri den Dag forekommende Ord og Talemaader, sves ex tempore med andre af lige Art, og saaledes faae det fornødne Forraad af Ord, ja og Vendinger.

g.) Ved de historiske Autores maa Kartene være ved Haanden, og Ungdommen viise eller vittses alt, ligeledes de historiske Tabeller, at den nohe kan vide, til hvad Periode og Synchronismum enhver Sag henhører.

h.) Hver Dag, naar et Capitel eller Stykke er igienemtaget, bor Læreren viise de Unge den Orden, den Nethed, den Fyndighed, det stærke, det smukke, som deri findes, og se at give dem en levende Fornemmelse deraf.

i.) Naar den Ugentlige Repetition er, bor de Unge anføres til at fortælle kort, men sammenhængende, hvad de Skribentere indeholde, som de i Ugen have læst, og saavært de historiske Autores angaaer, legge Merke til, hvad deri findes af vigtige Ting meer eller andet, end der i deres Allmindelige Historie forekommer.

k.) Saavel Stiil som Oversetser bør Disciplerne giøre hiemme, men Lærerne skal rette dem offentlig i alle Disciplernes Overværelse; Stiile-Bogerne for enhver indsendes hvert Aar til Biskoppen, net skrevne, dog saaledes som de i samme Bog ere rettede af Lærerne, paa det Biskoppen deraf kan erfare saavel Lærernes Flid, som Disciplernes Fremgang, hvorefter de paategnede af Biskoppen sendes tilbage. Ligeledes forholdes med Oversetser, som udi samme Bog indføres.

l.) Derforuden skal ved hver Skoole for hver Discipel være en Prove-Stiile-Bog, numerered, giennemtrukken og forseiglet af Biskoppen, hvorudi skal indføres saavel alle de Stiile, som af Biskoppen ved sin Visitatz, hvor og naar det kan skee, eller af Rector ved den aarlige offentlige Examien i Skoelen, maatte gives Disciplerne, hvilke ikke af Lærerne maa rettes, men skal, saaledes som de af enhver Discipel ere giorte, blive staende, saa og alle de Stiile, som de giøre i Skoelen i det heele sidste Skoole-Aar, hvilke dog i samme Bog maa rettes af Lærerne, samit endelig alle de herefter udi den 38te Art. befalede Oversetser og Pvæsser, der heller ikke maa rettes, men alt med datum ved hver, hvilken Bog saaledes skal følge med enhver Discipel, naar han kommer til Universitetet og af Professoribus æstes foreviist, samit i Censuren agtes paa.

m.) Endelig bor og Lærerne vægne de Unge til at tale Latin, hvilket de Skoelen igienem bor vedholde og forbedre.

Hvad det Grædste Sprog angaaer, da maa følgende agtes:

a.) Siden alt her kommer an paa Thdning, saa skal Lærerne uden at opholde sig meget med Accenterne, iagttage den samme nye Application af Grammatica og Syntaxis, som ved det Latiniske er foreskrevet, indtil Ungdommen er færdig deri og har den fornødne Wished; De Grædste Particler maa Lærerne sette sig i Stand til at kunde vel forklare. Af Grædst oversettes paa Lati.; Dialecterne oplyses ved Leylighed.

b.) I det øvrige iagttages, hvad her udi nestforegaaende 34 Art. om det Latiniske Sprog under Lit. e, f, g, h, i er foreskrevet.

Angaaende det Ebraiske Sprog, da bliver det Hoved-Sagen at giøre de Unge faste i Analyse, og vel at anvende dette Sprogs Grammatica og Syntaxis.

I Henseende til Øvelserne i Wort eget Sprog maa nye agtes, hvad derom under den 21de Articul her foran er anordnet.

I de 3 eller 4 residste Skoole-Aar holde Vi det særdeles nyttigt:

a.) At lade de Unge giøre et Udtog af en Bog i Justino, af en eller anden Afhandling i Ciceronis Officiis, af een sammenhængende Historie hos Herodotum; Den beste Arbejder skal højt op læse samme, og, naar det er i det sidste Skoole-Aar, da indføre det i den Prove-Stiile-Bog, som gaaer med ham til Universitetet efter den 34te Art.

b.) At

- b.) At lade dem af Cornelio og Justino tage visse Capitler, og i Stæden for Stil skrive derover de saa kaldte Variationer. Et Arbejde, som har meere end een Nytte.
- c.) Videre holdes de til, at bringe Horatii Epistler i ubunden Stil, og de, som have Hoved og Lyst dertil, opmuntres til at oversette smaa Stykker deraf i Danske Vers, ligesom igien Steder af Vore Poeter i Latiniske Vers.
- d.) Ogsaa holdes Vi det for et frugtbart Arbejde, at give Ungdommen Steder af Quintiliano og Cicerone de claris Oratoribus at oversette i net Dansk, ligesom af Herodoto i got Latin.
- e.) Endelig kan af Cicero, Terentius, Horatius, Virgilius, Quintilianus, vælges visse Stykker, og deraf lade de Unge udsoge de smukkeste og sterkeste Steder, samt ansøre Alar-sagerne til deres Val. En Prøve af alt dette indføres, dog urettet, i deres til Academiet bestemte Stiile-Bog.

I de 2de sidste Aar have Lærerne, ved Anledning af Cicero de claris Oratoribus, af Quintiliano, af Horatii arte Poetica, at give Ungdommen et tydelig Begreb om de forskellige generibus styli, hvor enhver bør henhøre og bruges, samt i de Latiniske, Grædste og Danske Skribentere, som den nu findes, give den Exempler derpaa; Ligesaa have de af gamle og nye Danske Skrifter at viise dem Prøver paa de slette Stiile-Arter, samt ophylse dem de stylo epistolari, historico, oratorio & de diversis generibus Carminum, hvortil Batteux meget kan tiene, da det ikke vil seyle, at jo nogen Anvisning og gode Monstre skal nok danne Smagen, og lade de gode Hoveder føle deres naturlige Kald.

I de 3 sidste Skoels-Aar ville Vi desuden, at Uugdommen skal anføres af en Bog sommelig og yndig at declamere saavel i det Danske som Latiniske Sprøg, hvorimod de hidindtil brugelige Orationer af Discipler skal ophøre, og bør Lærerne, saavel derved, som ellers i Allmindelighed ved den daglige Lesning, giøre sig al Umage for at anbringe dem til en tydelig, net og naturlig Udtale, paa det den u=angnenemme Skoole-Tone, den ubehagelige Monotonie og alt affectered kan tabes.

Til Øre for Lærerne og ydermeere Opmuntring for Disciplerne ville Vi allernaadigst, at i Skoelerne paa det fornemste Sted skal hænge Tavler, hvorpaa skal tegnes deres Navne, som fra denne Skoole, deels forhen saaviit som tilbage i Tiden viides, ere udgangne og have nagaed Embeder, deels herefter aarligen udgaae, tilligemed hvilke Characterer de aarligen til Examina ved Universitetet faae, og hvad Embede de omsider erhølde, alt efter et Schema, som dertil skal vorde givet; Til hvilken Ende Decani for alle Faculteterne her ved Universitetet skulle være pligtige til, ved hvert Aars Udgang paa eengang at melde enhver Bisshop for sit Stifts Skoeler alle de i samme Aar examinerede Candidates Navne og Characterer; hvorefter Bisshoppen igien melder det til vedkommende Skooles Rector, som besørger sligt paa Tavlen anført, og desuden antegner det i en Protocol, som dertil ved hver Skoole skal indrettes.

Da det saavel for Lærerne i Skoelerne og Deres Discipler, som og med Tiden for andre, der kunde have Lyst at læse en nyttig Bog, vilde være tienligt, at enhver Latinisk Skoole udi Vorre Riger og Lande aarlig efter dens Midler og Leysheds anstafede sig nogle Bøger til saadan en Bog-Samling eller Skoole-Bibliotheqv, som allereude ved nogle Skoeler udi Vorre Land Siælland er gjort Anlæg til, saa, foruden at de ved Skoelerne i Allmindelighed faldende Bøder, eller overordentlige Indkomster, herefter til dette Brug skal hensegges, ville Vi, at enhver Skoole, estersom den har Evne til, skal dertil anvende aarlig en lidet Summa, og skal de Bøger, som saaledes kibes, være deels Skoole-Bøger, fornemmelig Autores Classici, deels og andre, som kan tine til Studeringers Forfremmelse; Et hvilken Henseende Rector aarlig har at indsende en Fortegnelse over, hvad for Bøger, som i saa Maade skulde kibes, til Bisshoppen, paa det han derefter kan udvælge dem, som han maatte finde mest fornødne og nyttige for Skoelen, hvorefter Rectoren maal kibbe samme til Skoelens Nutte.

Denne Bog-Samling skal scerdeles være til Brug for Skoelens Lærere og dens Discipler, hvilke sidste efter Rectors Raad og Anvisning have at betiene sig af een og anden Bog, som han maatte finde at være tienlig for dem; Dog skal der gives Bevis af Lærerne for hver en Bog, som saaledes til dem bliver udsaaant, med Forpligtelse, at den inden en vis Tid i alle Maader ustad skal vorde leveret tilbage, ligesom og Rectoren skal have Opsyn med den eller de Discipler, der faae en Bog til

til Laans, at de tilberligen omgaaes dermed, og Bogen til rette
Tid igien bliver bragt til sit Sted.

44.

Bed Tidens Længde og naar Bog-Samlingen, enten ved
det aarlige Indkøb for ovenmelste Penge, eller ved een og anden
Donation, saaledes tiltager, at der kunde forefindes Bøger i
allehaande Videnskaber, maa det være andre uden for Skoelen,
saavel af Geistlig som Verdselig Stand, uformeent at betiene
sig af een og anden Bog, naar han ikken giver tilstrekkelig For-
sikring, at den til en bestemt Tid uskad skal tilbageleveres.

45.

Skoelens Forstandere skalde være pligtige til af Skoelens
Midler at lade indrette Skabe eller Værelser i Skoelen med Laas
og Lukkelse for, hvor disse Bøger sikkert kunde giemmes, saaog
strax syne Anstalt, at de Penge til Rectoren blive leverede, hvil-
ke han aarlig efter Bisckoppens Approbation for de indkøbte
Bøger har at betale.

46.

Rectoren skal have Opsyn over denne Bog-Samling og
Negel til samme, saa skal han og paa Skoelens Bekostning
indrette en Bog, og deri rigtig indføre de Bøger, som blive
kiebte eller givne, hvilken Bog, naar det forslanges, skal Bis-
koppens forevises; Eigeledes skal han i det aarlig aflaggende
Regnskab anføre, hvad for Bøger, og for hvilken Priis de ere
kiebte, saaog enten selv eller ved en Discipel, som han dertil
kan finde bequem, flittig eftersee, at Bøgerne en ved Fugtighed,
Mæll eller andet komme til Skade, sanit at de udsaaante i rette
Tid blive bragte tilbage.

47. Naar

47.

Naar en Rector enten ved Doden afgaaer, eller bliver for-
flyttet, Da skal af Skoelens Inspecteurer nye eftersees og med
Catalogo confereres, om og alle Bøger, som i Registeret fin-
des anført, virkelig ere tilstæde, og hvis da nogen Bog bliver
savnet, skal den afgaaende Rector eller hans Arvinger svare til
det manglende.

48.

Rectores have ikke alleene at paaminde Disciplerne ved de-
res Bortgang fra Skoelen, men endog siden, naar nogen af
dem konimer til Embede eller Velstand, at erindre dem om,
at betænke den Skoole; hvorfra de ere dimitterede, med een Bog
til sammes Bibliotheqv, hvori Giveren kunde tegne sit Navn.

49.

Ingen bor i Almindelighed i Skoelen antages til Discipels,
som er af den ringeste Stand, med mindre det forud bevises og
ved Undersøgelse af Rector erfares, at Barnet har et opvakt
Hoved og stikkelige Sæder, en heller maa han der forblive, med
mindre han befindes i 2de paafølgende Åar at svare til samme
Formodning.

50.

Naar meere formuende Folkes Barn have siddet et par Åar
i Skoelen, og det da af Rector, saavelsom vedkommende Læ-
vere, paa den herester besalede Maade, befindes, at de intet
Hoved eller Lyst have til Studeringer, skal Forældrene eller
Værgerne advares at tage dem derfra, og, ifald de ikke vilde,
maa det dem af Bisckoppens paalægges; thi i Almindelighed maa
der agtes paa, at Barnene kunde noget saa nor nage det føres

E

satte.

satte Maal i den forestrebne Tid, dog maa der ved tillige legges Mærke til, om derimellem findes saadanne Hoveder, som vel maatte være noget langsomme, men ved den daglige Omgang erfares, at have derhos et got Judicium og giøre sig Flid og Umage. Paa anden Maade tillades det ingen Born at forblive længere i Skoelen, men de skal derfra, dog efter saadan Omgang, som herefter i Allmindelighed i Henseende til Inge-niorum Prove ved den aarlige Examen i Skoelerne er anordnet, afvistes og anføres til andre Ting at lære, eller i Tiden at tiene ved.

51.

Rector skal holde nøyagtig Protocol over alle Skoelens Discipler, og derudi ved enhvers Navn antegne, ikke alseine, naar han er fød, af hvad Forældre, hans Amttagelses Datum i Skoelen, hvad Fremgang han da havde gjort, og hvad Classe og Sted i samme ham blev anvisst, men endog siden, hvorledes han ved den aarlige Examien og Ingeniorum-Prove befindes og forflyttes i Skoelen, om, hvad og naar noget af Skoelens Stipendiis og Beneficiis er ham tilstaaet eller videre tillagt, hvad der af er oppebaaret, eller henlagt til Nutte for ham i fremtiden, med hvad videre der i Henseende til en eller anden Discipel i Sæerdeleshed kan være at mærke, og endelig, naar han forsendes til Academiet, eller, om han forinden forlader eller kommer fra Skoelen, da af hvad Årsag, paa hvad Maade, samt om og hvad Testimonium viæ ham er givet; hvilken Protocol Biskopperne eengang hver År, eller saa ofte de besøge Skoelerne, skal lade sig foreviise og derudi tegne, at den er dem foreviist, ligesom den og skal saavel ved den aarlige Examen i

Skoelen,

Skoelen, som naar der handles om Stipendiars og Beneficiers uddeeling, være til Efterretning.

52.

Skolegangen skal herefter, som hidindtil, begyndes hver Dag i alle Lectier under den dybeste Erbodighed med Bon og Lov-Sang, og derefter læses et Capitel i den Hellige Skrift, alt paa Dansk.

53.

Der skal alle Dage læses for Disciplerne om Sommeren 4re Tijmer for Middag og 3 Tijmer efter Middag, og om Vinteren 3 Tijmer for Middag og 3 Tijmer efter Middag, og det offentlig i Skoelen under Rectors eller Con-Rectors Tilsyn. Og maa ingen af Lærerne i disse offentlige Skoletijmer tage sine Disciple paa Kammeret, undtagen i de Skoeler, hvor ingen Barne kan være; thi der kan det vel tillades i de allerkoldeste Vinter-Maaneder, men kan der være Barne paa Skoelen, da skal Læsningen altid ske i Skoelen, uden Læreren maatte være saa svag, at han en kan gaae ud; Derimod hvis en Lærer, foruden de offentlige Skoletijmer, vil derimellem undervise sine Disciple privatim, staar det ham frit for, at giøre saadant paa sit Kammer.

54.

Som det er en afgjort Sag, at Disciple, ved at have ens ten alt for ofte, eller alt for lange Forlov, ikun vennes til Lediggang, saa, ligesom de aldeles ikke ved noget dem uvedkommende Arbejde eller Forretninger for nogen, i hvo det voere maatte, maa hindres eller sinkes fra deres Studeringer, meget mindre ved deres Lærere fravendes til nogen anden deres efter

denne Skoole-Forordning fastsatte Bestemmelser vedkommende Handling, ville Vi og Allernaadigst, at Disciplerne, i hvad Skoole det end er, og i hvordan det end tilforn har været brugt, en maa herefter holde Ferias, uden een Uge for Juul, indtil Dagen efter Hellig 3 Konger, Dimmel-Ugen indtil Dagen efter Paask-Festen, 2de Dage for Windse-Festen, indtil Dagen efter den, 14ten Dage i Augusti Maaned, de paa visse Stæder aarlig holdende og i Almanakken antegnede Markeds Dage, naar det ikke er over 2 Dage, ligesom og 2 Dage efter den aarlige Examen i Skoelen, saamt hver Løverdag efter Middag; Videre Ferias eller Forlov skal og maa ingen Rector eller Lærer tilstæde, og handler nogen af dem herimod, da ansees han, hvad enten det er Rector, eller een af de andre Lærere, deraf paa samme Maade, som her foran i den 10de Art. er anordnet om dem, der uden Tilladelse reyse fra Skoelen.

55.

I Skoelerne skal Catechismus og Theologien dagligten læres, og desuden eengang ugentlig, nemlig Onsdag efter Middag, catechiseres af enhver Lærer for sine Disciple.

56.

Cantores skulde flitteligen undervise de Unge i Vocal-Musiqven og dertil udsege de beste Stemmer, hvilke de med Gliid skulde stræbe at bringe til en god Fuldkommenhed, paa det der altid kan haves Forraad paa saadanne, som kunde forestaae Musiqven i Kirken.

57.

Om Son- og Hellig-Dage saavel som Fredagen skulde Lærerne og Disciplerne samles i Skoelen, naar det ringer første

Gang,

Gang,eller saa betiuelig, som efter Venens Eengde fra Skoelskabet til Kirken behoves, for der at holde Van, læse et Capitel af Bibelen, og siden folges ad til Kirken, Disciplerne Par og Par, scedeligen og i god Orden, hver Hører efter sin Classe, sig Rector med Con-Rector til sidst, og have siden hver noye Opsigt med sine Disciple, at de med sommelig Overbarhed og Aundagt høre Prædiken; hvor og naar ellers disse Lectier besørge Gangen i een eller anden Kirke, skulde og deres Lærere være forbundne at folge med; Under Prædiken have Lærerne noye at give Agt paa, med hvad Aundagt Disciplerne høre Guds Ord, om nogle af dem imidlertid stiume eller gaae ud paa Kirkegaard den at leuge, eller og bruge u-austendig Adfærd i Kirken. Skeet sigt, da skal Disciplerne deraf offentlig og med Eftertryk straf ses i Skoelen.

58.

Paa samme Maade skal de og gaae ud af Kirken i god Orden lige hen til Skoelen, og enhver Lærer der examinere sine Disciple af Prædiken, hvorudi Rector og Con-Rector, saavist den øverste Lectie angaaer, kan alternere med hinanden for Middag og efter Middag, og, inden Skoelen skilles ad, sluttet saa med et Vers af en Psalme.

59.

Naar og saa ofte Skoelens Disciple, der have været til Confirmation, agte sig til HErrens Bord og tillige med deres Lærere deltagtiggiores i dette Saligheds Maaltiid, da skal dem af Lærerne nogle Dage forud og nogle Dage efter forklares hver Dag i Skoelen, hpad Beredelse der forud udkræves, naar de vente at myde deres Frelseres Legeme og Blod, samt hvad Tals-

sigelse de ere GUD skyldige, efterat de have anmaltet det, og hvorledes de af dem til den allerhøjest GUD gjorte Øfster ligge paa dem.

60.

Der skal i alle Skoeler herefter eengang om Året paa en vis fastsadt Tid, som Bisshoppen efter hvert Steds Beliggenhed harer icermere at bestemme, alt saaledes som han finder bequemmeligst, og uden derved at hindre Candidati i deres Rejse her til Universitetet, holdes offentlig Examen, som vekselsvis ved det forhen befalede Programma af Rectore og Con-Rectore forud bekendtgøres, og hvor i Særdeleshed Stiftammanden og Bisshoppen, saavist de kunde, have at være tilstede, samt ellers enhver, der vil, kan mede til og anhøre, hvor da enhver Discipel offentlig af Rectore, men i Meester-Lectien haade af Rectore og Con-Rectore for hans Andeel, tilspørgges og prøves i alle de Ting, som de ere underviste udi, hvilken Examen skal gaae alle Lectier ellers Classer igennem, og altsaa vedvare saa mange Dage, som efter Classernes og Disciplernes Mængde kan behoves, for at erfare, hvad hver Discipel har lært, men dog tillige indrettes saaledes, at dermed ikke i det højest gaaer over 14ten Dage bort. Og naar saaledes Examen er til Ende, giøre alle Disciplerne i heele Skoelen paa een Dag en Prøve-Stiil, efter som Bisshoppen eller Rector, naar og hvor hun ikke selv kan være tilstede, dem i hver Classe foresetter, hvilken Stiil siden efter ved Ingeniorum Prøvelse skal tagges med i Betragtning, og til den Ende bliver i Stiile-Bogen uretted, saaledes som i den 34 Art. Lit. L. her foran er anordnet.

61. §

61. 62.
At en Almindelighed paaligger det Rectores selv noye at agte paa alle i Skoelen værende Disciplers Forskremmelse i deres Studeringer, og om nogen Brost findes, da undersøge Årsagen dertil, men ved de offentlige Examina ville Vi, at der i Særdeleshed skal holdes en besynderlig Prøve over Disciplernes Ingenia. Til hvilken Ende Rector, Con-Rector og Hørerne, Dagen efterat Examen er sluttet og Prøve-Stiilen er gjort, skulde træde sammen, da enhver Classes Lærere paa sin Samvittighed anmelder det Hatib han gisr sig om enhver af sine Disciple, og Rector tillige med Læreren derefter bestemmer Discipelen's sande Character, efter den aflagde Prøve, ved hans Navn i Protocollen; Men skulde der være Spørgsmål, om et Barn maa forblive i Skoelen eller skal afvises, da harer Rector tillige med Discipelen's da værende Lærer, paa deres Samvittighed at give Bisshoppen deres Tanker derom, enhver for sig, skriftlig og under Forseigling tilkiende, hvorefter Bisshoppen decideerer, hvad enten han endnu maa blive et År i Skoelen, eller bør afvises.

62.

Hvor Skoelernes Indkomster nogensledes kan taale det, maa den ellers de Hørere, som frem for andre udmarke sig med Flid og Arbejde paa deres underhavende Disciplers Undervisning og Fremgang, og hvis Forhold ellers er got, nyde et lidet Præmium af Skoole-Cassen paa 10 a 20 Rdlr.; Ligeledes maa de Disciple, som frem for andre have været flittige, og viist merkelig Forbedring i deres Studeringer, af hvad Classe de end ere, til videre Opmantring og Lyst til at strebe, gives nogle sinne Præmier, som

som skal bestaae i nyttige Smukt indbundne Boger til forstieelig
Pris, med indtrykt Paaskrift: Flittigheds Belønning;
Begge Slags Skal, med Biskoppens Forevidende og Approbation,
efter den earlige Examen offentlig i Skoelen af Rector uddeles
til Vedkommende, og Disciplernes Præmie skal tillige antegnes
i Protocollen og nævnes i deres Testimonio fra Skoelen, og paa-
skionnes ved Academiet.

63.

Rectores maa aldrig forslutte nogen Discipel fra een Classe
til en anden, med mindre han haver lært saa meget, at han kan
forsvare den, hvori han settes, efter som Metæ nu paa hvert Sted,
efter Classernes Forstieghed, inddeles og Aarene avancere; Me-
get mindre maa nogen i Mester-Lectie antages, som man ej
kan være forvisset om, at han kan opnaae det af Os foresatte
Maal til Academiet noget saa nar i den forestrevne Tid: Dog
maa vel, efter Omstændighederne, udi een eller anden Classe til-
staaes i à 2 Lobe-Aar i det høyeste, naar uden videre derefter i
de følgende Aar alt det besalede læres.

64.

Findes nogen Discipel forsommelig i at soge Kirken eller
Skoelen, eller antrefges i een eller anden Uldyd eller Forseelse, der
dog ej er saa grov, at han uden Advarsel bør forvisses Skoelen,
da skal han efter Omstændighederne revses, degraderes, eller miste
endeel af Beneficiis, og hvad ham i saa Maade fragaaer, anteg-
nes af Rector og henfalder til Skole-Bibliotheqvet.

65.

Men skulde nogen Discipel være hengiven til Drif, Dobbel,
Slagsmaal, Banden, Lyven, Guds Ords Foragt, Guds Tie-
nestes

Gospaginelsse, eller andre framstelte Fester, og en efter
een agnus. Advarsel jog. Strafsaavel paa Kreppen, som paa
Beneficia, retter og bedrer sig, skal han af Rector med Biskop-
pens Saintykke, uden ald Maade forvisses Skoelen, da saadanne
takket for orga andre unge Mennesker, og neppe selv kan ventes at
dømme Advarsel: Til hvilken Ende Lærerne have noye herpaa at
angaae og in tilfæde Ungdommen Kort-Spil, Læring eller sliig
Gospaginelsse ej tjenet til Motion, enten hjemme eller andensteds.

66.

Hvis nogen af Bøens Indvaanere befindes enten at forføre
nogen Spole-Discipel til lidetlig Levnet, eller og hæle og delge med
dem i nogen Fart, da skal saadan een, naar det beviisligt giøres,
straffes af Obrigbeden, uden ald Forstaansel, første Gang paa en
unlejlighed, Mængde-Muljet efter sin Formue, til Skoelens Bibliotheqv,
eller, i Mangel af Formue, paa Kroppen og med Fængsel. Skeer
det oftere, da bør saadan Ungdommens Forfarere for sin Ugude-
lighed forvisses Bøen. Saa maa og ingen, som holder Verts-
hus, eller Kro, nogensinde tillade Disciplene at sidde i deres
Huse for at driske, eller der at forsainte sig, meget mindre at
håve noget slags Spil, af hvad Navn nævnes kan, i deres Huse,
alt under Straf for Verten hver Gang paa i Rdtr., som skal
henfalde til Skole-Bibliotheqvet, og Magistraten, naar det angi-
bes, skal være pligtig at exeqvere.

67.

Lader nogen Discipel, uden sine Foreldres, Formynderes
eller Læreres Vindende, udi sine umyndige Aar sig til Krigs-Stan-
der antage, eller ved andre dertil forlokte, da skal saadan Hver-
ving

ving igjen paa de Bedkommendes Ansgning strax gaae tilbage
og være saasom ugiort, uden ald Dederlag til den Hvervende.

68.

I Almindelighed maa ingen Rector negte eller forholde no-
gen Discipel hans Dimission fra Skoelen og saadan Testimonium
vitæ, som han har fortient, naar hans Forældre eller Bærger
det forlange; handler nogen Rector herimod, og det af Biskop-
pen befindes, at være skeet uden billig Aarsag og af Fortraad,
høde han derfor 10 Rdsl. til Skoelens Bibliotheqv; Men naar
nogen Discipel for Liderlighed, Skarnagtighed, eller andet usom-
meligt er forbüst en Skoole, maa han ikke antages i en anden,
end kontont den kunde være i et andet Stift; Til hvilken Ende
enhver Rector, saa ofte nogen Discipel fra Skoelen bortvises,
ikke alleene skal meddele ham Vidnesbyrd, som desuden indføres
i Skoole-Protocollen, om hans Forhold, og derudi udtrykkeligen
melde Aarsagen til hans Udgang af Skoelen, enten det er for
Ubequenhed til at studere, eller og det er for et syndig og skam-
melig Levnet, men endog skriftlig, med Biskoppens høfvede
Gantylle, indberette til Rector ved Voros Kongelige Universitet i
Köbenhavn, hver Gang nogen, i sær for et ugrundig og laderlig
Levnet, forbvises den han anbetroede Skoole, pan det om saa-
dan een siden skulde give sig under privat Information, og derfra
søge at vinde Sted iblandt Studentere, han da kan blive afsvist,
som aldeles værdig til at indleumes ved Universitetet.

69.

Jagen Discipel, som har freqventered en Latin Skoole og
samme forladt, maa af nogen Rector antages i en anden Skoole,
med mindre Discipelen medbringer sin skriftlige Dimission og Vid-
nesbyrd

nesbyrd fra forrige Skoels Rector, af hvad Aarsag han er
kommen eller gaaet derfra; og samme Testimonium forinden af
den Rector, han nu melder sig hos, vorde Biskoppen tilstillet,
som da, efter at have nye examinered alle Omstændighederne, gi-
ver sit Gantylle til hans Antagelse; Understaer nogen Rector
sig herimod at antage nogen forløben Discipel, da høde han for hver
Gang, han saaledes skyldig befindes, 10 Rdsl. til Skoelens Bi-
bliotheqv; Og hvis nogen Studiosus antager sig lig en Person, som
enten ingen skriftlig Dimission havør, eller for Liderlighed eller
anden Udyd er borttaget af en Skoole, og han nem siden ved pri-
vat Dimission søger til Universitetet at indsnige, da høde han 10
Rdsl. til den fornødtede Skoelens Bibliotheqv, og derforuden rele-
geres paa 1 Åar fra Universitetet; Og paa det Voros Aller-
gaadigste Villie herudi af alle Bedkommende desto bedre kan
taggettes, saa skal enhver, som til at informere og dimittere an-
tage sig den, der tilsorn har freqventered en publicq Skoole, udi
det Testimonio, han giver ham til Academiet, udtrykkelig mel-
de: At han tilsorn har gaaet i den og den Skoole, hvad tid han
qvitterede den, hvad Classe og Sted i samme han da sad udi,
af hvad Aarsag han kom eller gik derfra, hvorledes bet ham derfra
givne Testimonium Vitæ var, om han derpaa strax kom under
anden Information, og hvis, af hvem han siden er informederet,
og hvorlænge af den, der nu dimitterer ham; Forsommer denne
sidste at aufføre udi sit Testimonio noget af alt dette, multeres
han paa 10 Rdsl. til den Skoelens Bibliotheqv, hvor Discipelen for-
hen var; Men befindes han derhos at have derudi uriktig auffert
enten det eene eller andet af dette forekrevne, ber han desuden
straffes med Relegation paa 1 à 3 Åar fra Universitetet.

32

70. Skulde

Skulde derimod nogen Discipel aldeles undvige fra Vorre Riger og Lande og deponere andensteds Udenlands, da skal han være udelukt fra ald Forfremmelse, være sig Geistlig eller Verdselig, her i Rigerne i de første 10 Aar derefter, og, naar han endda siden søger nogen Befordring, skal han forst være alle Academiske Examinibus her i alle Maader undergiven, saaledes som i Allmindelighed er anordnet.

Der skal ved hvert Stæds Skoole herefter, som forhen, være en indrettet Bog, hvorudi de den i Særdeleshed tilhørende Foundationer, Donations-Breve og Legata rigtigen skulle være indførte, saaledes som de af Stædets Magistrat og Sognepræsten, som Skoelens Forstandere, ere verificerede, og derefter af Stiftsmanden og Bisshoppen, som dens Directeurer, ere påtagneede at være rigtige, alt til Underretning for Rector og hans Efterkommere, saavel som til aarlig Brug ved de holdende Distributioner; Skoelernes Regnskaber skulle Stiftbefalingsmandene og Bisshopperne, hver i sit Stift, aarlig eftersee, og, naar de saavel som Capitalernes Forvaltning befndes rigtige, med deres Paaskrift qvittere; Men som Skoelerne i og for sig selv tillige med deres samtlige Lærere i alt, hvad der angaaer sammes Embede, skal immediate staae under Bisshoppen alleene, saa paalig, at det ogsaa ham alleene, og ingen anden, at have flettig Tilsyn og Indseende med Skoelerne og med Lærernes Forhold i deres Embede, at prøve og undersøge, saa ofte kan, om Ungdommen saavel i Gudsfrigt og Kundskab, som i Bøglige Konster, retteligen undervises, og nehe at paaagte, om allevegne rigtigen omgaaes

omgaaes med Uddeelingen af Renterne, Stipendia og andre Beneficia, saaledes at enhver nyder den Deel deraf, som hannen efter sine Omstændigheder, Fremgang og aflagde Prøve ved Examens, med rette har og tilkommer; Derimod hvad Skoelernes Beneficia, hvorved forstaes, alt hvad som enten af Vorre Høy-Salige Forfædre af højprislig Gavmildhed dertil er henlagt, eller og af andre kan være givet, og hvoraf Indkomsterne til faste Skoole-Discipler bør anvendes, egentlig angaaer, da skulle samme paa hvert Stæd være under Byens Magistrats og Sogneprestens Forvaltning, saavel som under Rectors Opsyn, hvilke skulle paa det næreste tagttage de over saadanne Beneficia gjorte Anordninger, Love og Foundationer, saa at de til intet andet Brug, end det, hvortil de ere bestikkede, anvendes; Til den Ende disse Skoole-Forstandere paa et hvert Stæd under Stiftbefalingsmandens og Bisshoppens Indseende med samlet Raad hyldest og mueligst skulle vaage for alle Skoelens Indkomster og Capitaler, saavel de, der nu ere og bor findes, som de, der efterdags til Skoelen af gudfrugtige Folk kunde vorde legerede, at de blive saaledes utsatte, at de Aarlige Renter deraf i rette Tide kunde indkomme og Capitalerne derhos staae sikret, alt saaledes som de eller deres Arvinger, een for alle og alle for een, agte dertil som Selv-Skyldnere at svare; Og have bemeldte Skoole-Forstandere Aarlig at indseende rigtige Skoole-Regnskaber til Stiftbefalingsmanden og Bisshoppen til deres Approbation og Qvittering, som foran er meldt.

Med Stipendierne og deres Uddeeling iblandt Skoelens Discipler forholdsaaledes, at, naar den publique Examens og Inge-

niorum Probe, Dimissionen til Universitetet og Forslytningen er forbi, skal Rector, saavel ved denne, som ved alle Distributioner, for at faae desto meere Bished og Forsikring om deres Trang og Fortieneste, der skulde oppebære Beneficia, lade enhver Lecties Lærere medgive sine underhavende Discipler forte skriftlige Attestata om enhvers Bilkaar og Forhold, og hvo dertil ere meest værdige og traengende, samt derefter overveje, hvad enhver Discipels, som til Stipendia er berettiget, efter hans Trang og Freimgang, Disciplernes Aantal og Skoelens Forniue, kan i det følgende Aar nyde, være sig af Kost-Penge, hvor Kosten er ophævet, Legatis, af hvad Slags det end er, (af hvilke de, som i forrige Tid ere af Giverne bestemte til Brod, Klæder, Skoe, Stromper, &c. skal freimedes herefter, saaledes som det i de seuuere Tider er bleven anordnet, uddeles, ikke i Zahre, men i reede Penge, dog at de af vedkommende Tilsynsmænd vorde anvendte til det hidtil destinerede Brug) Skoelens Indtagter af Accidence, Liig- og Copulations-Penge, eller hvad andet Navn være kan, hvornæst Rector efter sin Samvittighed, og saaledes som han, ifald nogen derover maatte klage, vil tilsvare og beklaadt være, derover forfatter et Forslag og indsender samme til Biskops Approbation tillsigemed de Disciplerne af Lærerne givne forommele Attestatis, og, naar det da af Biskoppen, som nyne har at paagte, at Fundatorum Intention vorde efterlevet, og at ingen Forinnende til Beneficia admitteres, saasønge der ere Uformuende, som dem kunde behove og fortiene, er approberet, hvilke Disciple dertil kan antages, og hvad enhver maa nyde, staar det saaledes fast, at enhver kan viide, hvad han i samme Aar har at giøre sig Regning paa, saafremt han ikke imidlertid ved

ved Ladhed, Skoedeslosched, Efterladenhed, eller paa anden Maade give sig dertil uverdig; Dog skal det være Rector tilladt at beholde ved denne Over-Regning et lidet Overstuk tilbage for de Discipler, som muligt kunde komme til Skoelen, forend nyt Forslag skeer, ifald de tillige maatte være saerdeles traengende til strax at nyde nogen Hjelp: Og skulde der da blive noget Overstuk, kan Biskoppen med Rector overveje, om og hvor meget de fattige og gode Ingeniis ved deres Dimis fra Skoelen kunde medgives, for at kiebe sig de paa Academiet fornædne Boger, og til nogen Hjelp i Begyndelsen.

73.

Ingen Discipel, som nyelig er indkommen i Skoelen og da først settes til Studeringer, tillades at oppebære noget Beneficium, forend han i samme Skoole har udstanden et halv Aars Probe; De, som enten fra andre Skoeler, eller fra privat Information, med nogle forhen forhvervede Fundamentis blive antagne, skulde proves i det ringeste et fierding Aar, forend de nyde Stipendia, paa det man desto meere kan være forsikret om, at den Hjelp, som til Ungdommens Beste er henlagt, ikke paa uverdig og ubegrenmme Subjecta skal spildes; Dog undtages herfra de fattige Discipler, som Eiud efter anden fra Færöe hidsendes til Kiöbenhavn og andre Skoeler, og hvilke efter høylig Ithukommelse Kong Christiani 4ti Fundation i Thorshavn Skoole ere opclært, saa egde, som fra Vort Land Island maatte vorde herover sendte; Item om noget Barn fra Waysenhuset i Kiöbenhavn maatte findes særlig og ovlagt til Studeringer, med hvilke foranforte forholdes, efter hvad derom i Sædeleshed forhen har været anordnet, og et Biskoppen over Siellands-Stift beslægtjort.

74. Hvor

Hvor det ikke allerede stæet er, skal af hver Skoole, til at giemme saavel sammes Midler og Penge udi, som og hvad Penge, der for Disciplerne oplegges og herefter nærmere omittales, bekostes et Jernbunden Skrin, og dertil gjores 3 forskilste dirkeshire Laase, samt 3de Negler, af hvilke Rector skal have een i sin Forvaring, Forstanderen den anden, og Skoelens Curator, hvor saadan een i sæt maatte findes, den tredie, men hvor Rector selv tillige er Curator; der har Sognepræsten, som een af Forstanderne, den tredie; Og maa ingen, som har Neglen, understaae sig at give den til en anden, for ataabne Cassen, uden det er i Engdoms eller andre lovlige Forsald, da de øvrige Skoelens Forstandere samlig modtage og igien leverre Neglen tilbage til dem, som den ellers ber være hos.

Samme Cassé skal til des meere Sikkerhed hensettes til Forvaring paa ethvert Steds Raadstue, som da bliver det Stæd, hvor Forstanderne, Rector og Curator have at forsamle sig udi de Tilsæerde, hvor noget enten Skoelens eller Disciplernes Oplags-Penge, som heretter omittedes, angaaende maatte forefalde, og bør Byens Magistrat paa hvert Stæd, een for alle og alle for een, være ansvarlig for, at Cassen sikert bliver der forvaret.

Udi denne Cassé bør være 2 forstisselige igienemdragne Protocoller, som af Skoelen bekostes, af hvilke den eene autoriseres af Stiftamtmanden og Bisshoppen conjunctim, og vedkommer alleene Regnskabet for Skoelens egne Penge, den anden autoriseres af Bisshoppen alleene, og indeholder blot Rigtighed for Discipler-

Disciplernes saa kaldede Oplags-Penge; Udi hvilke Protocoller, enhver for sit vedkommende, hver Gang skal indføres, saavel hvad af Skoelens Penge, eller Disciplernes Oplags-Penge, i Cassen nedlegges, som hvor meget der af samme udtages, og, naar saadan er stæet, skal Skoelens Forstandere, Rector og Curator, som alle derved bør være tilstede, tegne i vedkommende Protocol, hvad Dag de have været samlede, hvor mange Penge der enten ere blevne nedlagde, eller udtagne, og sligt med deres Navnes Underskrift bekræfte.

Hver Gang Stipendia skal uddeles, eller Cassen ellers for noget at nedlegge ellers udtagte behover ataabnes, haver Rector at anmeldte det for Skoelens Forstandere, som da skal beramme en Dag, det snarestee stee kan, til en Forsamling; De aarslige Distributioner af Beneficiis skal efter den af Bisshoppen approberede Plan, som af Rector fremlegges, stee offentlig udi Skoelerne af Rector udi een eller flere af Magistraten og Sognepræstens, samt Con-Rectors, Herernes og heele Skoelens Disciplers Mærvoerelse; De, som oppebære Beneficia, skulle udi den dertil indrettede Bog derfor egenhændig qvittere, hvilket, naar Forretningen er til Ende, de tilstædevarende Skoelens Forstandere tilsigemed Rector skulle med deres Hænders Underskrift verificere.

Som der findes visse Skoeler saa rigelig dotedede, at Discipler endog i temmelig Antal kunde der nede noget saa anseeligt om Alaret, at det fast overgaer, hvad de til Fornødenhed i Skoelgangen bør have; hvorfør ogdes fleere søger at faae Sted

i flige Skoeler; Men det øfte morder, at unge Mennesker, esterz
at de i Skoelen have haft betydelige Beneficia, blive, naar de
komme til Academiet; hvor de meest behovede Hjelp, og hvor
Mængden af Studenterne en tillader, at Stipendia kan strekke til
dem alle, ganske forlænge, og udes til, for Fattigdom og
Livs Ophold; strax efter Depositzen at begive sig fra Academiet,
og sage om at præceptprere paa Landet eller blive Skoeleholdere;
hvorpaa de hindres at giøre videre retskaffen Fremgang i Stud-
deringer; Saa ville Vi Allernandigst, at ingen Discipel som
til Hjelp er trængende, maa i Almindelighed af nogen Skoels
Beneficiis virkelig nyde og oppebaare om Året, mere end 30
Rdlr. i det honeste, og det endda ukuns i den øverste Classe, samt
i de andre Classer efter deres Trang og Fremgang fra 10 til 24
Rdlr. aarlig, med mindre een eller anden, i Mangel af ald
Tilstand nogensteds fra, til noget mere maatte voere, soerdeles
verdig og trængende; Dog, som det herefter, ligesaa vel som
tilsaaen, skal være tilladt i alle Skoeler at uddele aarlig til de
fattige Discipler alt det, som indkommer, og til Hjelp for dem
er henlagt, saa maa og enhver Stipendiario deraf aarlig tilloega-
ges alt, hvad ham efter hans Trang og Fremgang, faaet
Disciplernes Antal og Skoelens Formue, kan tilkomme; Men
naar da det en Discipel saaledes er tilsagt, overgaer den her
foran fastsatte Summa, bør ham ikke mere deraf udbetales,
end forberørte Summa, og det øvrige giemmes for ham til Hjelp
ved Academiet, hvilket Rector harer at indføre ikke alleene i sit
aarlige Regnskab og udi den i den foregaaende 51 Art. anordne-
de Skoole-Protocol, men endog udi den i den 76 Art. for disse
Oplags-Penge à parte beslæde Protocol. Og harer Rector es-
ter

ter hver Distributz at giøre Skoelens Forstandere Reede for,
hvør mange Penge der ere oplagde for hver Discipel i seer, og
strax fra sig leve og nedslægge samme i den vertil anordnede
Casse. Etter, hvilket paa et bestemt Dato, vilde
79.

Rector, hvor han indsamler Skoelens Indkomster, maa if-
fe af samme beholde i sin Forvaring og Giemme over 1 a 200
Rirkaler i det honeste, efter Disciplernes Mængde, og saaledes
som til behovende Forstrækning for een eller anden af dem findes
nødwendig af Forstanderne, men saamhart han har indsamlet no-
get derover, skal han deponere saadant i Cassen; Heller ikke
maa Rectores indehold med nogle af Oplags-Pengene, af hvad
Classes Discipler det end maatte være; Seer hermed anderle-
des, have Skoelens Forstandere i begge Tilfælde at forsyne sig
med Sikkerhed for foranforte Penge, saaledes som de selv til
sin Tid deraf ville være, ansvarlige.

Naar da saadanne Disciple dimitteres fra Skoelen til Aca-
demiet (thi qvittere de Skoelen forinden, miste de det, der er
oplagt for dem, og samme bør komme en anden til Hjelp) ber
Rector i Forstandernes Overværelse giøre Afregning med hver,
efters Protocollens og de aarlige Regnskabers Medser, over hvad
ham har været tilsagt i ald den Tid han har gaaet i Skoel-
en, hvad deraf allerede virkelig af ham er oppebaaret, og hvad
der endnu hain til gode er oplagt; Hvilkens sidste Summa, saa-
mhart det med Bisched erfares, at de fra Skoelen Dimitterede
ere ved Academiet blevne indtegnede iblandt Studenternes Tal,
foranstaltes af Skoelens Forstandere og Rector udtagen af Cassen

og under Forstandernes Segl tilstilles Biskoppen i Stiftet paa eengang for alle det Aars Dismitterede tillighed en Fortegnelse fra Rector, paa hvad enhver af disse deraf tilmommer, hvora ester Biskoppen dervor giver sin Qvittering tilbage, som i Cassen skal nedlegges, og siden efter haanden, ligesom han skionner, at nogen Candidat det kan behove, oversender eller forstreker ham af disse Personer ved Academiet, dog saaledes at han deraf, ifald Oplaget maatte være saa stort, ej maa inde meere end alt, end 100 Rdlr. i det første Academiske Aar, saaog, at intet deraf udtelles, forend i det mindste efter et halv Aars Forloeb fra Depositzen, og efterat han med Professorernes Attest har bea viist, at han imidletid bestindig har opholdt sig ved Academiet, opført sig der stikkelig og været stærtigt til at freqventere deres Praelectiones og Collegia; thi opholder han sig ej ved Academiet og paa forskellige Maade bewiser sin Sluttlighed, vor han ikke inde de noget deraf, men da skal det, efter 2de Aars Forloeb, saa vendes til Hjelp ved Academiet for en anden stikkelig og trængende Student fra samme Skoole, som dertil af Biskoppen udvalges; Over dette saaledes i Skoelen for Deposituris oplagde og Biskoppen til videre Forstrækning for dem tillistede haver Biskoppen at holde en a parte Regnskabs Bog, og som altsaa, jo mindre Disciplerne i Skoelen har oppebuaret, desto bedre er det for dem ved Academiet, sad vor Rectores i de vel dotede Skoeler have nohe Indseende med, at Stipendiarii af de dem aartig tillagde Beneficiis ikke faue Lov i Skoelen at opprehaere meere, end det, de endestig behove ill Hjelp til deres nods vindige Underholdning, paa det det øvrige kan oplegges til Undsetning for dem ved Academiet.

81. Naar

81.

Naar en Discipel er kiendt duelig til Bogen, og derefter nyder noget anseeligt af Skoelens Beneficiis, da skal hans Forfædre, Formindere eller Frænder love for ham, at han troeligen skal blive ved Bogen Skoelen igienem, og ikke letteligen uden vigtige Aarsager forlade den, for han har gjort sig klar fra Academiet, hvis han ikke skal være skyldig til, om han letlig qvitterer, at erstatte Skoelen og Academiet, naar han kommer i Stand, hvad han har mdt; Det, som og have haft god Hjelp i deres Skoelgang af Skoelens Beneficiis, og siden ved deres Studeringer blive forfremmede til Bestand og gode Embedet, vor og ikke i sin Eud, naar Gud giver dem Evne, glemme at betanke den Skoole, hvorf af de selv have nydt got, med nogen Gave eller Legato, at andre Fattige rigien af dem kan hjelpes, hvortil Rector ved deres Afsted fra Skoelen vaas legges alvorlig at formane og opmuntre dem.

82.

Den Dingang med Thorene visse hellige Alstener om Aaret, saavelsom den Self med at lade nogle af Disciplerne gaae om ved Middags Eud med en Kurv og Bosse at synge for Dorrene, skal fremdeles, saaledes som i de senere Tider har været anordnet, være aldeles affaffet; Og maas i den Sted, hvor saadant har været Stik, Indvaanderne i Byen hellere besøges med en luft Bosse i Huset quartaliter af et par Disciple, som Rector dertil udstiller, og Bosse siden af ham med Skoelens Forstandere, som tillige dertil bor have Moglen, aabnes.

83. Udi

Udi de Kjøbstæder uden for Vores Kongelige Residentz-Stad Kiøbenhavn, hvor Rectores eller Hererne ere Degne til Kirkerne, skal den for slige Degne gjorte Anordning fremdeles vedblive, saa at de mynde ald den Deel og Rettighed med i Degne-Korn, Offer til Høytider, Brudeviesser, Barsler, samt alle Slags lovlige Accidentzer, ubeskaaret, som Degrnene paa Længst i Allmindelighed er i behyrelget; I øvrige ville Bi Allermaa-digst, at hvad som enten ved de fremfarne Konger, Vor høylige Forfædres Anordninger, Fundationer, eller i andre Maader af Aaruds Tid har været henlagt til Skoels-Lærernes Len og Underholdning, hvore sig Forpagtgs. Tiender, Jordeskylde, Degne-Pensioner eller andet, skal stedse heretter derved forblive. Tiender maa ingen Rector heretter paa langere Tid bortførste, end medens han selv er virkelig i Officio der paa Stedet; Understaaer nogen sig herimod at gøre, da skal den, som saadant Fæstebrev udgiver, strax uden ald Maade have forbrudt sit Embede, og den, som Fæstebrevet har imodtaget, ligesledes strax have samme Fæstebrev forbrændt, i hvo det og paas-cesser, hvad heller Fæstebrevets Udgiver lever eller er død; Og her desuden intet Fæstebrev gielde længere, end den lever og er i Embedet, som det har udgivet, under hvad Forevending det end maatte være; Dog er herved en at forstaae deslige beneficerede Tiender, som allerede forhen, efter Vores eller Høysalige Forfædres Bevillinger eller Stadfæstelser, for en vis Afsgift til et eller andet Sted ere perpetuerede og bestandigen henlagde, men med samme forblicher det i alle Maader ved de Kongelige Stadfæstelser. Jordskylden skal Magistraten, som Skoelens

Gorstandere, lade indsamle hos Bedkommende, og, hvor det en anderesledes kan skee, lovlig og paa Bedkommendes Bekostning den inddrive, og til rette Tid Rectori eller Curatori levere, saa fremt de en selv, om den ved deres Forsommelse bliver ubis, dera til vilde være ansvarlige; Og hvad Degne-Pensionerne angaaer, som paa adskillige Stæder klages heel uriktig at indkomme, da skal Bisoppen i hvert Stift tilligemed Herreds-Provsten paa-ske samme, saaledes som de hidindtil have været signede og fastsatte paa ethvert Stæd, rigtig erlagde, og hvis nogen Degrn er forsommelig i at erlegge sin aarlige Pension til Rectorem, eller hvem der er bestillet til at imodtage samme, inden Juule-Aften, eller hvad anden Tid dertil paa et hvert Stæd af Bisoppen er fastsadt, da skal Rector Scholæ det først for Herreds-Provsten angive, som Degrnene herom have at paaminde, og, saafremt Betalingen endda en skulde paafelge, anmeldes det for Bisoppen, som da havex at drage Omsorg for, at Pensionen uden foregaaende Lovmaal og Dom ved Suspension rigtig og stadeslos vorder inddrevet; Hvorimod, ifald Degrnene paa et eller andet Sted ikke skulle mynde deres Rettighed af Sognefol-kene efter Loven, som dog er det, de skulle have af til Skoelerne, skal saadant først andrages, paa Vores forbeholdne Gods for Vore der værende Betiente, men paa andet Gods for dets Proprietairer, og, naar det ikke kan hielpe, skulde Amtmændene i hver Amt være pligtige til at være dem herudi til Hjelp, og strax befale vedkommende Rettens Betiente hos de unwillinge Bonder eller andre at forstaffe Degrnene, hvad dem efter Loven rettelig bor ydes og gives.

Hvor Skoelerne det formaae, skal de nödvendige Boger gives de Disciple, der ere saa aldeles fattige, at de sig denim en selv kunde anstaffe, dog bør dermed haves nye Indseende at en andre end de allerfattigste undé saadant; Og ligesom Vi Allernaadigst ville, at af alle de her foran besalede Boger, som i Skoelerne nu skal indføres, ingen andre Exemplarer eller Op-lage, end de nye, som nu blive foranstaltede til Trykken befor-drede, herefter af Ungdommen i Skoelerne mad bruges, saa skal derimod paa disse Skoelboger settes en billig Taxt, hvor om Professores ved Vores Universitet skulle giøre Aftale med dem, som af Os erholtde Privilegium paa at trykke og oploegge samme, saa at de forud, førend noget Exemplar debiteres, vor-de taxerede og Prisen paa Titul-Bladet trykket, hvilken skal settes saaledes i Kiöbenhavn, at man deruden for kan for 100de af de tagende Exemplarer have 10 for intet til at stoppe Omkost-ningerne; Og for saa meget vissere at forekomme, at Prisen ikke paa nogen af disse Boger skal komme Disciplerne høvere at staae, skal hver Skoels Rector paa Skoelens Bekostning hen-sra forskrive og krobe et tilstrækkelig Antal af alle Skoelbogerne, naat de vorde beklaedtgorde fra Pressen at være udkomne, og siden stedse have det formodne Forraad deraf, til at forsyne Disciplerne dermed for den forestrevne Taxt, imod igien at giøre Skoelen Regnskab for sine vertil udlagde Penge.

Rectores skulle ikke alleene i enhvers Testimonio Scholastico til Academiet sætte, enten han, som fattig, af Skoelen har nydt Beneficia, Boger &c. eller og han uden nogen Skoelens

Bekostning alleene have haft Gavn af Informatione publica, men de Fulle endog i de Testimonii, som gives Stipendiariis, udnakketigen melde om enhver ald den Forklaring, som om hans Alder, Herkomst, Komme til Skoelen, Fremgang, Be-neficiis, med videre, efter den 5 rde Art. her foran bør findes anført ved hans Navn i den befalede Skoel=Protocol, samt til sidst, ifald noget vaarlig er oplagt af Skoelens Beneficiis til Hjelp for ham ved Academiet, anføre Summen derpaa; For-sommer en Rector at onføre og forklare noget af foregaaende udi det en Stipendiario medgivende Testimoniio til Academiet, bør han derfor hver Gang mulcteres paa 10 Rdlr. til Skoelens Bibliotheqv, til hvilken Ende Professores ved Universitetet, hvor og naar de finde saadant at være forsomt, strax have at melde det for Stiftets Bisop; Udi de øvrige Testimonii, som gives dem, der ikke have nydt noget slags Stipendum, eller Beneficium i Skoelen, bør Rector forklare, efter derom skriftlig ind-hentet og vedleggende Efterretning fra det Staeds Øvrighed, hvor fra Disciplen er, om de selv have Midler eller formuende For-celdre, der ere i Stand til at underholde dem ved Academiet, uden at de behøve nogen Hjelp eller Tilstdød af Academiske Be-neficiis.

Da det er uforsvarligt, at unge Mennesker, som hverken have Hoved eller Lyst til Studeringer, skulde, isteden for at an-føres til andet nyttigt, drive Tiden hen i Skoelen, og imidler-tid være Publico til Bekostning, samt betage andre fattige men meere oplagte Børn derved Plads til Stipendia, saa, ifald Rectores skulle til Universitetet forsende nogen, som besindes af

saa set Ingenio og Fremgang, at han ikke kan giøre Reedē for det
her foran foresatte Maal, eg det tillige saabel af hans Testimo-
nio, som Skole-Bog, hvilke begge af Professores nære skal igien-
nemgaaes, er klart, at han maa rejiceres og ikke kan antages,
skal sig en Rector derfor hver Gang betale 20 Mdlr. til Sko-
lens Bibliotheqv, hvorom Biskoppen fra Universitetet gives strax
Efterretning, saaledes som i næst foregaende 85 Art. ommel-
des. Ellers skulde Professores ligeledes ved Censuren anmeldes
og i en dertil indrettet Bog optegne, fra hvilke Skoeler de beste
og fra hvilke de sletteste Candidati jævnlig dimitteres, og saa-
dant derefter hvert 5te Aar til Vores Danske Cancellie indbe-
rette, hvorfra det igien skal Os refereres, paa det Vi kan er-
holsde Underretning om, hvilke Rectores og Skoole-Lærere der
nyest iagttagte og efterleve denne Voress Allernaadigste Anord-
ning og Hensigt, og overalt i deres Skoole-Embede udviise den
største Glæd, og derved i sær fortjene Voress videre Kongelige
Maade.

87.

Da de unge i de publique Skoeler face en slags Forsmag
paa Academiet, og Rectores best hør og kan forståe, hvad der
udfordres af dem, som med Mytte for sig selv kan sendes til
Academiet, hvortil kommer, at Forældre og Børger, fornem-
melig de, som ikke forståe det, ofte blive bedragne af private
Informatorer, som om deres Børns og Myndingers Frem-
gang indbilde dem imellemstunder langt meere, end den i sig
selv fortiner, saa skionner fornuftige Forældre og Børger
vel selv, at det er til deres egen Sitterhed og deres Børns For-
deel, om de, efterat de ere privatim informerede, paa et Aar

eller

eller nogen Tid sette dem i en publiqv Skoole, hvortil de og
hermed fremdeles opmuntres; Dog skal det staae enhver frit
for, som har Evne dertil, at lade sine Børn informere, hvor
og af hvem de ville, privatim, naar de alleene iagttagte, ey at
antage nogen Indenlandst til Informator, udeu han ved Voress
Universitet er indskrevet iblandt Studenternes Tall, ey heller no-
gen fremmed og udslændisk Student, af hvad Nation han end
vere kan, med mindre samme Student tilforn har angivet sig
her ved Voress Universitet, og, efter besunden Bidnesbyrd om
hans Fremgang og Religion, saavællsom Liv og Levnet, ey iblandt
Vore Studenternes Tall blev en indskrevet og derpaa har erhvervet
Testimonium, ey heller nogen her fra Voress Universitet relegered
Student, saalsænge hans Relegations-Tid varer; thi forseer no-
gen Student sig herimod, bøde første Gang 20 Mdlr., anden
Gang dobbelt, og tredie Gang Landet forvæses, og forseer no-
gen af Vore Undersætter sig herimod, og antager slige Folke
eller Studentere til deres Børns Information, skal de for hver
Gang bøde 20 Mdlr., alt til nærmeste Skoels Bibliotheqv,
hvor Forseessen er begaet; Ligeledes skal det og være tilladt,
at slige privat informerede unge Mennesker maa dimitteres til
Academiet og gives Testimonium af den, der har informeret
dem, saafremt han ellers dertil er berettiget, men i saa Fald
skal alle, som have været under bestandig privat Information,
naar de melde sig ved Universitetet med Testimonio privato paa
egen Hazard, medbringe en troeværdig Mands Attest fra det
Stift og Stæd de ere, at de ingen publiqv Skoole have freqven-
tered, samt betale 10 Mdlr. til den publiqve Skoels Bibliotheqv,
som er næst ved det Stæd, hvor de have mydt privat Information,

og derfor ligeledes foreviise vedkommende Rectors Qvittering, inden de med deres Testimonia antages. Vil ellers nogen privat informedet til sin egen Sikkerhed, førend han kommer til Academiet, lade sig af Rector i en publiqv Skoole examinere og fra ham tage Testimonium, betale han ligeledes til samme Skooles Bibliotheqv 10 Rdsl.

88.

Haver derimod nogen været først i publiqv Skoole, og er derfra alleene med Testimonia vitæ, dog uden at være skyldig i noget saadant, som aldeles formeener ham nogensinde Adgang til Universitetet, udkommet kort eller længe for Depositzen, da, naar han siden haver ladet sig privatim informere og angiver sig ved Universitetet med Testimonia privato, skal han tillige medbringe det Testimonium vitæ, som ham tilforn fra hans Rector har været givet, eller, i Mangel deraf, forstaffe fra samme Rector eller hans Estermand Beviis, at han er lovlig fra Skoelen forafseendiget paa den Tid, som han foregiver, og, naar han da paa egen Hazard vil admittieres med Testimonia privati Informatoris til Universitetet, skal han til den publiqv Skooles Bibliotheqv, som han sidst forhen freqventerede, betale 10 Rdsl. og derfor staffe Qvittering, førend han antages til Student.

89.

Alle de, som komme til Academiet med Testimonia privato, skulle giore Reede for alt det samme, som her foran er befælet om dem, der komme fra de publiqe Skoeler, selgelig bør de og medbringe en lige saadan Prove- eller Stüle-Bog for det sidste Åar, som i den 34 Art. Lit. L. her foran tales om, hvori

Professo-

Professores skal examinere dem, for at erfare, om den ogsaa af dem selv er forfatted, eller ikke.

90.

Det skal vel være saavel Con-Rector, som Hørerne i Skoelerne, uformeent, naar det kan skee, uden at forsomme deres offentlige Skoole-Embede, at informere andre unge Mennester, end deres underhavende Discipler, privatim, dog maa de aldeles ikke selv dimittere nogen til Academiet, men saadanne Disciple skal i nogen Tid freqventere den der værende publique Skoole, for derfra af Rector at blive dimitterede,

91.

Ingen maa udskille nogen uden Riget med sine Born, for dem der at informere, med mindre saadan Person først af Superintendenten i det Stift, hvorfra Bornene udskilles, er overhert og besludt at være af den her i Riget vedtagne Religion; Gior nogen herimod, straffes dersor, som den der Kongens Lov ikke har villet agte.

92.

Paa det samtlige Discipler i Skoelerne stedse kunde være viidende om saavel de dem forestrevne Metis, som Maaden, Tiden og Ordenen, hvorudi samme bør igennemgaaes og læres, have Bi-Allermaadigst funden for god af denne Vores Forordning at lade et Udtog desangaaende trykke for sig selv, som til alles Esterretning i Skoelerne skal opslaes og der bestandig blive haengende. Ligesom Bi og desuden have ladet trykke endnu et Udtog af den af Os her foran befalede Lære-Methode, hvoraf nogle Exemplarer skal uddeles iblandt hver Classes Discipler, og stedse forblive ved samme Classe i Skoelen.

93. Hvad

Hvad endelig Tiden og Maaden angaaer, hvorefter denne Vores Forordning skal tage sin Begyndelse og efterleves, da ville Vi Allernadigst, at den strax fra Publicationens Dato skal i de nederste eller første Classer i Skoelerne iverksættes, men som det i øvrigt ikke er muligt, strax med et at sætte den i Opfyldelse, saa have Vi herved til Slutning villet anføre, udi hvad Orden den ved Universitetet skal komme i Gang og iverksættes:

1776. Til Examen Artium ved Academiet ophører strax Examens i Mathematiqv., Physiqv. og Philosophie, men derimod skal foruden den hidindtil frænede Kundskab i Theologien, Sprogene, Sphærica, Historie og Geographie, endnu af de her foreskrevne Boger angives og giøres Reede for Quintilianis 3 sidste Boger og Horatii Ars Poetica, saa forevises og Stiile-Bogerne for det sidste Åar, 2 for hver Uge.

1777. Foruden sidst anførte, Cicero de Claris Oratoribus, Virgilii 2den og 6te Æneidos, Horatii Epistler og de foreskrevne Oder, Cornelius-Nepos, Novum Testamentum Græcum, den nye Sphærica i Steden for den gamle, den nye Historia patriæ, men ellers den sædvanlige Historie og Geographie;

1778. Foruden foranførte, Officia Ciceronis, Epistolæ Ovidii ex Ponto, Epicteti Enchiridion, den naturlige Theologie, den nye Historie og Geographie i steden for den gamle.

1779. Foruden foranførte, 2 a 3 Terentii Comoedier, den natuelle og aabenbarede Theologie isteden for det tilforn brugelige Compendio Theologico, heele Genesis; i dette Åar skal eg i Stiile-Bogerne findes Vers.

1780. Foruden dette forrige, giøres Reede for Prosodien, Phædri Fabulæ og den 1ste Bog af Homeri Ilias.

1781. Kommer hertil Herodoti 2den Bog. Og endelig

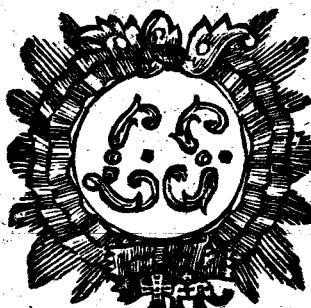
1782. Skal heele Forordningen være iverksat, og i alt examineres efter samme.

Hvorefter en alleene alle og enhver i Allmindelighed, saavnt den dem vedkommer, men endog Vore Biskopper, Professorer ved Vores Universitet og Skoole-Lærere i Scerdeleshed, sig allerunderdanigst have at rette, og enhver for sig denne Vores for Ungdommen saa vigtige Anordning med saadan Gliid, Troeskab og Midkierhed, som de Os ere pligtige, at efterleve og derover saaledes at vaage og holde, som de for den Allerhøjeste Guld og Os agte at forsvare; Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Frieherrer, Biskopper, Amtmænd, Lands-Dommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle andre, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Segl tilskiftet vorde, at de den paa behørige Stæder til Alles Efterretning

strax lade læse og forkynde. Givet paa Vor Slot Christiansborg udi Vores Kongelige Residentz-Stad Kiöbenhavn den 11te Maji 1775.

Under Vor Kongelige Haand og Signet.

Christian R.

O. Thott.

Luxdorph.

P. Aagaard.

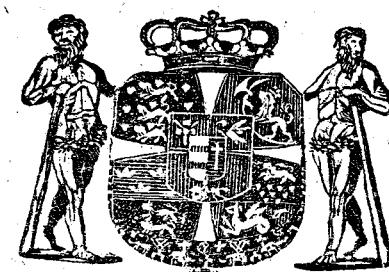
Fordeling,^{N. 2.}

angaaende

Examen artium

ved Københavns Universitet.

København, den 22de Martii 1805.

København.

Trylt hos Directeur Johan Frederik Schultz,
Kongelig og Universitets Bogtrykker.

S i C h r i s t i a n d e n S y v e n d e, af G u d s R a a d e

Konge til Danmark og Norge, de Venders
og Omvers, Hertug udi Slesvig, Holsten, Stor-
marn, Ditmarsten og Oldenborg, Giore vitterligt:

At, ligesom det er og bliver en vigtig Gienstand for Vor landsfaderlige Omhu,
at sætte de lærde Skoler, i hvilke en betydelig Deel af Statens tilkommende
Embedsmænd skulle dannes, i Stand til alt mere og mere at kunne opfynde
deres Bestemmelse; Saa have Vi og været betenkte paa, at give den for-
længst anordnede Examen artium, ved Vor Universitet i København, en
såadan Indretning, at deane Prove ei allene kan siene til at godtgøre, hvor-
ledes de unge Studerende have anvendt deres Vid i Skolerne, men ogsaa blive
et tilstrækkeligt Bevis for deres Modenhed til at benytte den academiske Un-
dervisning, og, ved Hjelsp af denne, at giøre større Fremskridt paa Videns-
skabernes Bane.

Vi ville derfor, i Henseende til denne første academiske Prove, allerhaabigst have fastsat følgende:

1.

Enhver som herefter ved Kjøbenhavns Universitet optages i Studenternes Tal, bør tilforn, ved Examen artium, have afslagt saadanne Prøver paa sin Modenhed til de academiske Studeringer, som i denne Vor Anordning forestilles.

Forsigtelsen til at underkaste sig bemeldte Examen, skal være lige for Alle, hvad enten de fra offentlige Skoler, eller fra Institutter, eller privat Information, i Danmark og Norge, til Universitetet dimitteres. Og da det er Vor allernaadigste Willie, at Undtagelse fra denne almindelige Regel ei maan finde Sted; saa kan ingen Ansægning om Dispensation i denne Henseende venjes bevilget, paa hvad Grund det end maatte være.

I Folge herof, ophører alsaar: a) den i Fundatsen for Kjøbenhavns Universitet, af 7de Maj 1788, 2det Cap. 11te §. givne Tilladelse, at lade sig privat inscribere, og siden at tage en saakaldet Preliminair-Examen; b) den Cathedralskolerne i Kjøbenhavn, Christiania og Odense, ved de for disse udstædte nyeste Anordninger, indtil videre neddelelte Rettighed til, selv at nsgjøre deres Dimittenders Modenhed; og c) den lignende Bevilgning, som, efter Ansægning, under 27de Novbr. 1795 var de norske Skoler forundt. Derimod kan Inscription, uden foregaaende Examen, i Fremiden ligesom hidindtil, finde Sted, for de Studerende, som, efterat de allerede paa Vor Universitet i Kiel, eller paa udenrigs Universiteter, ere immatriculerede, her ogje at fortsætte deres academiske Studia, eller at promovere.

2.

2.

I Henseende til de Kundskaber, for hvilke bemeldte Examinander have at giøre Nede, fastsættes i Almindelighed den Regel: At det, der i en offentlig Skole, ifølge de af Os forestevne Bestemmelser, skal læres, ei allene bliver at fordre af dens egne Dimittender, men og af alle Privatister, hvilke den, i 87 og 88 §. af Skoleforordningen af 11te Maj 1775 angivne, Forsigtelse mod denne Skole paaligger; dog saaledes, at der ved Bedsmullen af de af dem fordrende Prøver, særdeles i Begyndelsen, tages billigt Hensyn paa, hvor lang Tid de have haft til at nyde Undervisning i de nye tilkomne Lærefag.

3.

Som almindelige og usravigelige Regler, efter hvilke Dommen over Dimittenders Modenhed eller Umodenhed til Universitets-Undervisningen skal rette sig, bestemme Vi følgende:

- At enhver Dimittend bør have opnået den Færdighed, at han med Ordnen og Tydelighed, uden grammaticalske Fejl, i det danske Sprog skriftlig kan udtrykke sine Ideer over en saadan Opgave, til hvis Behandling ikke fordrer en større Grad af Forstandscultur, end den, som kan og bør forudsættes hos den der afgaaer til Universitetet.
- At han i det latinske Sprogs Studium bør have gjort saadan Fremgang, at han ei allene i Modersmalet kan oversætte saadanne Steder hos enhver Skribent, hvor hverken usædvanlige Udtryk og Talemaader, heller ikke indviklede Constructioner, fierne Hentydninger, eller lignende Omstændigheder giøre det vanskeligt at fatte Meningen; men og paa Latin fremsette sine Tanker, over en ham tilstrækkelig bekjente Materie, uden saadanne grammaticalske Fejl, eller ulatiniske Ord og Talemaader, hvoraf hans Uvidenhed i dette Sprog med Grund kan stilles.
-

c)

- c) At han maa være bevandret i alle europæiske Rigers og Staters Geographie; og forsaa vidt de andre Verdensdele angaaer, i det mindste vide Landenes og Staternes Hovedinddelinger, og hvad der i Allmindelighed kan være at anmærke om disse.
- d) At han bør kende de vigtigste Folkeslag, de mærkeligste Personer blandt samme, og Hovedbegivenhederne, i den gamle og nye Verdenshistorie, tilligemod Epoernes Tidsbestemmelse, men især have anvendt Tid paa den ældre, og navnlig den græske og romerske Historie, som den der er Grundvolden til alt videre historisk Studium ved Universitetet.
- e) Desuden fordres af alle, uden Undtagelse, som dimitteres til Universitetet fra de offentlige Skoler og andre Institutter; fremdeles af alle dem, som have bestemt sig til det theologiske eller medicinske Studium; og endelig af alle, som ønske at nyde academiske Beneficier: at de forstaae de Pensa, der forelægges dem af de græske Skrifter, hvilke de i Overensstemmelse med de forekrevne Regler have læst, og at de have bragt det til Fardighed i den grammaticalske Analyse. De øvrige, som ikke henhøre under nogen af de omtalte Bestemmelser, kunne, naar det i den Beretning om deres Forberedelsesstudia, som den Dimitterende Lærer, efter denne Vor Anordnings §. 5. Fakultætsaade, forlanges, fritages fra Examens i det græske; men desmindre maa, ved deres Examens, de to Rubriker for de nyere fremmede Sprog, enten findes ubesatte, eller betegnede med en maadelig Character.

Den, hvis aflagte Prøver staar i en meget mærkelig Afstand tilbage fra de under Lit. a. b. c. d. angivne Fordringer, (af hvilke dog den forstnærvante naturligvis borfaldet for dem, hvis Modersmaal ikke er dansk) han er umo-

Den

den til den academiske Undervisning, og bør af Examenscensorerne henvises til at indhente det forsøgte, og til at erhverve sig den fornødne Modenhed.

4.

Denne første Examen, hvortil ingen maa antages førend han har spnaaet den i Anordningen af 1. i Maj 1775 bestemte Alder, holdes herefter kun eengang aarlig, nemlig om Esteraaret, i den sidste Halvdeel af October, og maa være sluttet ved Maanedens Udgang. En overordentlig Examen finner, det i §. 20 omtalte Tilfælde undtagen, kun Sted for de fra Island dimiterede, naar Vanfæligheder ved Oversarten forsinke deres Hidkomst.

5.

Professores ordinarii og extraordinarii ved Universitetet, især de, som ere ansatte i det philosophiske Facultet, ere ordentligvis Examinatores ved denne Examen. Eftersom Antallet af de anmeldte Dimittender gior det forørsdet, nedstættes af Universitetets Patronat et passende Antal Examensdeputationer, som aarlig fornyes. Enhver af disse bestaaer af een Exinator i de gamle Sprog, een i Religionslæren, een i Historien og een i Matematiken.

Dog er Valget af de Medlemmer, hvoraf enhver Examensdeputation skal bestaae, ikke indskrænket til Universitetslærere allene. Men Patronatet er berettiget til, ogsaa at indbyde andre der til forskjede Lærde, og i Særdeleshed Lærere ved de offentlige Skoler i og udenfor Hovedstaden.

6.

Alle offentlige og private Lærere, som agte at dimittere Disciple til Universitetet, skulle saa betimeslig sende Decanus for det philosophiske Facultet en:

en skriftilig Anmelselse om disse, at den inden 1ste Augusti kan være ham tilhændekommet. I denne Anmelselse opgives enhver Dimittends Navn, hans med hoslagt Osbe-Atest bekræftede Alder, og den Lid han hos dem har nyde Undervisning i hvert af de enkelte Lærefag; tillige meddeles noagtig Esterretning om Dimittendens Anlæg, Evner og Sædighed, og om hans hidtil udviste Flid og gjorte Fremgang i Sprog og Videnskaber; ogsaa hosføres en Angivelse af de med ham i de to sidste Forberedes-Aar gennemlæste latiniske og græske Skribenter, samt af de ved hans Undervisning i Sprog og Videnskaber brugte Lærebøger, hvilke Data kunne tine Examinatorerne til Vejledning for deres Fremgangsmaade, især ved den mundtlige Prøvelse.

7.

Disse Indberetninger udstædes, i de allerede foranrede Skoler af Rector og Skoleraadet, i de øvrige af Rector. Indberetningerne om Dimittender fra Instituterne udstædes af disses Forstandere eller øverste Lærere, og om de øvrige Privatister af den Lærer, der dimitterer dem. Efter disse Indberetninger forfatter Decanus i det philosophiske Facultet fire Listen paa de ommeldte Dimittender; den 1ste indbefatter Navnene paa Dimittenderne fra de offentlige eller private Undervisnings-Anstalter eller Lærere i Hovedstaden og dens District; den 2den Dimittenders Navne fra de øvrige Skoler i Sjællands Stift, samt fra Fyen, Faaland og Falster; den 3die Dimittenders Navne fra de jyske Skoler; og den 4de Dimittenders Navne fra Norge og Island.

8.

Disse Listen indsendes, tilliggemed Original-Indberetningerne, hvoraf de ere uddragne, til Universitetets Patronat, som ved deres Tilbagesendelse foranstalter

anstalter en saadan Fordeling af Dimittenderne, at et omtrent lige Antal Examensdeputationerne anvisst. Samtlige Dimittenders Examen fra Hovedstaden og dens District betroes en egen Deputation, der skal sammensættes af Maend, som ikke staae i nogen Forbindelse med Skolerne eller Instituterne, enten som Lærere, eller Inspecteurer, eller Directions-Medlemmer. Skulde Antallet af de til denne Deputation henvistte Dimittender tillade det, optages ogsaa i denne Afdeling Dimittender fra de Skoler udenfor Hovedstaden, hvori den nye Indretning er indført.

9.

Saafnart Examensdeputationerne ere udnevnte, circulere de fra de offentlige og private Lærere indkomne Beretninger, der angaae samtlige en vis Deputation tildeelte Dimittender, imellem denne Deputations Medlemmer; men den paa Patronatets Foranstaltung bestemte Orden af Examinererne, tilliggemed Navnene paa den Examensdeputations-Medlemmer, hvilken de ere henlagte under, og Dagene, der ere fastsatte til den skriftilige og mundtlige Prøve, blive af det philosophiske Facultets Decanus, 8 Dage før Examen, paa sædvanligt Sted bekiendgiort.

10.

Den fjerde Dag før Examens Begyndelse melde vedkommende Dimittender sig hos det Medlem af Examensdeputationen, der i hin Venstregriff er nævnet først; han antegner deres Navne, og bestemmer dem Sted og Time, hvor og naar de skulle indfinde sig til Prøvelse. Tillige blive de, i Følge 6. indsendte, originale Osbeattester, der skulle følge med de i hver Deputation circulerende Beretninger, dem tilbagelevere.

II.

Examen deles i den skriftlige og mundtlige. Hün gaaer foran, og indbefatter Prøver af Dimittendernes Fremgang, saavel i Sprog, som i Videnskaber.

Den skriftlige Examen i Sprog, bestaaer:

- i Udarbejdelse af en saadan Opgave i Modersmaaleet, som i §. 3 under Litr. a. er betegnet;
- i en dansk Oversættelse af et i Pennen dicteret latinſt Pensum, der, med Hensyn til de i 3 §. Litr. b. ommeldte Egenſkaber, er blevet valgt af et eller andet classif Skrif, hvilket Examinanden endnu ikke har læst;
- i en latinſt Stilsprøve, hvortil et hensigtspassende dansk Thema diceres. For de Examinander, der, i Folge de indkomne Beretninger, have i det mindste eet Aar have Lejlighed at nytte Undervisningen i det tydſke og fransſe Sprog, kommer endnu en dobbelt Oversættelsesprøve til, nemlig:
  - en fra det tydſke, og
  - en fra det fransſe, i dansk;
 til begge vælges Pensa af Skrifter, der med Examinanderne endnu ikke ere læſte. Men for dem, der i det mindste to Aar have nyde en saadan Undervisning, bestaaer den fjerde Prøve i en Oversættelse fra dansk paa tydſk, og den femte i en Oversættelse fra dansk paa fransſe.

Den skriftlige Examen i videnskabelige Forkundskaber, bestaaer:

- Besvarelse af tonde Spørgsmaale af den christelige Religionſtore, og eet af den bibelſke Historie;
- Besvarelse af tonde Spørgsmaale af den ældre, og ligesaas mange af den nyere Verdenshistorie.

For

Før dem, der, inden deres Dimission fra Skolen, have i det mindste i eet Aar haft Undervisning i Arithmetiken, og i to Aar i Elementargeometrien,

- h) i 2 arithmetiske, og
- i 2 geometriske Opgaver.

I øvrige gielde, saasnort Undervisningen i de nyere Sprog og i Matematiken den bestemte Tid har været indført i de offentlige Skoler, for alle Privatister uden Undtagelse, i Henseende til de Sprog og Videnskaber, de til Examens artium bør profitere, de samme Fordringer, som gisres til Dimitender fra den offentlige Skole, med hvilken de staae i det ved Skoleforordningen af 11te Maj 1775, §. 87 og 88. bestemte Forhold.

Af ovenmelde Spørgsmaale skulle de af den gamle Historie besvares paa Latin; de øvrige besvares paa dansk, medmindre nogen maatte tilstroe sig den Færdighed, at kunne behandle et eller andet af bemeldte Spørgsmaale i et af de nyere fremmede Sprog. Men de, hvis Fritagelse fra at examineres i det Græſſe, paa den §. 3. Litr. c. bestemte Maade, udtrykkelig er forsangt, skulle være forpligtede til, at besvare et af Spørgsmaalene af den nyere Verdenshistorie paa fransſe, og et af Religionſtoren paa tydſk, eller omvendt, dette paa fransſe og hün paa tydſk.

III.

Til de skriftlige Udarbeidelser fastsættes, i 4 Examensdage, 4 Formiddags, og 4 Estermiddags-Timer.

Med den Opgave, som er betegnet Litr. a. blive Examinanderne fyſſel-fæltte den første Formiddag. Om Estermiddagen med den latinſte Oversættelsesprøve Litr. b. og den ene arithmetiske Opgave Litr. h.

B 2

Den

Den anden Formiddag, med to historiske Spørgsmål, det ene af den gamle, det andet af den nyere Historie. Om Estermiddagen med de tvende andre historiske Spørgsmål, Litr. g.

Den tredie Formiddag, med de under Litr. f. bencynede. Om Estermiddagen med den latinske Stilprobe Litr. c. og den anden arithmetiske Opgave Litr. h.

Den fjerde Formiddag, med de to geometriske Opgaver Litr. i. Om Estermiddagen med de to Oversættelses-Prover Litr. d og e.

13.

Med de skriftlige Udarbeidelser blive samlede blandt Examensdeputationerne fordelede Examinander at sysselsette paa selvsamme Dage, og i ligesaa mange Universitetsstale, som der ere Examensdeputationer. Pensa og Thematata per illa astales Dagen i Forveien, i een af Deputationerne, som Patronatet overdrager denne Forretning i Sørdeleshed, og denne paaligger det ogsaa at sørge for, at de Opgaver, som skulle udarbeides hver For- og Estermiddag, forseglede tilstilles de tilstædende Opsynsmænd i enhver Afdeling af Examinander, naar disse allerede ere forsamlede paa Stedet.

14.

Under Udarbeidelsen skal med Examinanderne holdes et uafbrudt noie Opsyn. Intet tilfælde må det tillades dem, at bruge noget andet Hjelpemiddel end en Ordbog, hvilken bør være den samme i alle Afdelinger af Examinander. Forseer nogen sig herimod, skal han, uden videre, fra Adgang til Examen for denne Gang udelukkes. Dog er den Examensdeputation, som Opgavernes Valg af Patronatet er overdraget, berettiget til, at tilse de til Udarbeidelse

Modersmalet opgivne Thema (§. 11, a.) en fort skriftlig Opgivelse af een og anden Hovedidee, der kunde tine til at vække Opmærksomheden, og komme især de Langsommeres Eftertanke til Hjelp. De under bemeldte Opgave anmærkede Vink komme da, i samme Form, til alle enkelte Afdelinger af Examinaunder, uden at i nogen af disse, enten skriftlig eller mundlig, det mindste videre maac tilføres.

15.

Bed Opsynet afvæxe Examensdeputationernes Medlemmer, (saafremt dette ikke paa anden Maade skulle med tilbørlig Sikkerhed lade sig ordne) efter stelles Aftale med hverandre, dog saaledes, at i det mindste to Opsynsmænd bestandig ere tilstæde. Isvrigt er hver Deputation ansvarlig for, at dette Opsyn fuldkommen opfylder, hvad der ved samme tilsigtes; hvorhos det påaligger den, at sørge for, at ingen betroes Opsynet, som ei forener de fornødne Egenskaber til at kunne forestaae denne Forretning med den strøngeste Aarvaaghenhed.

Og da det er af den yderste Vigtighed, at al mislig Omgang herved paa det omhyggeligste forebygges, og at de skriftlige Provers Paalidelighed betruges, skulle egne Love affattes, som bestemme Examinandernes Forhold, og Opsynsmændenes Pligter. Disse Love skulle forelæses hver Gang, paa den første skriftlige Examensdag, for de i enhver Afdeling forsamlede Examinander, og have alle Vedkommende alvorlig at vaage over deres nsagtigste Eftersevelse.

16.

Eftersom enhver enkelt Udarbeidelse er blevet færdig, affereres den i en dobbelt Auffrist, den ene med, den anden uden, Forfatterens Navn, til en af

de tilstædeværende Opsynsmænd. Afskriften uden Navn betegnes på Stedet med et Nummer, der bliver det samme for alle Examinandens skriftlige Udarbejdelseser, og sættes, saasnart hver Formiddags- og hver Estermiddagsproske er til Ende, uopholdeligen i Circulation imellem den vedkommende Examensdeputations-Medlemmer; hvorimod de med Navn forsynede Afskrifter paa Stedet forsejles, og aabnes ikke førend de skriftlige Prøvers Censur ere tilende.

Ethvert af Examensdeputationens Medlemmer udkaster for sig selv sin Dom over enhver Classe af disse Prøver, og betegner Nummerne deri med en af følgende 6 Characterer:

Udmærket godt. Meget godt. Godt. Temmelig godt.
Maadeligt. Slet.

Efter denne Privatcensur, der maa være tilendebragt i den samme første Uge, forsamler Deputationen sig, for at afdatte en almindelig Censur over enhver Classe af de skriftlige Prøver, efter Sammenligning af deres enkelte Censurlister. Først efter at denne Censur over de enkelte med deres Nummer betegnede Udarbejdelseser er tilendebragt, indført i et Schema med trykte Rubriker, og dette underskrevet af samtlige Medlemmer, bliver den Convolut, der indeholder Afskrifterne med Navne under, aabnet, og Forskatternes Navne tilføjes deres in margine staaende Nummer.

17.

Derefter begynder strax den mundtlige Examens, i ligesaa mange academiske Hørsale, som der for denne Gang ere Examensdeputationer.

Ved denne bliver, hvad Sprogene betreffer,

- i det Latiniske, af de Prosaister eller Digttere, der, efter de indkomne Beregninger, i de to sidste Forberedelsesaar have været læste af Examensdeputerne

derne, et eller andet Sted forelagt, og med Hensyn til Sprog og Indhold gennemgaet; herved undersøges tillige, saavel Examinandernes Fasthed i Grammatiken, som Omfanget af deres øvrige philologiske Kundskaber;

- i det Græske oversættes og forklares et eller andet udvalgt Pensum af en Prosaister eller Digter, som Examinerne i de to sidste Undervisningsaar have læst; hvorved tillige prøves deres Fremgang i det græske Sprogs Grammatik;
- de som have haft Undervisning i det Hebraiske, skulle, hvis der ikke, i de af deres Lærere indsendte Beregninger, udtrykkeligen er meldt, at deres forhenværende Bestemmelse til det theologiske Studium, ved deres Afgang til Universitetet, er forandret, ogsaa underkastet sig en Prøve i dette Sprog, ved at oversætte et og andet af dem allerede læst bibelsk Sted, og giøre Regnskab for den Grundvold, de i dette Sprog have lagt.

Skulde de, som ikke lade sig examinere i det Græske og Hebraiske, dog i Fremtiden bestemme sig til Theologien, da bør de i een af de næste offentlige Examina artium indstille sig til Prøve i det græske og hebraiske Sprog, og ved denne i det mindste erholde Charakteren. Godt, førend de kunne antages til den anden academiske Examens, eller siden til Embedsexamen. En lige Forpligtelse paaligger, i Henseende til Prøven i det Græske, dem, som, uden deri at være blevet examinerede, i Tiden bestemme sig til det medicinske Studium.

- Den videnskabelige Deel af den mundtlige Examens angaaer Geographien, med Indbegreb af de uundværligste Forkundskaber af den mathematiske Geographie. Eftersom Lejlighed frembyder sig, tilføjes

Sædanne Spørgsmaal af Historien, især Fædrelandets, der i Følge
deres Natur bedre kunne forelægges mundtlig end skriftlig.

18.

Bed den mundtlige Examen skulle i det mindste, foruden Examinerator,
af Examensdeputationens Medlemmer være tilstæde. Hver af dem betegner
sin Dom over Provens Udfald i ethvert af de omtalte Fag med en af ovennævnte
6 Characterer.

Når Antallet af Examinerer gisør det fornødne, deles disse. Har den
ene Halvdeel været til den latinske Examen den første Formiddag, saa indstiller
den anden sig om Eftermiddagen til den i Geographie og Historie; den anden
Formiddag holdes den latinske Examen med denne, og om Eftermiddagen den
geographiske-historiske med hin; den tredie og fjerde Formiddag finder en lig-
nende Afdeling Sted ved Examen i det Græske, og den tredie Eftermiddag
holdes den hebraiske Prøve. Skulde til en eller anden af disse mundtlige
Prøver den bestemte Tid ikke have været tilstrækkelig, skal den fjerde Eftermid-
dag anvendes til at fuldende samme.

19.

Den derpaa følgende Dag samles hver Examensdeputation for sig, for
at affatte en endelig Censur, hvori ikke blot Charakteren for de Kundskaber,
der ere forbeholdne den mundtlige Prøve, fastsættes, men ogsaa den, der er
tillagt de skriftlige Udarbeideller i Latin og i Historie, med Hensyn paa de
segnere mundtlige Prøver, efter følges Overlæg, endelig bestemmes; herpaa bli-
ver hver Specialcharacter indført i det trykte Schema, som indbefatter samtlige
denne Examens 12 Rubriker, ved Siden af den Examineredes Navn, under

Ru-

Rubrikerne for de enkelte Sprog og Videnskaber, hvori han har underkastet
sig den skriftlige eller mundtlige Prøve, eller begge tillige; denne af Examens-
deputationen underskrevne Originalcensur, sendes, uden at deraf uddrages no-
gen saakaldet Hovedcharakteer, til Decanus i det philosophiske Facultet; tillige
besørger Deputationen en Udskrift af de Specialcharacterer, der angaae hver
Examineret især, i Form af et academisk Testimonium, hvilken Udskrift, lige-
ledes undertegnet af samtlige Medlemmer, sendes til Rector Universitatis.

20.

De, som ved den skriftlige Prøve, endog blot i en af de to Rubriker:
dansk Stiil og Latin, tilkiendes Charakteren Maadelig, eller i den Rubrik:
latinist Stiil, Charakteren Slet, skulde, saasnart Censuren over de skriftlige
Prøver er tilendebragt (§. 16) privatim underrettes om Deputationens Dom,
at de for denne Gang ikke kunne stedes til den mundtlige Examen; og derhos
meddeles dem det med deres Omstændigheder meest passende Raad, hvorledes
de bør indrette deres Studia, for at kunne, med Haab om en bedre Charakteer
i disse Rubriker, fremstille sig til næste Examen.

Men de, som ved den i 19 §. omtalte Censur, endog blot i een af de Ru-
briker: Religion, Geographie, Historie, tilkiendes Charakteren Maad-
elig, og i Fald de, efter §. 3, e. ligeledes skulde examineres i det græske,
eller istedet deraf i de tværliggende nyere Sprog, eller efter §. 17, c. ogsaa i det
hebraiske, i nogen af disse Rubriker erholtede fornævnte Charakteer, ere forplig-
tede til, at underkaste sig en overordentlig Examen, der for dem skal ansættes i
næste April, og derved i bemeldte Sprog eller Videnskaber at afslægge en skriftlig
eller mundtlig Prøve med forbedret Charakter, inden de kunne have Adgang

E

til

els, at nyde noget academiske Beneficium, eller at indstille sig til den anden academiske Examen, eller siden til Embeds-Examen. Have de i mere end tre af disse Rubriker tillige erholdt Charakteren Maadelig, eller og blot i een af disse erholdt Charakteren Elet, eller endog saa lade det eet af de derfor efter denne Vor Anordnings Bydende foregaae Spørgsmaale, eller Opgaver, være aldeles ubesvaret, bør de i næstfølgende Examen artium i disse Fag paa ny underkaste sig den offentlige Prøve, paa hvilken Udfald deres Adgang til academiske Beneficia, eller til den anden academiske Examen, eller i Tiden til Embeds-Examen, vil henvise.

Om disse Forpligtelser underrettes Vedkommende, efter at Censuren er til Ende, af den Deputation de ere examinerede under; og Anmeldelsen om, at dette virkelig er skeet, sendes, tilligemed Originalcensuren, til det philosophiske Facultets Decanus, der har at indføre den i Facultets-Protocollen.

21.

Universitetets Patronat, hvortil fra hver af Examensdeputationerne skal gisres Indberetning om Examens Udfald, bør lade sig det være magtpaa-liggende, saafremt enkelte Dimittender, i de vigtigste Forberedelses-Kundskaber, skulde befndes aldeles forsomme, at foranledige en nærmere Undersgelse, om derved fra de dimitterende Læreres Side nogen pligtsridig Forsommelse skulde have fundet Sted. I dette Tilfælde skal første Gang den i Skoleforordningen af 1re Maj 1775 fastsatte Mulct af disse uden Forstiel erlægges; Panden Gang fordobles Mulcten; og tredie Gang skal den offentlige Lærer have sit Embede forbrudt, og den private tabe sin Ret til at dimittere.

22.

22.

Examensdeputationernes Censurlister skulle, dog med Udeladelse af dem, der ikke ere stædede til mundlig Examen, trykkes i Universitetets Bogtrykkerie, efter Navnenes alphabetiske Orden, med hosvoet Angivelse af den Skole eller den private Information, hvorfra enhver er Dimitteret, og den Tid, han i denne eller hin har nydt Undervisning. Hver Liste trykkes først, med Benyttelse af de Medlemmer, som denne Gang udgjorde Examensdeputationen. Det Antal af Ark, som Censurlisterne sylde, skal beregnes Universitetets Bogtrykkeren under Summen af de trykte Ark, som han er forbunden til aarlig at leveres Universitetet uden Betaling. Det paaligger Decanus i det philosophiske Facultet, saa meget muligt, at paaskynde Trykningen.

23.

Umiddelbar efterat Censurforretningerne ere tilendebragte, seer Inscriptionen, (ved hvilken, foruden de Personer, som hidtil have overværet samme, ogsaa ommeldte Decanus bør være tilstede), i Rectors Boepæl; og overleveres da Enhver af dem som indskrives, tilligemed Matrikelen og de academiske Love, ogsaa den i 19 §. ommeldte Udskrift af de ham tilkiendte Specialcharacterer.

Ved denne Lejlighed betales og de samtlige Inscriptions-Udgifter, i hvad Navn og Bestemmelse de end maatte have, i een Sum, hvilken Vi have fastsat til 11 Rdlr. D. C.; Denne distribueres af Rector imellem alle Vedkommende efter enhvers Andeel, saaledes som under Dags Datum, ved Re-script til Consistorium, affernaadigst er bleven bestemt.

Bed denne Vor Anordning bortfaalde alle andre, den academiske Inscription i nogen Maade vedkommende, Udgifter, og enhver videre Fordring.

24.

Den hidtil sædvanlige Proclamation, eller de saakaldte Honores, finder i Fremtiden assene Sted ved følgende tre Klasser af de Examinede:

Den første Klasse bestaaer af dem, som i alle denne Examens tolv Rubriker, nemlig: danske Stil, Latin, latinse Stil, Græsk, Hebraisk, Tysk, Fransk, Religion, Geographie, Historie, Arithmetik, Elementargeometrie, (dog med Undtagelse af det hebraiske for dem, der ikke studere Theologie) have erholdt Charakteren Udmærket godt; disse tildeles desuden, som fortjent Opmuntring for deres roesværdigen anvendte Flid, Universitetets Priismedaille i Sølv.

I den anden Class optages de, som i de tre første Rubriker have erholdt Charakteren Udmærket godt; og i Fald de ogsaa ere blevne prøvede i Græsk, eller haade i Græsk og Hebraisk, have i disse, og i alle øvrige, Rubriker, erholdt i det mindste Charakteren Meget godt; men i Fald de hverken ere examinerede i det Græske eller Hebraiske, i alle de syv sidste Rubriker have erholdt, om ikke Charakteren Udmærket godt, saa dog ikke i flere end tre af disse Rubriker en ringere Character end Meget godt.

Den tredie Klasse indbefatter dem, som ikke blot i de fire første Rubriker, men ogsaa i Religion, Geographie og Historie, ere blevne udmærkede, og i ingen

ingen af de øvrige Rubriker, hvis de, efter de i 11 og 17 §. opgivne Bestemmelser, ogsaa i dem ere prøvede, have faaet en ringere Character end Godt.

Beslutningen om, hvem denne offentlige Versammelse skal vorde til Delt, affattes i en Forsamling af samtlige Examensdeputationer, og den vedtagne Classeinddeling underskrives af samtlige disses Medlemmer.

Derpaa følger Navnenes Proclamation og Specialcharacterernes Opsæning ved Decanus, der ledsager den med en passende Opsordning til bemeldte Studiosi, ved deres academiske Flid at opfylde de ved deres Skoleflid om dem opvakte Forhaabninger.

Denne Actus skal i Fremtiden holdes paa Universitetsfesten til Erindrings om den danske Kirkes og Universitetets Reformation, strax efter at den sædvanlige latinse Tale er til Ende. Alle ordentlige og overordentlige Lærere ere ved Embedspligt forbundne til, ligesaavel at bivaane denne Høitidelighed, som den ved Proclamationen af de academiske Priisstifter, og ved Uddelingen af Præmierne.

,

25.

Den, herved besalede, nye Organisation af Examenartium, tager sin Begyndelse med indeværende Aars October.

26.

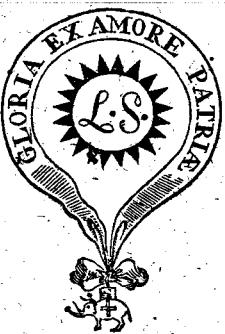
Da det er overeensstemmende med Billighed, at skride gradvis frem i Udførelsen af denne nye Anordning, forend den i sit fulde Omfang iværksættes, saa skal til sin Tid, med sørdeses Hensyn paa de første Gang fra de dimitterende

Lærere

Øvrige indkomne Beretninger, en egen Instruction udstedes, og derved Fremgangsmaaden i Begyndelsen, saavidt den angaaer Examinatorernes Forderinger og Censur, nærmere vorde bestemt.

Hvorefter alle Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette. Givet
i Vor Kongelige Residents-Stad København den 22de Martii 1805.

Christian R.

Kaas.

Cold. Knudsen. Bülow. Monrad.

V. I. A. C. A. T,

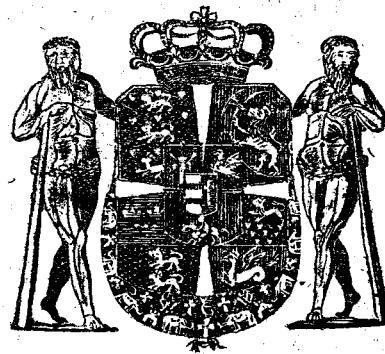
hvor ved

Førordningen af 11 Maj 1775,

angaaende

Skolevæsenet i Danmark og Norge,
i nogle Dele forandres og nærmere bestemmes.

København, den 22de Martii 1805.

København.

Trykt hos Directeur Johan Frederik Schultz,
Kongelig og Universitets-Dogtrykker.

i Christian den Syvende, af Guds Raade

Konge til Danmark og Norge, de Venders
og Gothers, Hertug udi Slesvig, Holsten, Stor-
marn, Ditmarsken og Oldenborg, Giore vitterligt:
At da der Reform af de lærde Skoler, som, efter en af Os bisfaldet Plan-
er bleven indført i dens hele Omfang, ved Cathedralskolerne i København,
Christiania og Odense, allene kan udbrede sig over de rigere daterede Un-
derviisnings-Anstalter; og da den, selv i disse, formedelst de Forberedelser
den udkræver, maa gaae frem med langsomme Skridt; Saalinde Vi
det nødvendigt, at foreskrive visse almindelige Negler, i Følge hvilke,
end og de mindre formuende lærde Skoler, i begge Riger, funne
gives de Forbedringer som nærmest behøves, for at sætte dem i Stand
til, paa en med Tidens Tarv overeensstemmende Maade, at opnase deres
vigtige Niemeed.

Vi befale derfor, saaledes som følger:

1.

Af de saakaldte Lectier, eller latinske Classer, skal der for Fremtiden hverken være flere eller færre i nogen Skole, end fire i alt.

Hvor en Skole hidtil har haft færre, skal den, saafraamt muligt, sættes i Stand til, at kunne bestride Omkostningerne ved een eller flere nye Lære-Classers Indretning. Dette bør skee, enten ved taalelige Skolepenges Oppebærelse af ikke uformuende Forældres Sønner; eller, saafraamt denne Indtægt ikke skulde findes tilstrækkelig, ved Bidrag af en Naboe-Skoles Overskud.

Men i de Skoler, hvor der hidtil har været flere Lectier, skulle disse ned sættes til fire, og Lærerne i de Lectier som indgaae, være forpligtede til, at undervise i saadanne Lærefag, hvortil de af vedkommende Rector foreslades og befindes duelige.

De Efterretninger, som behøves til at indlede, og siden at udføre, disse Forandringer, skulle, paa Forlangende, uopholdeligen meddeles den angaaende Universitetet og de lærde Skoler nedsatte Commission. Hvorhos Vi paa-lægge hemeldte Commission, at den, saafraamt det efter anstillinge Undersøgelse befindes, at en eller anden Skole aldeles kunde undværes, skal giøre Os allerunderdanigst Forslag til sammes Ophævelse.

2.

Hvad Skolebygningerne angaaer, da, som det er upassende, at to eller endog flere Afdelinger af Disciple, paa eengang undervises i en fælles Læresal, have Skolens Forstandere, med Rector, og i fornødent Fald med en Bygningskyndig Mand, at overlægge, hvorledes den, med en saa ubeqvemt

Ind-

Indretning forbundne, Uleilighed, paa den mindst bekostelige Maade kan affhielpes, og i det ringeste 4 til 5, fra hinanden adskilte, lyse og rummelige Lærestuer, i Skolebygningen bringes tilveie.

Tillige skulle Vedkommende angive alle de Mangler ved Skolebygningerne, der kunne giøre Opholdet i samme modbydeligt for Lærere og Disciple, eller vel endog have skadelig Indflydelse paa deres Helbred.

De Planer, der vedkomme saadanne Forbedringer af Skolebygningerne og deres Inventarium, skulle tilligemed Overslag over Omkostningerne, indsendes til Skole-Commissionen, fra Stifts-Øvrigheden, der har at ledsage dem med sin Betænkning.

3.

De gamle Sprog, og de Discipliner, der i Skoleforordningen af 1te Maj 1775 nævnes som Grene af Underviisningen i de lærde Skoler, bør fremdeles byrkes i disse, med den Flid og Omhu, hvorved Grundighed i det lærde Studium, og den Ungdoms hensigtsmæssige Dannelse, som bestemmes dertil, ene kan fremmes og opnåges. Men da det, med Hensyn til Skole-Ungdommens tilkommende Bestemmelse, er af megen Vigtighed, at den, foruden en vis Grad af Færdighed i mundtligt og skriftligt Tæthedrag i Mordersmalet, ogsaa allerede fra Skolen medbringer til Universitetet Bekjendtskab med et og andet af de nyere fremmede Sprog, og nogle mathematiske Forkundskaber, saa er Vor Billie og Befaling:

1) At Underviisningen i den danske Grammatik, og, som en Fortsættelse deraf, Underviisning til de forskellige Slags skriftlige Udarbejdelses,

delser, og dermed forbundne praktiske Øvelser, skal fra 1ste Maj dette Aar, i alle lærde Skoler, udgiøre en førstilt, igennem alle disses Classer fortgaaende, Lection.

- 2) At hvor og saasnart en Skoles Omstændigheder tillade det, ogsaa af de nyere fremmede Sprog, Fransæ og Thysæ, der skulle læres.
- 3) At Undervisningen i Arithmetik skal fortsættes igennem alle Classer; men at istedet for Sphaerica, der hidindtil var et eget Lærefag, Undervisning i Elementargeometrien skal indføres, og hvad af Sphaerica er fornødent for Skole-Ungdommen, forbindes med den Geografiske Cursus, deels ved dens Begyndelse, deels ved dens senere Gengtagelse og Udvidelse.
- 4) At Undervisningen i Kunstsærdigheder, i de lærde Skoler, for nærværende Tid, skal indskrænke sig til Calligraphien, men Øvelserne heri fortsættes igennem flere Classer.

4.

Da den offentlige Undervisning i ethvert Lærefag betydeligen vinder i fastere Sammenhæng og planrigtig Enhed, naar den af samme Lærer fortsættes igennem alle Classer, skal enhver Rector eller p. t. Vicarius Rectoris, inden 6 Uger fra denne Placats Bekendtgørelse, ved Stiftets Bisop, til Skolecommissionen indsende en muligst nøyagtig Besvarelse af følgende Spørgsmåle:

- 1) hvilken eller hvilke af de hidtilværende, eller nye tilkommende Læregienstande, han ønsker at forbeholde sig;

- 2) til hvilke han anser de alt ved Skolen ansatte Lærere i den Græduelige, at Undervisningen i dette eller hønt bestemte Lærefag, igennem alle dets Classer, uden Betenkelselighed kunde betroes dem;
- 3) hvilke Sprog eller Discipliner, eller hvilke Classer i disse, der endnu vilde flettes Lærere, som tilstrækkelig være dem vorne, og som følge lig, saafremt de ikke ellers allerede skulle være der på Stedet, elle i Nærheden, maatte kaldes derhen.

5.

Om Læregienstandenes Fordeling i de enkelte Classer fastsatte i Almindelighed:

At i de større Skoler, i hvilke for Fremtiden, ligesom i de tre allerede forandrede Cathedralskoler, Disciplene skulle være inddelte i fire Hoved-Afdelinger, skal Undervisningen i Modersmaalet, i den latinske Philologie, i Religionslæren, i Geographie, Historie og Arithmetik, ligesom i nynevnte Skoler, gaae gradevis frem igennem alle Classer, fra den nederste til den øverste. Derimod skal den græske og franske Sprog-Undervisning først begynde med Disciplene af anden latinske Classe. Ligesledes skal Undervisningen i det thyske Sprog og i Elementar-Geometrien begynde med Disciplene af tredje latinske Classe; Undervisningen i det hebraiske, før de Disciple, der tænke engang at lægge sig efter det theologiske Studium, først i den fjerde Classe tage sin Begyndelse; og Øvelserne i Calligraphie indskrænke sig til de tre nederste latinske Classer.

Men skulde der, i Henseende til denne Fordeling, i de Skoler hvor der før det første maa blive mindre end 4re Classer, møde nogen Vanskelighed, have vedkommende Rectores, ved Stiftets Bisshop, at henvende sig til den angaaende Universitetet og de lærde Skoler nedsatte Commission, og som Rettesnoer at følge de af denne gjorte Bestemmelser, der ligeledes igienem Bisloppen skulle komme dem tilhørende.

6.

Paa det at disse Gienstande for Undervisningen kunne behandles efter samme Plan i alle lærde Skoler, uden dog at hindre Opfyldelsen af det Ønske, adskillige fortiente Rectores ofte have yttret, om et mindre indstrænket Valg, i Henseende til de latinske og græske Skribenter, som i Skolerne bør læses og forklares; have Vi tildeelt Skole-Commissionen Besaling, at gennemgaae det Bilag til den nye Anordning for de tre forandrede Cathedralskoler, som er betegnet No. 1. og har den Overskrift: "Om Undervisningens Omfang &c." samt deri at optage de Forandringer, hvilke med Hensyn til de Skolers Tærv som denne Placat angaaer, maatte ansees fornøden. Af denne Anvisning, som bliver at forelægge Os til Approbation, skal det fornødne Antal Exemplarer vorde alle Rectores ved hemeldte Skoler tilstillet. Hvorefster det paaligger dem, som en vigtig Deel af deres Embeds Pligt, ei allene selv nosigtigen at følge den givne Forskrift, men og at drage Omførg for, at enhver af deres Med- og Under-Lærere holder sig dennes efterrettelig.

7.

I Henseende til Lærebøger, opfordres Rectores til, for Skole-Commissionen at anmeldte, om de til Ledetraad ved deres egen Undervisning,

græske

N. 4

Undervisnings-Plan

for

de lærde Skoler i Danmark og Norge.

Efter H. Kongl. Majestats Besaling

affarter af

Commissionen for Universitetet og de lærde Skoler.

København, 1805.

Trykt hos Directeur Johan Frederik Schultz,
Kongelig og Universitets-Bogtrykker.

I. Sprog- Undervisning.

A. Det danske Sprog.

1ste Classe.

Begyndelsen skeer med Læsesvelser, hvormed ikke allene Talesvelser, men og de første Forstandssvelser bekvemt kunne forbides. Begynderne maae her vænnes fra en synende eller slæbende Tone og falso Accentuation og lære at læse med reen og tydelig Udtale, og rigtig Inddeling af Stemme og Tonesald. Til disse Øvelser vælges saadanne Stykker, som ere lette i Henseende til Indhold og Sprog, og underholdende for Barnene. Læreren paa sin Side sørger ved passende Spørgsmaal og Oplysninger for, at de forbinde den rigtige Meening med det, de læse, og blive sig samme tydeligen bevidste. Han berigtiger deres Forestillinger, og udvikler de Begreber, som de kunne fatte; han opvækter og øver deres Opmærksomhed og Eftertanke, og leder dem til at dømme rigtigt om de Gienstande, der omgive dem både i Naturen og det menneskelige Liv. Ved snart at lade dem eftersige Ord for Ord enkelte Perioder, som de have læst, og der ere dem tilstrækkeligen forklarede, snart at lade dem igentage det, Læreren selv har fortalt eller udviklet, med deres egne Ord, men i rigtige og passende Udryk, foreenes Hukommelses- og TalesØvelser.

Bed disse Læsesvelser, hvor man fra korte Sættninger gaaer over til længere periodiske Stykker, tilbyder sig tillige den bekvemmeste Lejlighed til Elementar-Undervisning i Modersmaalet.

De fornemste grammaticalske Kunstdør, som betegne de forskellige Ta-
lens Dele, og disses Betydning og Brug, forklares paa en Maade, som kan
være den passeligste efter Begynderes Fattedeevner. Disciplene udkaste selv,
under Lærerens Undervisning og Hjælp, Paradigmer af Declinationer og Conju-
gationer. Tillige ledes deres Opmærksomhed Lid efter anden paa de uegent-
lige Udtryk og Talemaader, og især paa Ordenes Sammensætning og For-
bindelse.

Kundskab om Interpunctionen bibringes først paa Tavlen, og udvides
efterhaanden under Læsningen.

Vigeledes anstilles de første orthographiske Øvelser paa Tavlen, i det
der opskrives nogle Linier med mange orthographiske Fejl, som Disciplene selv
under Lærerens Veiledning bør opsoge og rette.

2 den Classe.

Alle de Læse- Tale- og Lænke- Øvelser, der ere begyndte i første Classe,
fortsættes, og udvides. Efter at Elementerne i Modersmalets Grammatik
ere igentagne, gaaes over til Hovedreglerne i Syntaxis. Disse oplyses ved
udsgitte Exempler, og Disciplene giøres mere og mere faste i Anvendelsen der-
af. For at forståtte dem større Færdighed i Orthographien, dicteres Lid
efter anden korte Perioder. Det Efterskrevne gaaer Læreren i et Par af de
sejifuldeste Afskrifter igennem, og anmelder de betydeligste Fejl mod Ortho-
graphie og Grammatik: disse maare Disciplene med Lærerens Hjælp først rette
paa Tavlen, og siden hjemme i deres Afskrifter, hvilke i næste Time fremlægges.

I gradvis Tømgang begynde Øvelser i forskellige Slags smaa skrift-
lige Udarbejdelses. Læreren lader dem snart opsette korte Breve og Svar
derpaa, Beskrivelser over enkelte Scener i Naturen eller andre sandselige
Gienstande, korte Fortællinger, hvortil Data ere angivne mundlig; snart
med deres egne Ord, føre nogen offentlig i deres Lid og Fødeband indtrussen
Begivenhed i Pennen, hvilket undertiden skeer paa Stedet under Lærerens
Opsyn, men som oftest hjemme; og siden anmeldes og rettes saavel Feilene
imod Retskrivningen og Grammatiken, som i Fremstillingsmaaden og Udtrykket.

Længere hen oplyses enkelte rhetoriske Regler, som have den vigtigste
Indflydelse paa Stilens Dannelse, ved noigagtig Analyse af forskellige Exemp-
ler,

ler, og ved Sammenligning af det Rigtige og det Urigtige; ved praktiske Øvelser
giøres de endnu tydeligere og bestuelige. Lette poetiske Stykker oplæses i
Prosa, og ved denne Lejlighed vises Poetiens Særkiende i henseende til Lan-
kernes Wending, til Udtryk og Rythmus. Til den første Øvelse i Declama-
tionen gives et classiskt Sted af en national Skribent at memorere, saasom et
Digt eller nogle Vers af et Indhold, der virker paa Folessen; og Disciplene
anvises til at fremstige det tydeligen, samt med en til Materien passende Tone
og Anstand.

3 die Classe.

Hvad der i de lavere Classer er lært af Sprogets Grammatik, og især af
dets Syntaxis, igentages fuldstændigt og i Sammenhæng. De i forrige
Cursus forbigaade Regler for Stilens og Weltalenhedens Dannelse gien-
naes, og deres Anvendelse vises i Exempler, tagne af gamle og nye Myn-
stere. Udvælgte Stykker af de classiske nationale Skribenter, Prosaister og
Digtere, blive fra Lid til Lid behandlede med samme Noiagtighed, som de
latiniske og græske Autorer i de gamle Sprogs øvre Classer, for mere og mere
at uddanne Smagen, og ved disse Interpretationsøvelser forelsbigen at giøre
Disciplene bekendte med Esthetikens Grundsætninger, hvis systematiske Theo-
rie forbeholdes Universitets-Undervisningen.

Enhver af Disciplene i denne Classe indgiver hver Maaned en Udarbei-
delse over et ham af Læreren forelagt Thema. Disse Forsøg, som, ved at
gåe gradvis frem fra det lettere til det vanskeligere, udbrede sig over alle
Stilarter, bedsmmes indbyrdes af Disciplene, efter Lærerens Opsordning, un-
dertiden mundlig, men dog som oftest Skriftlig. Tilsidst ledsager Læreren
deres Kritik med sine Anmærkninger og Berigtigelser.

I en egen Time ugentlig anstilles Øvelser for at fremme Declamation,
Action og Anstand efter ethvert Foredrags Natur.

B. Det latiniske Sprog.

1 ste Classe.

Saa snart de regelsrette Formationer af Nomina og Verba nogenledes
ere lært, giøres Begyndelsen med en af de bekendte latiniske Lærebøger, først
med

med enkelte Sætninger af samme, hvorpaa følge Samtaler, Gabler og forte Fortællinger. Læreren forelæser tydelig en kort Sætning, oversætter den, saavidt muligt, Ord for Ord; dette igentager han saalænge, til de dertil opfordrede Disciple ere i stand til at oversætte den uden Hjælp. Ved en passende Forklaring gør han dem opmærksomme paa Indholdet eller Meeningen af det Oplæste, for at forvises om, at ogsaa den er tydeligen fattet. Ngar Timens Pensum er endt, igentages atter det hele. De fornemste Vocabler, som forekomme deri, udmarkes og indføres med deres Betydning af Disciplene. Lid ester anden i et eget Hæfte, som de maae forevise i een af de næste Timer, hvorefter visse spørgsmålsvis igentages i den sidste Repetitions-Time i hver Uge. Begreberne om de øvrige Latens Deele, og andre ei mindre uundværlige Grammaticalia blive, ligesom der under Læsningen gives Lejlighed til, indfæstede og udviklede i Sammenhæftning med Modersmalet. For at giøre Disciplene endnu fastere i Formlæren, udkastet de selv, under Lærerens Anvisning og ved hans Hjælp, Paradigmer af Declinationer og Conjugationer, opfætte samme i en Tabel ligeføver for det danske, for med eet Dækast at kunne oversee alle hines Hovedforandringer. Efter disse Tabeller øves de i at declinere og conjugere efter Opgaver af Læreren.

2 den Classe.

Indtil denne Classe lidt efter lidt arbeider sig frem fra den ringe Grad af Preliminærkundskab, fortsættes deri Læsningen af de mere vanskelige Stæder i den latinske Lærebog; siden bruges en for denne Classe indrettet Chrestomathie, der dog ikke behøver at være udføgt af gamle romerske Skribenter alleene, naar fun Indholdet er behageligt og nyttigt, og Sproget reent og flydende. Af de gamle Autorsers Skrifter ere følgende for denne Classe passende til at overlende at læses: Cornelius Nepos, Cato, Justinus, de letteste Breve af Cicero og Plinius, Phœdrus.

Under Læsningen giventages altidigen de lært Paradigmer; de vanskeligere former tilføjes, og Hovedreglerne i den etymologiske Deel, sanit det almindelige i Sprog-Syntaxen forklares. Enhver til det latinske Sprogs Egensheder hensværende Regel oplyses med flere Exemplarer, som enten vælges af Læreren selv eller uddrages af de sidst læste latinske Steder; for endnu dhære at

at indprænte Reglerne, skrives paa tavlen lette danske Sætninger, der ere indrettede for at anvende de gennemgaaede Regler, og disse oversættes af Disciplene paa Stedet, under Lærerens Veileitung. Lid ester anden bliver og saa ved Slutningen af Timen det læste latinske Pensum igjen oversat af danske paa latin.

Til uundværlig Øvelse for Disciplenes Hukommelse opgives dem til at lære udenad de forekommende Vocabler og fornemste Talemaader, hvilken Øvelse Læreren letter dem, ved i Læretimen at udsegne adskillige, især af de vanskeligere Stammeword, og ved at vise, hvorledes det ved Sammensættelse med forskellige Præpositioner udledes forskellige Bemærkelses. Ligesaa viser han Etymologien, og omtaler Synonymerne.

For at befordre Privatslid, oversætter Halvdelen af Disciplene paa dansk det den ene Dag i Skolen læste Pensum, og de øvrige det den anden Dag læste; hvilke Oversættelser fremvises i den næste Time, og rettes hver Gang i nogle Exemplarer.

3 die Classe.

Latiniske Skribenters Læsning deler sig i den statariske og cursoriske. Ved den første, hvor Læreren selv oversætter, og derhos practisk viser, hvad der udfordres til at oversætte, anbringes overalt de væsentligste Sprog- og Sag-Ophysninger, men heller ikke andre end de, der ere fornødne til tydeligen at forstaae ethvert Sted. Opmerksomheden henvendes paa Sprogets særegne Vendinger; den classiske Latinitet i Udtryk, Ordsføring og Periodebygning udvikles, og Følelsen for det Æpperlige i Indholdet og deis Behandling opvækkes og giøres levende.

Ved den cursoriske Læsning, hvor Disciplene selv efter foregaaende Forberedelse oversætte, er Hovedsiemedet dette, mere og mere at foregå deres Bekendtskab med Sprogets Ord i deres mangfoldige Sammensininger, og med Sprogets Talemaader og Vendinger, og at befordre Færdigheden i at udfinde Ordernes Structur, og at bestemme Meeningen af hver Sætning i Forbindelse med det Hele.

De prosaiske Skribenter, som i denne Classe kunne læses statarisk, ere især Cicero's vigtigste Breve og nogle udføgte af hans Taler, Svetonius; af Dig-

Digtere: Terentius, udvalgte Stykker af Ovids Metamorphoser, Virgils Ecloger: cursorist de højperligste Breve af den yngre Plinius, Cæsar, Curtius, og især Livius. Hvad der læses statarist, oversættes udenfor Skolen. I en af de næste Timer opfordrer Læreren flere Disciple udenfor Ordenen, til at forelæse deres Oversættelser, retter Feilene, og lader de øvrige derefter forbedre deres Arbeider.

Imidlertid fortsættes Syntaxens grundige Studium. Grammatiken er den bestandige Haandbog, Disciplene ved deres Forberedelse hjemme og ved Forklaring i Skolen, holde sig til. Saa ofte Lejlighed under den statariske Læsning gives, efterstaaes Reglerne; de oplyses og indpræntes i Hukommelsen ved idelig Gientagelse. Den til rigtig Accentuation og især til Digternes Læsning uundværlige Prosodie og Metric tilføjes i sine Regler, og Exemplar for de fremsatte Regler opsgøres strax i de sidstnæste Steder hos Digterne.

Før mere og mere at befæste Disciplene i denne Classe i nsiagtigen og færdigen at anvende de syntaktiske Regler, anstilles ugentlig to Timer Oversættelsesøvelser fra dansk paa latin. De dertil forelagte danske Opgaver blive, saavidt det er muligt, saaledes indrettede, at derved gives Lejlighed til at anvende de kort tilforn forklarede vanskelige syntaktiske Regler. Ved Rettelsen afvæxler Læreren i denne og næstfølgende Classe med de af adskillige forskiente Skolemænd genvnlig befundne Methoder. Skundom retter han selv Feilene skriftlig, og lader Disciplen hjemme udfinde Grunden til Rettelserne, om hvilken han da siden ved Stilens Censur tilspørger ham og flere; underiden angiver han dem, efter forelsbig Giennemsyn, i Timen mundlig, og overleverer derpaa Forfatterne deres Udarbeidesser til egen skriftlig Berigtigelse; snart anmelder han Manglene aleene ved Randtegn, og lader Forfatterne selv udfinde Stilens Beskaffenhed, og Grunden, hvorfor det er Feil, for deretter at giøre deres skriftlige Rettelser, som han i den næste Time giennemseer.

4de Classe.

De prosaiske Skribenter, som her skulle læses, og afvæxlende interpretes af Læreren og Disciplene, ere følgende: fremfor alle Cicero, hans Vøger de oratore, eller et andet af hans rhetoriske Skrifter, Dialogerne de amicitia og de senectute, den physico-theologiske Deel af Vøgerne de natura deo-

deorum, og Vøgerne de officiis; desuden Sallust, Tacitus, især hans Agricola, de moribus Germanorum og Annales, Quintilian; af Digterne Virgils Aeneide, Horats, og udsgte Stykker af de romerske elegiske, episke og didactiske Digtere, saaledes som for Exempel findes i Doerings Eclogæ; dog i hvert halve Aar kun een Digter og i det høieste 2de Prosaister med hinanden.

Førend et nyt Pensum forklares, angiver Læreren altid i Forveien den rigtige Synspunkt, hvorfra Indhold, Plan og Sammenhæng i det Hele skal betragtes. Under Forklaringen selv forfolger han med Disciplene Forfatterens Idegang, hestier og skærper deres Opmærksomhed paa Sprogets Vand og de siednere forekommende Talemaader, paa Materien og dens Behandling; ved hvilke Sprog- og Sag-Oplysninger, især ved de af det æsthetiske Slags, dog Skoleungdommens Farv aldrig maa tabes af Sigte. Kort, Læreren bestræber sig for at vænne Disciplene til en grundig Interpretation af de gamle Skribenter, bygget paa fast Sprogkundskab og Kritik, og at anvise dem Maaden, hvorledes de Gamle ved privat Flid, som det fornemmelig kommer an paa at lede hensigtsmæssig, skulle læses, for ved deres Studium at skærpe Dommekraften, danne Smagen og forædle Hiertet.

Latinse Stilsøvelser fortsættes 2 Timer ugentlig. Den ene bestemmes til saakaldet Exttemporal-Stil, som giøres under Lærerens Veiledning, snart ved mundlig Oversættelse af et Stykke af en dansk Bog, snart skriftlig, i det et dansk Thema dikteres. Den anden Time anvendes til Censur over de hjemme forståede Oversættelser af Dansk paa Latin. Naar da Læreren afvæxlende imellem de forhen omtalte Maader har bedømt samme, meddeler han til sidst sin egen Oversættelse, og udvikler Aarsagerne, hvorfor et saadant Udtale, slig en Wending og denne Sammensætning fortrinlig burde vælges. De mere svede indgive hver anden Maaned en fri latinse Udarbeidelse over en, fornemmelig historisk, Gienstand, som ved foregaaende mundligt Foredrag er blevet giort dem tilstrækkelig bekjendt og tydelig. Disse Udarbeidelser forelægges en anden Discipel til skriftlig, undertiden og til mundlig Bedømmelse, og Læreren ledsgager denne Kritik over Indhold og Sprog med egne Anmærkninger og Berigtigelser.

I at tænke og tale Latin øves de færdigere ved Lærerens afvekslende Interpretation, og ved deres Svar og Gientagelser paa Latin.

To Timer om Ugen læres vepelvis i det første halve Aar Mythologie, i det andet de græske, i det tredie de romerske Antiquiteter, og i det fjerde gives en Udsigt over den græske og romerske Litteraturs Historie, hvorved der fornemmelig tages Hensyn til at meddele Disciplene en historisk Kundskab om de klassiske Skribenter i begge Sprog, og en kort Charakteristik af deres Hovedværker.

C. Det græske Sprog.

1ste Classe.

Efterat Disciplene ere giorte bekendte med de græske Bogstaver og deres Egenskaber, og øvede i at læse græske Skrifte, skrides efter de samme methodiske Principer, som i første latiniske Classe ere angivne, til den græske Læsebog. Ester een af dem selv under Lærerens Veiledning udkastet Typus, øves de i at declinere og conjugere de regulaire Verba, og gisres saa bekendte med de mange Slags Former og Endelsser, at de ere i Stand til, med nogen Hærpighed at skielne alle Casus, Modi, Tempora og Personer.

2den Classe.

Ved den fortsatte Forklaring af Læsebogen øves Disciplene fremdeles i at analysere og construere. Med de anomaliske Verber og Syntaxens vigtigste Regler gisres de bekendte efterhaanden, ligesom Lejligheden dertil under Læsningen gives. Samme Methode følges siden ved Fremgangen til en for denne Classe indrettet Chrestomathie, som f. Ex. Rector Nissens prosaiske, til hvis Læsning længere hen kunde føjes nogle lettere poetiske Stykker. Ved at læse hine, sees tillige paa Ophysningen af de forekommende geographiske, historiske og antiquariske Gienstande; ved disse ogsaa paa den joniske Dialects Forstelligheder. Overalt henvendes Opmærksomheden paa at satte og gisre sig bekjendt med det Særegne i det græske Sprog.

Af

Af græske Skribenter, hvilke enten gantte øster for en Deel kunde læses, ere Elians Variæ Historiæ, Lucians udsggte Dialoger, Xenophons Thropædie, for denne Classe de mest passende.

3die Classe.

Ved den alt i forrige Classe modtagne Forberedelse er i denne Venbanet til den vanskelligere prosaiske og poetiske Læsning. Til hin tine, foruden Gesners Chrestomathie, Xenophons græske Historie, nogle Bøger af Herodot og Thucydides, de fortrinligste af Plutarchs Biographier, eller af Demosthenes's Taler, eller af Plato's Dialoger. Ved Oversættelsen bruges ikke udelukkende det danske Sprog, men undertiden ogsaa det latinske, for ved at vække Disciplenes Opmærksomhed paa Forstienlen imellem det græske og latinske Sprogs Aand. I den poetiske Lection beholder Homer den første Plads; denne Digters Sprog, Udviklingen af hans eiendommelige Charakter, Tænkmaaden og Sæderne i den Tidsalder, han beskriver, ere fornemmelig de Gienstande, paa hvilke der maa agtes. Tillige myttes hans Studium, som en Forberedelse til senere Tiders Digttere af alle Dialecter. Et Udvælg af de ypperligste Stykker af disse, især af Tragikerne, lære Disciplene at kende de Hovedarter af Poesien, som den græske Oldtid har uddannet. Øvelse i Interpretationskunsten og Smagens Dannelse, ved et nærmere Bekjendtskab med dens Mysterier, ere denne Læsnings Formaal.

D. Det hebraiske Sprog.

Undervisningen heri, hvortil ugentlig to til tre Timer bestemmes for de af øverste Classes Disciple, der ville opoffre sig til det theologiske Studium, indskrænker sig til at øve Færdigheden i at læse hebraisk; og at bringe Grammatikens Begyndelsesgrunde, med hvis Forklaring Læsningen af udsgtte Stykker i Bibelens historiske Deel, et Udvælg af Salomons Ordspørg, og nogle af Psalmerne kunne forbindes.

E. Det franske Sprog.

1ste Classe.

Efter samme Methode, som er anført ved Undervisningen i det latinske Sprog i nederste Classe, behandles ogsaa den franske Læsebog. Færdigheden øves i den rigtige Udtale, samt i at declinere og conjugere Hjelpe- og regulære Verba.

2den Classe.

Bed den fortsatte Forklaring af Læsebogen tages Hensyn paa de uregelmæssige Verba, paa Constructionsregler, og Syntaxens Begyndelsesgrunde. Det læste og forklarede Pensum oversættes nu og da ved Enden af Lectionen igien fra dansk i fransk. Ogsaa her anstilles orthographiske Øvelser paa lige Maade, som forhen ved den danske Sprogundervisning er anført. Under Lærerens Veiledning begyndes med egne Oversættelsesforsøg af Modersmaalet, snart paa Tavlen, snart paa Papiret.

3die Classe.

Til den prosaiske Lecture kommer en let poetisk. I begge hibringes, ved forekommende Banskeligheder, de sværere syntaktiske Regler, især uddrages de Sproget egne Talemaader med bestandigt Hensyn til hine Regler. Til Øvelserne i at oversætte føjes ogsaa de første Forsøg i at tale. Oversættelsesprøverne rettes paa samme Maade, som er anført ved Slutningen af Forskriften for den tredie latinske Classe.

F. Det tydste Sprog.

1ste Classe.

Undervisningen i denne indbefatter, mutatis mutandis, saadanne Øvelser, som de, der ere anviiste den første og anden franske Classe; ligesom den

2den

2den Classe

forbeholdes saadanne, som ere bestemte for den tredie franske Classe.

II. Videnskabelig Undervisning.

A. Religion og Moral.

1ste Classe.

Efterat Disciplenes moraliske Folelse er opvakt ved passende Samtaler og Fortællinger, hvorved Udviklingen af deres religiose Folelser forberedes, og disse ere nærede ved fættelige Betragtninger over Naturen og Mennesket, gaaer Læreren over til at fremsette Religionens populæreste Værdomme.

Hver Sætning, hvort vægtigt Begreb forklares Disciplene paa den meest indlysende Maade; enhver Sandhed fremstilles for deres Forstand ved Hjelp af Exempler og Inductioner, og tillige oplyses dem sammes velsigende Indflydelse af deres egen Idee- og Erfarings-Kreds. Moralske Forkrifter gieres beskuelige, ved at opføge Anvendelses-Tilfælde i det menneskelige Liv, og ved udvalgte Exempler, tagne af den bibelske Historie, især af Jesu Levnet, samt den ældre og nyere Historie. Hvad der saaledes ved forberedende og medhjælpende Spørgsmaalet er blevet udviklet, tilstrækkeligen forklaret og fattet, lader man dem til sidst gientage med deres egne Ord, og efter deres egne Begreber, for at hæve deres moraliske og religiose Folelser til saa tydelige og virksomme Forestillinger som muligt. De af Bibelen udvalgte simpleste og tydeligste Bevissteder, de ypperligste moraliske Sentencer, samme Sangvers, der kort og kraftigen indbefatte den naturlige og aabenbarede Religions vigtigste Sandheder, gives dem til Udenadslæren.

2den

2 den Classe.

Det forhen Lærte fremstilles, noiere og udførligere i sit Omfang, Anvendelse og Folger, understøttes med flere til de allerede mere øvede Fattesindpræntes der ved desto dybere. Herved og overalt ved denne Undervisnings videns Fremstilling, måa det stedse blive Lærerens Hovedbelejret, at skærpe de religiøse Følelser, og at fremme Anvendelsen af de erhvervede Kundskaber paa det praktiske Liv. Lidt efter lidt ledes Disciplene nærmere til historisk Kundskab om Bibelen, og den første Anvisning gives til at løse den med Nutte.

3 die Classe.

Den hidtil givne theoretiske-praktiske Undervisning bringes til et mere systematisk Heelt, og Overbevisningen om de Sandheder, hvorpaa Menskeets Dyd, Sindsroe og Forhaabning beroer, besættes. Hovedbeviserne for Christendommens Sandhed og Guddommelighed fremstilles for deres Forstand, og deres Hierter interesseres for dens Veldædigthed. De vigtigste bibelske Bevissteder indpræntes i Hukommelsen, og de af det nye Testamente uddragne efterlæses Lid efter anden i Grundtexten. Med denne Lejlighed gives en Forsmag paa det Særegne i det nye Testamentes Sprog, hvilken fremdeles kunde næres ved at læse nogle af de hyperligste Parabler, og af Jesu og Apostlernes Taler, især efter deres Fremstilling i Lucas's Skrifter. Hertil kommer endnu en kort Indledning i Religionsbøgerne, og et Oversyn af Religionshistorien, saavidt dette for enhver ophyst Christen er fornødnet.

B. Geographie.

1 ste Classe.

Begyndelsen seer med at bibringe Disciplene paa den fællestige Maade de nødvendigste Begreber om Globus, om Planoglobet, om den Maade, hvor-

hvorpaa en stor Gienstand afbildes i det mindre, om et Lands Forestilling paa Papiret, o. s. v.; derpaa foretages Kartet over Danmark eller Morge, og efterat dette er sammenlignet med Europa, og Europa med Planoglobet, strides til en nærmere geographisk Kundskab om de danske Stater. Af de øvrige europæiske Riger udmærkes blot det almindeligste om deres Beliggenhed, Grænser, Størrelse, fornemste Bierge, Floder og Stæder, vigtigste Mærkværdigheder, Hovedprodukter, hvorpaa et Lands Næring og udenlandsk Handel især beroer, og om deres Beboere det, som meest kan tilvende sig Begynderes Opmærksomhed. Jo fierne disse Stater ere fra Fædrenelandet, des stømre compendiariet bliver Behandlingen.

2 den Classe.

Alle de Kundskaber, som ere anførte at skulle meddeles i den første Classe, blive her mere og mere udvidede; Landene indeles noiere, og det allerede begyndte topographiske Bekjendtskab med dem gieres fuldstændigere. Om Staternes naturlige Mærkværdigheder og politiske Forfatning tilfoies saa meget, som disse Læringers Tær, der aldrig bør tabes af Sigte, udfræver.

Før levende at indprænte Indbildaingskraften Landenes Omrids, deres Hoved- og Under-Afdelinger, de vigtigste Floders Lov, og de mærkværdigste Stæders Beliggenhed, anbefales den Methode, at Disciplene, naar Kartet over et Land er gennemgaaet, estertegne det først i Læretimen, om endog kun med grove Træk, paa Tavlen, siden noiere hæmme paa Papiret.

3 die Classe.

I dette sidste Cursus udvikles noget udførligere de i de tvende forrige bibragte Grundbegreber af den mathematiske og physiske Geographie. Dersom forbindes med nsiagtig Gientagelse af den forhen indsamlede topographiske Kundskab om Europa, som end videre berigtiges og forsøges, en henligtpassende Undervisning om denne Verdensdeels Statistik. Denne statistiske Undervisning er omstændeligt ved Fædrenelandet og de Lande, med hvilke

hvilke det staer i nærmere Forbindelse. Ved de øvrige ansøres blot det Allmennyttigste og Mærkværdigste om deres Befolkning, Indbyggernes særegne Levemaade og Sæder, deres Handel med Natur- og Kunstdrocturer, Regieringsformen og Statsbestyrelsen. Endelig forbeholdes denne Classe nærmere at lære at kende de andre Verdensdele og de til samme hørende Lande, især Øst- og Vestindien, og de foreenede nordamerikanske Stater.

C. Historie.

1ste Classe.

Her, hvor det især kommer an paa, at opnælle den første Interesse for Historiens tilkommende Studium, kan Elementarundervisningen kun være fragmentarisk. Af den ældre, midlere og nyere Historie fortelles de vigtigste Mænds fornemste Lednetsomstændigheder og Bedrifter, samt nogle af de vigtigste Begivenheder, især af Fædrenelandets Historie, som lade sig fremstille paa en for denne Alder tillokkende Maade. Ved disse Fortællinger, som ordnes efter Tidsfølge, lægger Læreren stedse en saadan chronologisk Tabell til Grund, som kan være passende til Omfanget af den historiske Undervisning i Begyndelsen. Paa den her lagte Grund bygges i.

2den Classe.

En fortsattet Undervisning i Verdenshistorien eller en universal-historisk Udsigt over Folkenes og Staternes politiske Forandringer, uden at indlade sig ved nogen Deel deraf i en alt for omstændelig og derfor her ganske upassende Bidløftighed. I Foredraget haves bestandig Hensyn til visse Hovedpersoner, Epocher og Synchronismus. Ikke allene det nylig Fortalte, men ogsaa det forhen omhandlede maa flettigen igentages, og i 2de Aar skal dette hele Cursus være tilendebragte.

3de

3de Classe.

I et nyt Cursus af 2de Aar giennemgaes udførligere den forhen kortere behandlede gamle, især græske og romerske Historie, i tvende Timer om Ugen. Derved maa tillige, efter en foregaaende almindelig Udsigt over den gamle Verdens Lande, meddeles en speciel Kundskab om den gamle Geografi, med bestandig Henviisning til d'Anvilles Landkort. De andre Timer anvendes paa den europæiske, og især den danske Statshistorie. Ved denne hele Undervisning anstilles idelig Gjentagelse, deels mundlig ved Spørgsmaal af Læreren og sammenhængende Fortælling af Disciplene, deels skriftlig. Fremfor alt anbefales Brugen af de bedste historiske-chronologiske Tabeller, samt andre mnemonistiske Hjelpemidler.

D. Arithmetik.

1ste Classe.

Begyndere øves tilstrækkeligen i de saakalde fire Species i ubencvnte og bencvnte Tal, og derpaa i Regula de Tri. Fremgangsmaden ved hver af disse Regningsarter forklares paa Tavlen. Naar Disciplene have fatter den, vedbliver Læreren at opgive Exempler saalænge, indtil de have bragt det til Færdighed i at anvende Reglerne paa forekommende Tilfælde. Exemplerne tages af det daglige Liv, og med det samme gjøres de bekjendte med de brugelige Inddelinger af Maal, Vægt og Mynt. Efter anden indføres Regningsopgaverne, hvilke paa Tavlen enten i Lærerim'en eller hjemme ere udarbeideede, af hver Discipel i en egen Bog, og disse Bøger forelægges Læreren til Giennemsyn.

2den Classe.

Efterat Disciplene have i første Classe opnaaet en Færdighed i de almindelige Regningsarter, forklares dem her Grundene til Reglerne. Med fort-

C

fortsatte Øvelser i at regne med Zifrer forbindes Øvelser i at regne i Hovedet. Hertil kommer Anvisningen til Brøkregningen og de øvrige sammenfattede Regningsmaader. I det ogsaa Færdigheden deri befordres, gives stedse Anledning til Eftertanke over Grundene for Reglerne. Hvor Foredraget af Beviserne vilde falde for vanskeligt, blixer disses Udvikling forbeholdt det sidste Cursus.

3 d e. Clas se.

Det heele Cursus af den almindelige Arithmetik igentages efter i Sammenhæng, hvorved Grunden til Reglerne for disse Regningsarter endnu nærmere og fuldstændigere forklares. Desuden læres Regningen med Decimalbrøk, Theorien om Quadrat- og Cubik-Tal, Proportioner, Progressioner, Logarithmer, og Begyndelsesgrundene til Bogstavregningen. Foredraget af disse til den mathematiske Arithmetik henhørende Kundskaber er her aldeles systematisk.

E. Geometrie.

1 s t e Clas se.

Begyndelsen skeer med at anføre Disciplene til en historisk Kundskab om de mathematiske Linier, Figurer og Legemer, deres Construction og Legning, hvorved de gisres bekendte med det geometriske Sprog. Derpaa gaaes over til de almindeligste Læresætninger og de letteste Opgaver, og Anvisning gives til deres almeennyttige Anvendelse.

2 d e n Clas se.

Her begynder Geometriens mere videnskabelige Behandling. Ved at gientage og udvide det, som forhen blot historisk var blevet fremsat, tilfojes

fsies de fatteligste mathematiske Beviser, saa at Disciplene ikke blot lære at forstaae, men også selv at udvikle dem skriftlig og mundtlig. Naar Tiden tillader det, tilfojes til den theoretiske Geometrie Grundsætningerne af den praktiske.

Commissionen angaaende Universitetet og de lærde Skoler.
København, den 24de April 1805.

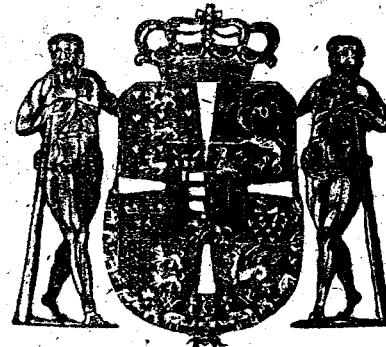
F r e d e r i k C h r i s t i a n.

Nic. Edinger Balle. D. G. Moldenhawer. Kierulf. K. L. Rahbek.

CK-2
Instruction

for
den Kongelige Direction
for Universitetet og de lærde Skoler.

Griberghsberg Slot, den 13de September 1805.

Kjøbenhavn.

Trykt hos Directeur Johan Frederik Schultz,
Kongelig og Universitets-Dogtrykker.

i Christian den Syvende, af Guds Raade

Rønge til Danmark og Norge, de Venders
og Gothers, Hertug udi Slesvig, Holsten, Stor-
marn, Ditmarsken og Oldenborg, Giore vitterligt:
At Vi, ved at anordne en særskilt, til dette Fag alene indskrænket, Direc-
tion for Universitetet og de lærde Skoler, have hørt til Hensigt, at Bestyrel-
sen af disse for Staten saa vigtige Instituter maaatte føres med udelelt Omhu,
og saa meget større Virksomhed, paa det at bemeldte Instituter desto sikrere
maaatte kunne opnaae det Niemed, hvortil de af Vor Forfædre og Os ere stift-
ede og haandhævede, nemlig at danne duelige Embedsmænd, og at fremme
videnskabelig Cultur og Lærdom.

For nu at denne Vor Hensigt desto sikrere kan opnaaes, maae Directio-
nen kiende Omfanget af, og Grændserne for dens Pligter og Forretninger, same
Maalset, hvortil, og Maaden, hvorpaa den skal virke efter sin Bestemmelse.
Vi ville dersor til Vor Besaling af zdie Juli d. A., ved hvilken Directionen

er bestillet, end videre føie følgende Instruction, som indeholder de flere almindelige Regler, efter hvilke Directionen haver at rette sig:

1.

De Undervisningsanstalter, som Vi have henlagt under Directionens Overbestyrrelse og Overopsyn, ere:

- a) Samtlige Skoler og Instituter i begge Vore Kongeriger, i hvilke Ungdommen forberedes til academisk Studering.
- b) Academiet i Sorø.
- c) Universitetet i København, tilligemed alle de Indretninger, som staar i Forbindelse med samme, den botaniske Have undtagen, saalænge Vi finde for godt at lade denne blive under dens nærværende særskilte Bestyrrelse.

2.

I Almindelighed skal det være Directionens Pligt at vange over og bidrage til, at alle de foranførte Stiftelser og Indretninger, hver for sig, og alle i Forbindelse med hinanden, stedse mere og mere nærme sig det vigtige og velgjordende Niemed, vor hvilke de ere blevne til, og af Vore Forfædre og Os Haandhævde og hævdebe.

I Følge heraf haver Directionen i Særdeleshed at agte paa følgende:

3.

A. Om de offentlige Skoler.

Directionen maae først sege at skaffe sig en saa usiagtig og fuldstændig Kunckæk, som muligt, om enhver Skoles nærværende Tilstand. Med Hensyn herpaa, saavel som paa de øvrige locale Omstændigheder, udarbeider den for hver enkelt Skole et Forslag til at udføre saasnart muligt de Forandringer,

der i Vor Placat af 2de Martii d. A. ere fastsatte som første Grund til Skolernes videre Forbedring. Den maae allerførst antage sig de Skoler, som, med Hensyn paa en offentlig lærde Skoles Hornsdenheder, frem for andre, krænge til hastig Forandring.

4.

Dersom nogen Skole, efter indhentet Underretning, skalde befindes i en saadan Stilling, at Directionen, i Medfor af bemeldte Placats 1ste §, maatte troe sig beslojet til allerunderdanigst at tilraade dens Ophævelse som lærde Skole, da skal Directionen derhos tillige foreslaae, hvorledes det Sted, som mistet sin lærde Skole, kan faae Erstatning for dette Tab ved en anden, efter de locale Omstændigheder indrettet, Undervisningsanstalt.

5.

Når en Skolelærer formedelst Alderdom, Svaghed eller andre Omstændigheder, ikke længere findes i stand til at opfylde sine Embetspligter, enten i Henseende til Undervisningen eller til den fornødne Skoleordens Haandhævelse, da haver Directionen til Os at indberette saadant, og derhos at ange, hvorledes den formeener, at her paa anden Maade med Willighed og Mildhed kan sørges for en saadan Skolelærer, da Vi verom ville tilkiendegive Vor Willie og Besaling.

6.

Før strax at kunne bringe denne Forskrift i Udførelse ved den forestaaende Reform af de lærde Skoler, maae Directionen, saasnart muligt, forfatte en Liste over de Skolelærere, som ønske at entlediges fra deres Embede, eller at ansættes andensteds, eller som af Vedkommende allerede ere dertil bragte i Forslag. Denne Liste forelægges Os, tilligemed en anden, der skal indeholde Navnene paa de Subjecter, der med paalidelig Visshed ere Directionen bemandte,

klendte, som Mænd af saadanne Egenstaber, at de med Held kunne efter fore-
skrevet Plan bessuge en eller anden vigtig Deel af Undervisningen i de lærde
Skoler. Ved hvert Aars Slutning skal denne sidste Liste, efter paa nye at
være gjennemset, til Os indleveres og i samme ved enhvers Navn tilføjes i
tabellarisk Form en fort; men dog muligst nsiagtig Angivelse af Alt, hvad
angaaer Mandens særegne Talenter, Læregaver, sædelige Egenstaber og ud-
vortes Forhald, samt den Tid, i hvilken han har forberedet sig til, eller alle-
rede befattet sig med Ungdommens Undervisning.

7.

Ved at udarbeide sine Forslag til de ledige Læreembeders Besættelse i de
offentlige Skoler, som Vi uden Undtagelse ville have Os forbeholden, maae
Directionen blandt de dueligste Subjecter, der kunne komme i Betragtning,
søge at trefte et saadt Valg, som synes at ville være det meest passende og
gavnligste, for af alle Skolens Lærere at sammensætte et Heelt, hvis Medlem-
mer, hver i sin anviiste Kreds, og alle indbyrdes, med foreenede Kræfter
kunne stræbe fremad til den hurtigste og sikreste Opnæelse af Skolens Niemed.
Tillige mage Directionen omhyggeligen søge at forebygge de skadelige Folger,
som uafslillelig ere forbundne med en hyppig Usværling af Lærere; dem isblant
disse, der udmærke sig i Opsyldelsen af deres Embedspligter, maae den sege
at beholde ved Skoleundervisningen, og nære og oplive deres Inter ved For-
bedring i deres Kaar og ved andre passende Opmunteringer.

8.

I Henseende til den egentlige Skoleundervisning selv, skal det paaligge
Directionen;

a) at

- a) at sørge for, at de Forskrifter udføres; som Vi under 26de April d. A.
have givet, angaaende de manglende Læse- og Lærebogers Tildelebrin-
gelse, og de allerede indførtes videre Forbedring.
- b) At foranstalte i enhver Skole indført en vedordnet Lectionstabell, ind-
deelt efter Klaffer, Dage og Timer, og at revidere disse Tabeller hvert
Aar, førstend det nye Skolecursus begynder.
- c) At gennemgaae og bedomme de Kvartals-Indberetninger, som fra hvert
Skoles samtlige Lærere efter nærmere Anvisning skal indsendes til Di-
rectionen, om de i de sidste 3 Maaneder afhandlede Undervisnings-
pensa og den derved brugte Methode.
- d) Uafsladelig at vaage over: at ingen Afsigelse fra nogen Forskrift finder
Sted, og, om nogen saadan Afsigelse opdages, da ufortvetydigt at sætte
Skranker for samme; at de til Skoledisciplinen Overholdelse fastsatte
Skolelove punctlig igættages; at de Examina, der holdes i Skolerne,
ikke forseile deres væsentlige Niemed, og at de Beretninger, som ind-
sendes om disse Examiners Udfald, erholsme den tilsværlige Paalidelig-
hed; og endelig, at ingen Skole flettes de nødvendigste Hilspemidler
for Lærerne til hensigtsmæssig Forberedelse til deres Lectioner og til
ustændigt Fremgang i egne Studeringer.

9.

Ligesom det ved Lovens 2 — 18 — 4, og ved andre Vore Forsædres og
Vore Anordninger er befalet, at ikke alene Flid i Studeringer, men ogsaa
Reenhed i Sæder og Anstændighed i Adfærd, skal ved Skolerne næse paasees,
saalville Vi, at Directionen skal omhyggeligen vaage over Skoleynglingers sæ-
delige Dannelsse, og træffe de virksomste Anstalter til, at der hersker baade
vedholdende Flid og sædelig Adfærd i enhver Skole, og at Lærlingerne vænnes
ikke

ikke alene til puncelig Lydighed og Orden, men ogsaa til rettelig Anstand, bestedent Forhold og uskyldig Munterhed.

I.O.

B. Om private Skoleinstituter,

Da alle disse Instituter, saa mange de nu ere eller maatte herefter fremsaae, ere satte under Directionens Overtilsyn paa den Maade, som Vores Placat af 19de Juli d. A. foreskriver, saa folger deraf, at Directionen er ikke alene berektiget, men endog forpligtet til at indhente Kundskab om saadanne Instituter, for saavidt der kan spørges om, hvad? af hvem? og hvorledes der lœres i samme? Til den Ende bør Instituterne til Directionen indlevere aarlige Beretninger, i hvilke efter tabellarisk Form angives Lærernes Mægne, Alder og academiske Egenskaber, Lærlingenes Antal i enhver enkelt Klasse, de dem givne Sprogs og Videnskabs Lectioner, de derved brugte Lærebøger og andre disciplinærskifte Indretninger.

Saa bemyndige Vi ogsaa Directionen til at lade sig underrette om, til hvilke Tider der i Instituterne holdes Skoleexaminer, paa det at et eller flere af Directionens Medlemmer, eller hvem af Academiets Lærere det af Directionen maatte blive overdraget, kunne være tilstæde, for saavidt Instituterne ere i eller nærværd Hovedstaden, og andre sagkyndige Mænd af Directionen kunne formaaes til at indfinde sig paa dens Vegne ved de Institutter, som maatte være længere hørtliggende.

Skulde de Etindringer, Directionen, i Henseende til de i denne §. omsluttede Gienstande, maatte anse sig besviet til at giøre, imod Formodning ikke paaagtes af Bedkommende, og de anmærkede Mangler ikke afhjelpes, da har Directionen at indberette saavant til Os, og at vente Voore nærmere Beslutninger.

II.

IInden hvert Aars April Maaned forelægger Directionen Os en Oversigt over Fremgangen i dens Bestræbelses, for at befordre en hensigtsmæssig Undervisning, og hvad dertil hører, i samtlige saavel offentlige som private Skoleinstituter.

I.2.

C. Om Universitetet.

Directionen maae stedse være berømt paa at sætte Skole- og Universitets-Undervisningen i sammenstemmende Forhold til hinanden. Til den Ende haver Directionen at sørge for:

- At Universitets-Undervisningen planmæssig udbredes sig over alle de Hoved- og Hjelpe-Widenskaber, som den studerende Ungdom, efter sin forskellige Bestemmelse, behøver til sin intellectuelle Dannelse og Dækkiggistelse for Statens Dieneste.
- At Gliid i at holde og i at sege de Forelesninger, Examinatorier og Øvelser, som hensyntil en velordnet og fuldstændig Universitets-Cylclus, underholdes og opmuntres saaledes, at Universitetets Cursus for de Studerende ikke ved skadelig Ullsidesættelse af vigtige Hjelpekundskaber, eller paa hvilken som helst anden Maade, indskränes inden for suævre Grundser, og at endelig pligtmæssig Virksomhed paa den écene, og Grundighed i academiske Studeringer paa den anden Side ved ethvert hensigtsvarende Mittel befordres.
- At til den Ende, og med særliges Hensyn til Begynderens Tårn, afsattes en Studieplan, eller en hensigtsmæssig Anvisning for de Studerende til de i ethvert Videnskabsfag uomgængelig fornødne Lectioner og Øvelser og den Orden, i hvilken de bør følge hinanden; og at denne Plan fra Tid til anden giøres fuldkomnere og stedse følges træagtigere.
- At

B

d)

- a) At de til ethvert Tag henhørende Kundskaber ikke alene foredrages theoretisk, men at der tillige sørges for Lejlighed og Tilsyndelse til at anvende praktisk, hvad der theoretisk er lært, saa at den vordende Religionslærer og civile Embedsmand, ligesaaledt som den praktiske Læge, savner Anledning og Hjelpmidler til at forberede sig ved passende Øvelser til sin tilkommende Bestemmelse.
- c) At der tresses passende og virksomme Foranstaltninger til, at de Lærere, som Universitetet behøver, kunne dannes ved dette Universitet selv, til værdigen at beklæde de academiske Lærestole; at ethvert Talent, som fortrinligens udmarkes sig, understøttes, opmuntres og fremledes til dets videre Udvikling; at den sia gavnlige Kappelyst anspores og næres; og at tillige de academiske Promotioner holdes i det Værd, de efter deres oprindelige Bestemmelse bør have, for at kunne destomere fremskynde Lyst og Iver til at erhverve sig videnskabelige Fortjenester.
- f) At alle til Universitetet henhørende Indretninger, som have Undervisning og videnskabelig Dannelse til Hensigt, sættes mere og mere i stand til at opfylde deres Bestemmelse; saa at de hver for sig og alle med hinanden funne, saameget muligt, befordre Lejlighed til og Iver for at erhverve og udbrede nyttige Kundskaber, og saaledes vedligeholde og foruge Universitetets Hæder.
- g) At det pædagogiske Seminarium, som vi har sat ind iblandt disse Indretninger, stedse bliver en frugbar Planteskole for duelige og værdige Mænd, som Ungdommens Opdragelse og Undervisning trygt kan betroes.

13.

I Henseende til de academiske Examina, især de saa kaldte Embedsexamen, søger Directionen at tresse saadanne Forholdsregler:

a) At

- a) At der ikke alene omhyggeligen prøves, hvilke Kundskaber Candidaten har indsamlet, men at det tillige med nogenlunde Sikkerhed kan erfares, til hvilken Grad Candidatens intellectuelle Evner ere cultiverede ved hans Studeringer.
- b) At den Universitetslærerne paaliggende, tilbeels brydesulde, Pligt at examinere, esterhaanden, naar og saavidt Omstændighederne tillade det, lettes dem, i det mindste saaledes, at de ikke formodelst disse Examiner skulle børves en for deres Hovedforretninger, som academiske Lærere, nødvendig og kostbar Tid, og at de ei heller skulle nødes til at afkorte de dem tilstaaede retmæssige Ferier.

14.

Da Universitetets Collegier og Stipendier, som staae under Directionens Overhysyn, have en saa vigtig Hensigt og Bestemmelse, saa maae Directionen med særdeles Omhu vaage over, at Stifterens veldædige Niemed med hine Collegier i sin hele Omfang vorder opnaaet. Over det hele Stipendievæsen maae Directionen sege at skaffe sig den tydeligste og fuldstændigste Oversigt, og være betækt paa saadanne Indretninger og Foranstaltninger, hvorved den med Stifternes Niemed mest overeenstemmende Anvendelse og Uddelingsmaade af de academiske Beneficier kunne vedligeholdes og betrygges, uden at bebyrde Ephorerne med øconomiske Forretninger og Regnskaber; og Stipendiaterne opmuntres ved Haabet om at funne, estersom de troeligen opfylde de forestrevne Betingelser, stige fra et mindre til et større Stipendium; men derimod Haabet om at beholde et tildeelt Stipendium ganz betages Enhver, som ved academisk Ufid gør sig uværdig dertil.

B 2

15.

15.

Endelig ville Vi, at Directionen inden hvert Aars April Maaned skal forelægge Os en Generalrapport om den litteraire Tilstand ved Universitetet, om Beskaffenheten af alle dets Læreanstalter, og om Anvendelsen af samtlige academiciske Beneficier.

16.

D. Om Universitetets og Skolernes Deconomie.

Til Directionens Virkekreds hører ogsaa Overtilsynet med Deconomien af samtlige den underordnede offentlige Undervisningsanstalter. Det paalægges den derfor at samle sig noiagtige Esterrelninger om alle Indtægtskilder, hvad enten de bestaae i Jordegods, Tiender og andre faste Ejendomme, eller i Kapitaler, Rettigheder o. s. v. Alle de Fundatser og Adkomstbreve, som berom kunne give tilsladelig Oplysning, indføres i tertil indrettede Protocoller.

17.

I Henseende til de offentlige Skolers øconomiiske Anliggender, er det Vor Willie, at Directionen treffer de fornødne Foranstaltninger til at sikre disses retmæssige Ejendom, og tillige vaager over, at denne benyttes paa den for Skolernes Interesse fordeelagtigste Maade. Directionen corresponderer med vedkommende Collegier om, hvorledes de Foranstaltninger, som til dette Niemed maatte ansees sienlige, bedst lade sig foreene med de bestaaende Anordninger eller andre tilsvarende Omstændigheder. Den forsatter for enhver af de offentlige Skoler en Beregning over alle dens Indkomster, og et fast Reglement for Udgivterne, hvilket sidst forelægges Os til Approbation, og maac heri ingen Forhælselse finde Sted, fører Vor allernaadigste Samtykke tertil er indhentet. Directionen paaseer, at Skoleregnskaberne i rette Tid afslægges, at deres Revision og Decision holdes i foreskrevnen Gang. Med den i §. 11 besalede

besalede Oversigt over Undervisningens Tilstand i samtlige Skoleinstituter fremlegges tillige hvert Aar allerunderdanigst Indberetning om alle offentlige lærde Skoleinstitutors øconomiiske Tilstand.

18.

Da Overopshyret over Universitetets og Communietets hele Deconomie og Rentevæsen er Directionen overdraget, saa er det dens Pligt at giøre sig befladt med alle derhen hørende Forretninger; den maae være underrettet om, hvad Fremgang der gieres i de Operationer, som, i Overeenstemmelse med den af Os allernaadigst approberede Plan, foretages med Universitetets og Communietets Godser. Alle Forespørgsler og Indstillinger, som angaae hine Operationer eller Universitetets og Communietets Tiendevæsen, gaae igennem Directionen til vedkommende Collegier, og de herpaa faldende Resolutioner tilstilles igien Vedkommende igennem Directionen. Denne sørger for, at der forsattes noiagtige Regulativer over de forskellige Kassers Indtægter og Udgifter; at Administrationen af disse Kasser og Regnskabsforelsen ved samme sættes paa en saa sikker og simpel Fond som muligt; og at der med de academiske Regnskabers Revision og Decision taggtes den foreskrevne Orden.

Endelig skal Directionen hvert Aar forelægge Os, tilligemed den i §. 15 besalede Generalrapport om den litteraire Tilstand ved Universitetet, en Indberetning om Universitetets øconomiiske Forsatning og dets Regnskabsvæsens Beskaffenhed.

19.

E. Almindelige Forstrivter.

De Sager, over hvilke Directionen harer at indkomme til Os med allerunderdanigst Forestilling, ere i Almindelighed, hvad af synderlig Vigtighed kan forefalde; men især:

a) For-

- a) Forandringer i eller enkelte Undtagelser fra de Anordninger og Beslutninger, som af Os eller Vore Forsædre ere givne, eller nye Regler, som maatte ansees fornødne af Os at foreskrives.
- b) Planer til nye Læreanstalters Anlæggelse eller hvidttilværendes Foranbring, Forbedring eller Ophævelse.
- c) Embeders Besættelse og Entledigelse fra samme.
- d) Alle Afsætninger om Forhøielse eller Nedsettesse i Indbægter, af hvilket Slags de end ere.
- e) Bestemmelser af faste Lønninger, Lønnings Tillæg, Pensioner og andre Udgivier, som reglementeres.
- f) Forslag til ubisse Udgivier, som for enkelte Gange bevilges, naar de udgisre hver for sig 100 Rdlr. og derover. Mindre Udgivier af dette Slags kan tilstaaes af Directionen paa Vores Approbation, til hvilken sammes specificerede og sammendragne Beløb, ved hvert Kvartals eller hvert Halvaars Udgang, efter som de ere flere eller færre, foredrages.

20.

I alle Sager, hvori fælles Overstæg med Vore Collegier eller andre af Os satte Autoriteter kan være forneden, haver Directionen deraf at indhente Befænkninger, førend de Os allerunderdanigst foredrages, eller af Directionen afgiores.

21.

Alle Expeditioner, som under Vort Seigl stalle udgaae, blive fra Directionen at tilstille Vort Danske Cancellie, for igienem samme at udførdes.

22.

Sagernes Gang i Directionen selv, og i det samme underordnede Contoir, vedtager og bestemmer den saaledes, som god Orden i Collegial- og Contoirsretningers Drift fordrer og tilraader.

Hvor-

Hvorefter alle Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette. Givet paa Vort Slot Frederiksberg, den 13de September 1805.

Under Vor Kongelige Haand og Seigl.

Christian R.

Kaas.

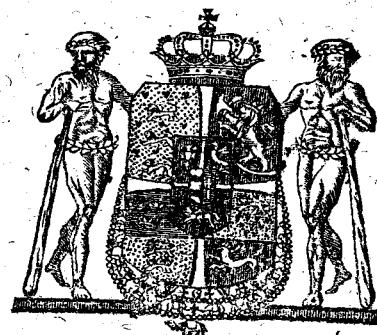

Cold. Knudsen. Bülow. Mönrad. Schack.

Forskriftning,
angaaende
de lærde Skoler
i Danmark og Norge.

København, den 7de November 1809.

København.

Trykt hos Directeur Johan Frederik Schultz,
Kongelig og Universitets- trykkeri.

i Strederif den Siette, af Guds Raade

Ronge til Danmark og Norge, de Venders
og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsten, Stor-
marn, Ditmarsken og Oldenborg, Øvre vitterligt:

Efterat de Hovedforandringer, som ere fundne nødvendige eller gavnlige
for det lærde Skolevæsen i Danmark og Norge, ere efterhaanden fra Tid til
anden ved særlige Anordninger og Foranstaltninger indførte, nu i enkelte, nu
i flere Skoler, og efterat Grunden derved er lagt til den Forbedring i bemeldte
Skolevæsen, som Tidernes Gang og Statens Farv fordre, have Vi, for at
besætte og fremme et saa vigtigt Værk, og for end. mere at ordne det til sic
Niemand, fundet for godt, af de mange særlige ældre og nyere Anordninger
at lade inddrage i en Hovedforordning alle de almindelige Regler og Forordni-
nger, som Vi ville fremdeles at skulle være gildende, og dertil at sive de fleere
eller noiere Bestemmelser, som Vi have anset tilnægige.

Vi ophæve altsaa herved Forordningen af 11te May 1775, ligesom og
alle andre hidtil givne Anordninger og særlige Reglementer for det lærde Sko-
levæsen i Øvre Nørre, forsaavidt de ikke i denne Vor Forordning udtrykkelig-
gen nævnes, og besale derimod, at fra nu af skulle følgende Grundsættninger
og Regler for de lærde Skoler være til Esterretning og Jagtagelse.

Første Kapitel.

Om Skolerne og deres Bestemmelser.

§. 1.

Det er og skal fremdeles være alle de lærde Skolers fælles Hovedbestemmelse, at forstørre de Unge, som føge dem, en saadan Uddannelse af deres Anleg og Evner, og et saadant Forraad af Forkundskaber, at de, tilberiligen forboredte, kunne ved Universitetet fortsætte og fuldende deres academiske Studier. Men da, efter Skolernes nuværende Indretning, Lejlighed gives til, at de af Statens Ungdom, som, skisndt ikke bestemte til Universitetsstudier, dog mere eller mindre behøve videnskabelig Uddannelse for deres tilkommende højerlige Stilling og Forretninger, kunne der, uden Afbræk for Skolernes Hovedbestemmelse, tage Deel i de Greene af Undervisningen, som til dette Niemeed ere gavnlige, saa tillade Vi, at ogsaa deslige Unge tilstædes Adgang til de lærde Skoler, dog med de Indstrenkninger og nærmere Bestemmelser, som i det Følgende fastsættes.

§. 2.

De lærde Skoler skulle, efter Omfanget af den Undervisning, som deri gives, være enten:

- a) fuldstændige lærde Skoler, i hvilke Ungdommen uddannes til umiddelbar dersfra at gaae over til Universitetsstudier, eller
- b) Middelskoler, i hvilke Ungdommen kan begynde og fortsætte de til Universitetet forberedende Skolestudier, men hvorfra de ikke umiddelbar kunne gaae over til Universitetet, eftersom disse Skoler savne de høiere Klasser, i hvilke den til academiske Studier nærmest forberedende Undervisning gives.

§. 3.

Om en Skole skal være fuldstændig Skole eller Middelskole, vil beroe paa locale og andre Omstændigheder, efter hvilke Vi ville bestemme, om og naar en fuldstændig Skole bør forandres til Middelskole, eller en Middelskole til fuldstændig Skole. For nærværende Tid ere de lærde Skoler i Vordingborg,

berg, Rosne, Nakskov og Kongsberg Middelskoler; alle de øvrige fuldstændige Skoler.

§. 4.

I de fuldstændige Skoler gives Undervisning i det danske, det latiniske, det græske, det hebraiske, det franske og det tyske Sprog, i Religion og Moral, Geographie, Historie, Arithmetik, Elementargeometrie, Calligraphie.

I Middelskolerne undervises i det danske, det latiniske og græske Sprog, i Religion, Moral, Geographie, Historie, Arithmetik og Calligraphie, sammaar og hvor det findes givsigt, ogsaa i det tyske og franske Sprog.

Endelig gives saavel i de fuldstændige Skoler, som i Middelskolerne, naar og hvor det kan skee, Undervisning i Naturkundskaber, Anthropologie, det engelske Sprog, Tegning, Vocalmusik og Gymnastik.

§. 5.

I blandt Gienstandene for Undervisningen skal et grundigt og dannende Studium af de gamle Sprog og Klassikere stedse beholde den fortrinlige Plads, som deres Vigtighed for de lærde Skolers Niemeed hæmmer dem, og naar en Discipels Modenhed for en høiere Klasse eller for Universitetet bedømmes og afgjores, skal hans Fremgang i disse Sprogkundskaber altid komme i fortrinlig Betragtning; dog maa ikke deraf tages Anledning til, at noget af de øvrige Læresfag, som Vi for Skoleundervisningen have bestemt, sættes til side.

Andet Kapitel.

Om Bestyrelsen og Opsynet over Skolerne.

§. 6.

Bestyrelsen af samtlige lærde Skoler, Herlufsholms Skole alene undtagen, saavelsom Overtilsynet med samtlige Privatinstituter, i hvilke Eleverne forberedes til academisk Studering, have Vi betroet til den ved Anordning af 29de Julii 1805 oprettede Direction for Universitetet og de lærde Skoler.

Denne

Denne Direction haver, i Overensstemmelse med dens Instrukt, som under 13de September 1805 er udstaet, at vaage over, at Vor allernaadigste Willie og Diemeed med Skolerne paa mueligste Maade fremmes. Den ved-bliver dersor at foreslæe Os, hvad den til den Ende anseer tieligt og virksomt, og modtager derom Vore Befalinger. Den ordner endvidere ved specielle Reglementer, Instrukter, Undervisningsplaner o. s. v. Alt, hvad til bemeldte Vore Befalingers Udførelse og til Skoleforretningernes Gang kan være gavnligt og hensigtsvarende, og gisst Os aarligene Næde for Skolernes tilstand og Fremgang.

§. 7.

Under Directionens almindelige Bestyrelse skal det seerdeles Overtilsyn med Skolerne i ethvert Stift føres af et Skole-Ephorat, hvis ordentlige Medlemmer ere Stiftsamtmanden og Biskoppen, paa Embedsvegne. Dersom Vi skulle finde for godt at tilforordne dem nogen, eller ved de Skoler, der ligge, afsides fra Stiftssyrighedens sædvanlige Opholdssted, at overdrage Ephoratet til andre, da ville Vi derom til sin Tid nærmere bestemme.

§. 8.

Skolernes Ephorer paa ethvert Sted skulle have Indseende med, at hvad som af Os er befælet eller af Directionen foretævet i Henseende til Orden og Disciplin, overholdes; at alle locale Hindringer for Skolernes Vesserd, saqværd stee kan, ryddes af Venen; at Skoleungdommens Forførere, naar saadanne opdages, blive saggivne til Afskaffelse efter Loven; at den til Diemedets Fremme fornædne gode Forstaaelse mellem Lærerne vedligeholdes; at de, naar de troligen og pligtmaessigen varetage deres Embede, beskyttes mod alle Krænkelser og Hornærmelser, som derfra maatte hidrøre; at Skolernes Bygninger, Læseværelser, Bogsamlinger, videnskabelige Apparater og øvrige Inventarier holdes i tilborlig Stand; at intet Indgreb stear i nogen af de Rettigheder, som Skolerne ere tillagte.

§. 9.

Det skal staet Ephorerne frit for, naar og saa ofte de finde for godt, samlede eller førstskilte, anmeldte eller uanmeldte, at indfinde sig i Skolerne,

for

for i Almindelighed at etsare, hvilken Orden der holdes, samt at estersee Bibliothekerne, de videnskabelige Apparater m. v.

§. 10.

Alt hvad de i forbemeldte Henseender maatte finde at bemærke til Vorhener og Misbruge at afhjelpe, eller bedre Orden at fremme, have de med mundtlige eller skriftlige Paamindelser og Erindringer at behyde vedkommende Skolers første Lærere; og skulde disse Paamindelser og Erindringer ikke vorde optagne med den Agtelse, som skyldes Foresatte, eller ikke blive tagne til Folge, da have de derom at indberette til Directionen.

§. 11.

Lærernes Undervisning i Henseende til Materie og Form, Forøgelsen og Formindskelsen af Læregienstandene, disses Fordeeling mellem Lærerne, Lectionsordenens Indretning, Valget af Skolebøger, Disciples Antagelse, Opflytning og Dimission, Gratist- og Stipendiepladsers Besættelse skal bedømmes og bestemmes af Vor Direction, som derom fører umiddelbar Brevverling med Skolernes første Lærere, eller med Skoleraadet, hvor dette findes Sted.

§. 12.

Naar Nogen, være sig Lærer eller Anden, har noget Forslag at giøre, eller nogen Bemærkning at ytre, som han troer at kunne fremme en Skoles Lærer, eller derti afhjelpe nogen Mangel, kan han henvende sig dermed enten til Ephorerne eller umiddelbar til Vor Direction. I første Tilfælde indsende Ephorerne het med deres Betenkning til Directionen; i sidste Tilfælde indhenter Directionen de Oplysninger, som den eragter fornædne.

§. 13.

Dersom Lærerne føre Klage imod hinanden, eller Forældre eller Værgter mod Lærere, eller disse mod hine, da skulde saadanne Klager først afgives til Ephorerne, som bor føge at foreene og forlige Vedkommende; men prøves dette forgives, indsendes Sagen til Directionen med Ephorernes Betenkning.

§. 14.

§. 14.

Bed alle Skole Ephorater skal holdes særlige Protocoller for de Sager, som angaae de lærde Skoler. Eigeledes skal ved enhver Skole først særlige Protocoller over alle Skolens Brevvexlinger med Directionen, Ephorerne og Andre, med hvem Brevvexling kan foretakse. Skolens første Lærer fører de sidstomeldte Protocoller, eller besørger dem forte, og staaer, under Ephorerne Opsyn, til Ansvar for, at saavel de, som Documenterne, hvilke der til høre, altid ere i Orden.

§. 15.

Københavns Cathedralskole vedbliver, som hidtil, at staae under Vor Direction, uden særligt Ephorat, saalænge, indtil Vi maatte finde forsendt deri at gøre Forandring.

Tredie Kapitel.

Om Lærerne, deres Stilling og Forhold til hinanden.

§. 16.

Samtlige faste Lærere ved de lærde Skoler ville Vi iglennem Vor Direction allernadigst udnevne, og til dem give Bestallinger, som til andre Vore Embedsmænd.

§. 17.

Rectorerne og Conrectorerne ved de fuldstændige lærde Skoler, og Overlærerne ved Middelskolerne, indsættes i deres Lærer Embede af Stiftets Bisshop ved en offentlig Tale; de øvrige faste Lærere indsættes paa samme Maade i de fuldstændige Skoler af Rectorerne, i Middelskolerne af Overlærerne.

§. 18.

I enhver af de lærde Skoler er Skolens første Lærer, altsaa i de fuldstændige lærde Skoler Rectoren, i enhver af Middelskolerne Overlæreren, de andre Læreres nærmeste Foresatte, og som saadan skal han af disse ages og af øvrige Bedkommende ansees og understøttes i Udevelsen af de ham tillagte Retigheder og Pligter.

Ham

Ham paaligger det nærmeste og daglige Opsyn med Undervisning, Orden og Sædelsighed, og han staaer ogsaa især velsor til Ansvar, naar Forsommeiser og Vordener maatte indsnige sig, og ved hans Uopmærksomhed have skadelige Folger.

§. 19.

Prædicatet: Overlærer, som Vi hidtil have tillagt Lærere i nogle af de fuldstændige Skoler, eller i Fremtiden maatte tillægge nogen anden Lærer, som velsil gior sig fortient, medfører aldeles ingen Forandring i deres underordnede Forhold til Skolens Rector.

§. 20.

Hvergang en Conrector af Os besikkes, ville Vi, at Vor Direction ved den ham meddelende Instrux nærmere skal bestemme det Forhold, hvori han skal staae til Skolens Rector.

§. 21.

I de Skoler, hvor virkelige Overlærere ere ansatte, som tilliggemeid Rector udgiore et Skoleraad, beholde disse Overlærere de samme Retigheder, Pligter og Forretninger, som hidindtil. Hvorvidt Adjuncter i disse Skoler skulle deltagte i visse Skoleraads Møder, vil nærmere ved Instruxen vorde bestemt.

§. 22.

I de Skoler, hvor intet Skoleraad er, skulle Skolens samtlige faste Lærere til visse Tider træde sammen, for at overlægge om Skolens Anliggender, og meddele hinanden deres Bemærkninger og Tanker om, hvad Enhver formeener at kunne tine til Undervisningens og Disciplinens Tarr. I den Instrux, som Vor Direction har at udstede til Lærerne, skal Glenstandene for disse Forhandlinger nærmere angives, saavæsom Maaden, hvorledes deres Orden og Gang bør styres af den første Lærer, der i disse Møder har Forstædet.

Saadanne Forsamlinger holdes ordentligvis eengang i Begyndelsen af hver Maaned, og ellers naar den første Lærer sinbet det forsendt, altid udenfor de sædvanlige Undervisningstimer. Resultatet af Forhandlingerne indføres

res i en dertil indrettet Protocol, som Adjuncterne hvert Halvaar skiftes til at føre, hvis det ikke udtrykkeligen skulle være een af dem overdraget.

§. 23.

Jugen af Skolens faste Lærere skal det være tilladt at indlade sig i Forbindelse med nogen anden offentlig Skole, eller med noget Institut, som Directeur, Inspecteur eller Lærer, eller at paataage sig nogen anden hans Embede uvedkommende Bestilling eller Tjeneste, uden dertil at have ansøgt og erholdt Vor Directions Samtykke.

§. 24.

Maar Directionen aarlig til Os indberetter om Skolernes Ellstand, Fal den i sin Indberetning nævne Os de Skoler, der, efter Sammenligning af alle Data, befindes i fortrinlig Grad at svare til deres Bestemmelse, og de Lærere, som den er tilstrækkelig forsynset om at udmarke sig ved nidsler og heldig Opsyndelse af deres Embedspligter, ved ualmindelige Læregaver eller fortrinlig Lærdom.

Saadanne Lærere ville Vi med allernaadigst Welbehag anse, og ved givne Lejligheder tage dem i fortrinlig Betragtning til Forbedring i deres Vilkaar, videre Besordring og anden passende Belønning.

§. 25.

Maar Candidater i Theologien, som til Embeds-Examen have erholdet den første Charakter, bestikkes til Lærere ved de offentlige lærde Skoler, da skal saadan Ansettelse, i Henseende til deres fremtidige Besordring, agtes og regnes lige med Ansettelse i geistligt Embede af den Bestaffenhed, som Universitetsfundatzen af 7de May 1783 Cap. IV. §. 13 giver dem Adgang til at sege.

§. 26.

Søger en Lærer Besordring til andet Embede, da skal han indsende sin Ansøgning til Vor Direction, som allerunderdantigst foredrager Os famme, saafemt Embedet, der føges, henholder til Universitets- og Skolefaget; men ellers sender den med sit Vidnesbyrd til andet vedkommende Collegium.

Tredje Kapitel.

Om Undervisningen, Læretiden, Lectionsordenen m. v.

§. 27.

Undervisningen i enhver Sprog og enhver Videnskab skal have sine egne Specialklasser, i hvilke den begyndes, fortsættes og fulbendes. Vor Direction for Universitetet og de lærde Skoler bestemmer saavel Antallet af de forskellige Lærefags Specialklasser, som den Orden, i hvilken disse skulle gaae frem ved Siden af hinanden.

§. 28.

De forskellige Lærefag skal fordeles imellem samtlige enhver Skoles faste Lærere, efter deres Kundskaber, Duelighed og Læregaver. Vor Direction anviser enhver af dem sit Lærefag, sine Klasser og Læretimer, dem han efter Embedspligt er forbunden at paataage sig.

§. 29.

Før Undervisningen i enkelte Fag, som ikke kunne beskrives af Skolens faste Lærere, antager Directionen Hjelspærere for Limebetaling; hvilken Betaling gives dem af Skolekassen ved hver Maaneds Udgang, imod en af Skolens første Lærer udstede Attest om de Timer, i hvilke de have undervist, og for hvilke dem altsaa tilkommer Betaling.

§. 30.

I Ellselbe at ellers paa noget Sted, hvor en lærde Skole er anlagt, findes nogen af fortrinlige Sprogs eller andre Kundskaber bekendt Mand, som, endskjont han, formedesst Embeds- eller anden Stilling, ellers ikke afslører sig med Ungdoms-Undervisning, dog maatte have Tid og Lust til at overtage Læretimer i en saadan Skole, ville Vi, efter Forestilling fra Vor Direction, bestemme det Honorarium, som ham deraf bør tilstægges.

§. 31.

§. 31.

Alle de, som give Undervisning tymevis, uden at være faste Lærere, antages kun under den glensidige Betingelse, at deres Dienste kan opføre efter Hjælpingaars Opsigelse.

§. 32.

Ved ethvert nyt Skoleaars Begyndelse skal Vor Direction paa ny gennemgaae, og, efter Omstændighederne, forandre den for enhver fuldstændig og for enhver Middel. Skole udstede Lectionstabell, som angiver, hvorledes de daglige Undervisningsstimer skulle være inddelte, og hvorledes de enkelte Lectioner skulle følge paa hinanden. Til den Ende skal enhver Skoles første Lærer, efter Overleg med sine Medlærere, i det seerneste 8 Uger forend det nye Skoleaar begynder, indsende til bemeldte Vor Direction til Bedømmelse deres motiverede Forslag til saadanne Forandringer i Lectionstabellen, som de hver i sin Skole anseer passende for Undervisningens Tarr.

§. 33.

Fra den Lectionstabell, som Directionen har udførdiget, maa aldeles ingen Afsigelse finde Sted, med mindre usorudseete Omstændigheder skulle inderøsse, som giore samme for en Tid uundgaaelig. Maar i Skoleaarets Løb skulle inderøsse Forandringer i Lærerpersonalet, maae de Modificationer, som derved foranlediges i Lectionstabellen, af Directionen autoriseres.

§. 34.

Der skal daglig i enhver Skole gives 7 Lærertimer, 4 om Formiddagen, 3 om Eftermiddagen; dog kan en Formindskelse i dette Antal finde Sted for de toende nederste Klasser. Den daglige Skolets Begyndelse retter sig efter Aarstiden og efter lokale Omstændigheder. Undervisningen skal ordentligvis gives i Skolens Læsesværelser.

§. 35.

Antallet af de ugentlige Lærertimer i hver Specialklasse kan, naar det findes nødvendigt at anvende flere Timer paa et enkelt Undervisningsfag, forøges for dette, og derimod formindskes for et andet, naar enten samme er af-

forholdsmaessig mindre Vigtighed, eller naar Disciplene deri have gjort sædtes mærkelige Frimårfrit.

§. 36.

Forsgelse eller Formindskelse af de ugentlige Lærertimer for hvert Lære-fag, ligesom og Formindskelse af de daglige Lærertimer for enkelte Klasser, bestemmes af Vor Direction, som ogsaa fastsætter, hvortilige ethvert Cursus i enhver Specialklasse skal vare, og naar samme skal være tilendebragt, for igien at begynde fra først af.

§. 37.

At besørge sine Lærertimer med Neiagtighed, og til rette Tid at begynde og ende samme, er alle Lærernes følles Pligt. Enhver Skoles første Lærer har omhyggeligen at paasee, at denne Pligt punctiligen efterkommes, og han maa aldeles ikke faale, at de i den approberede Lectionstabell for enhver Lærer fastsatte Lærertimer nogensinde, uden hans Forevidende og Samtykke, udsættes, eller overdrages til en anden Medlærer, eller ombyttes.

§. 38.

Maar nogen af Lærerne ved unndgaaeligt Horslæb hindres fra at mede i rette Tid paa Skolen, paaligget det ham, saa betids som muligt, at melde saadant til den første Lærer, som da foier Anstalt til, at Disciplene i den eller de ledige Timer enten af de andre Lærere undervises i deres Fag, eller dog sys-selsættes paa en myttig Maade, og under en Lærers Opsyn. Jet saadant Til-felde maa ingen af de faste Lærere, under hvilken som helst Forevending, und-drage sig fra den aldeles giensidige Pligt, at træde i sin Medlærers Sted, og værtage sig de overordentlige Lærertimer, som af den første Lærer anvises ham. Men paa den anden Side er det den første Lærers Pligt, at fordele denne følles Byrde med billigt Hensyn paa de enkelte Lærereres ordentlige Skolett-mer, og da i Lærernes næste Forsamling bestemt at anstalte det igdtrufne Til-felde, samt at lade indføre i Protocollen de Foranstaltninger, som derved ere foranledigede.

§. 39.

Har nogen Lærer vigtige Aarsager til Reise udenfor Ferietiden, da bor han derifit sege Tilladelse hos Ephorette. Men varer Reisen længere end

8 Dage, maa Tilladelse seses hos Vor Direction. I begge Tilfælde bør Ansigningen være paategnet af Skolens første Lærer om, hvorledes hans Lærertimer i hans Fraværelse besørges.

S. 40.

Maar en Lærer, hindret af Sygdom, for-en længere Tid ikke selv kan besørge sit Embede, eller naar en Vacance indtræffer, da maa, uden Directions Vidende og Tilladelse, ikke antages nogen Interimslærer. Men i saadan Tilfælde skulle samtlige Lærere hver for sig rette sig efter den Foranstaltung, som af Skolens første Lærer, eller, naar han ved Doden skulde være afgaet, af Ephorerne foreløbigen træffes, og som siden, efter Vedkommendes uopholdelige Indberetning, af Vor Direction anordnes, eller af samme umiddelbar bestemmes.

S. 41.

Saaforent Lærere, der modtage Timebetaling, i modende Tilfælde kunne og ville paatage sig vicarierende Tjeneste, hvortil de lovrigt ikke ere forpligtede, saa erholde de Betaling ogsaa for de fleere Timer, i hvilke de, som vicarieren-de, undervise. Vil nogen derimod ved sin Antagelse forpligte sig til at vicariere lige med de faste Lærere, da erholder han fuld Maanedsbetaling, i For-hold til det ham anviste Timetal, uden Aftorning for Timer i Fritiden og i lovligt Forfalts Tilfælde.

S. 42.

Enhver Skoles første Lærer skal aarlig 12 Uger før Skoleaarets Begyndelse indberette til Vor Direction, hvilke Skrifter i de gamle og nyere Sprog han, saavel som hans Medlærere, i det tilkommende Skoleaars Løb aga-ter at forklare, samt hvilke Lære- og Lærebøger de ønske at beholde ved Undervisningen, - eller at sætte i Stedet for de hidtil brugte. De Skolebøger, som eengang ere indførte efter foregaaende Approbation, maae hverken lægges til side eller ombyttes med andre, uden Vor Directions Samtykke.

S. 43.

Med hvert Kvartals Ende skal enhver af de andre Lærere til Skolens første Lærer indlevere en skriftlig Beretning om, hvilke Pensia han i enhver Spe-

cialklasse har gennemgaet hver Maaned i Kvartals Løb, og hvorledes de af ham ere behandlede. Af disse Beretninger, hvortil Skolens første Lærer stier sin egen, skal han til Vor Direction indsende Afskrifter, som af vedkommende Lærere ere undertegnede, og ledsgage samme med de Bemærkninger, hvortil han finder sig foranlediget. Originalerne gemmes i Skolearkivet.

S. 44.

Med hvert Kvartals Begyndelse skal den første Lærer i en Forsamling af alle Lærerne foreslægge en Plan for hver Hovedklasse i Skolen, i hvilken Plan det nuie bestemmes, paa hvilke Maanedens eller Ugens Dage, af hvilke Lærere, og med hvilke Arbeider og Ovelser Disciplenes Blid hjemme skal be-kræftiges. Maar denne Plan er overvejet og aftalt med vedkommende Lærere, indføres den i Deliberationsprotocollen, og tiner til Regel for dette Tierdingaar. Den første Lærer paaseer, at samme følges.

S. 45.

Lovlige Skoferier ere følgende:

- 1) Juleferierne, fra 24de December til 6te Januar. Med 7de Januar begynder Undervisningen igjen, eller, naar denne Dag indfaldet paa en Lørdag eller Søndag, ha den næste Mandag.
- 2) Paaskerierne, fra Ønsdagen i Dimmelfugen til 3die Paaskedag inclusive.
- 3) Pintskerierne, fra Dagen for Festen til 3die Pintskedag inclusive.
- 4) Sommerferierne, i alt 24 Dage, i Slutningen af Julii og Begyndelsen af August Maaned.
- 5) Følgende Smækferier: Eftermiddagen før den almindelige Bededag; Gasselavnsmandag; Sanct. Hansdag; de enkelte Markedsdage; men naar Markedet holdes i flere Dage, ikkun den første Markedsdag; een Dag før og een Dag efter den offentlige Examens. Endeligen kan ogsaa den første Lærer een Gang om Maanedens bestemme en halv Dag til en overordentlig Ferie, dog saaledes, at der afvyles i Valget af Dagene.

Enhver anden Tilstaaelse af Ferier og Deltimer, naar den ikke er en Folge af overordentlige Ulfælde, er uloelig, og paadrager Ansvær for Bedkommende.

§. 46.

Det nye Skoleaar tager sin Begyndelse efter den afholdte offentlige Examens, i de norske Skoler den 1ste September, i de danske Skoler den 1ste October hvert Aar.

Femte Kapitel.

Om Disciplinen og Lærernes Pligter i Henseende til samme.

§. 47.

Ikke Flid alene, men ogsaa den udvortes Orden, den Sædelsighed og den Velansædighed, som ere uundværlige i enhver offentlig Undervisningsanstalt, om den skal bestaae med Held, skulle i samtlige lærde Skoler være Hovedgienstande for den omhyggeligste Opmærksomhed og Omsorg. Alle deres Lærere ere forpligtede til, eenigen og Klogetigen herover at vaage og dertil at medvirke, og Skolernes Goresatte bør agte paa, at enhver for dette Dine med skadelig Mangel af Opsyn betimeligen høres, og at Marsagerne dertil ryddes af Weien.

§. 48.

Vor Direction haver i alle den betroede Skoler at indføre passende Skolelove, som i trykte Exemplarer uddeles. Enhver Discipel modtager ved Indtrædelsen i Skolen et Exemplar, og paamindes da i Forsamling af Lærere og Disciple om, punctiligen at adlyde det, som er foreskrevet. Disse Love opslaes endvidere i ethvert af Skolens Læseværelser, og forelæses i ethvert nyt Halvaars første Skoletime i samtlige Læreres og Disciples Mærværelse, ved hvilken Lejlighed de Formaatsiger og Advarsler anbringes, hvortil det forlæbne Halvaars Erfaringer give Anledning.

§. 49.

§. 49.

Alle Lærere, saavel de faste, som de mod Timebetaling antagne, ere forpligtede til, alvorligten og med Værdighed at vaage over Skolelovenes Esterlevesse, og, naar nogen Discipel forseer sig imod disse, ere de bemyndigede til, paa Stedet at vise ham tilrette, hvad enten Discipelen hører til deres Specialklasser, eller ikke,

§. 50.

Enhver Lærer holder for de Specialklasser, som ere ham betroede, en Dagbog, hvori han under den daglige Undervisning paa Stedet antegner, hvad han finder værdt at bemærke i Henseende til hver enkelt Discipels Opmærksomhed, Flid og Opsørsel i Undervisnings-tiden, samt hvad andet mærkligt der maatte forefalde. Denne Dagbog bliver i Lærernes maanedslige Forsamlinger at fremlegge, og desuden at meddele Skolens første Lærer, saa ofte han forlanger det.

§. 51.

Enhver Discipel gives sin Characterbog, i hvilken hver Lærer, i det mindste een Gang om Maanedten, indtegner efter sin Dagbog sic Vidnesbyrd om denne Discipel, til Foreviisning og Underretning for Disciplenes Forældre og Bærger, som hver Gang bør paategne, at Characterbogen er dem foreviist.

§. 52.

Goruden Dagbogen fører hver Lærer et Censurregister over alle Disciplene i hans Specialklasser, i hvilket Register han hvert Halvaar indfører Resultatet af sine Jagttagelser og Erfaringer om enhver Discipels Maturgaver, hans Flid i Skolen og hjemme, hans Fremgang og Opsørsel. Disse Censurregistre blive til Vor Direction at indsende, naar de derfra maatte forlanges.

§. 53.

Grændserne for enkelt Lærers Bemyndigelse til at påalægge Disciplene Straf, og Fremgangsmaaden i Almindelighed i slige Disciplinstilsædle bestemmes af Vor Direction i den Instrux, den haver at udfærdige til Lærerne ved de lærde Skoler. Al legemlig Straf, som kunde paadrage en Discipel Skade for hans Helbred, forbrydes under strængt Ansvar.

E

§. 54.

§. 54.

Naar ogsaa de strængere Straffe ere forsøgte uden Virkning, ellsaa naar en Discipel formedelst Usædelighed og for Meddisciple farligt Exempel forties ner at forvises Skolen, da skal Skolens første Lærer give hans Forældre eller Værger Anledning til at tage ham ud af Skolen. Wille de det ikke, da anmelder han Sagen for Skolens Ephorat, som bemyndiger til Disciplens Bortvistning. Dersom Meeningerne derom ere forskellige, bør Indberetning uopholdelig skee til Vor Directions Afsigelse.

§. 55.

Disciplene skulle i Skolen være under bestandigt Opsyn. Enhver Lærer uden Undtagelse er forbunden til at tage Deel i dette Opsyn, og Skolens første Lærer har at vaage over, at ingen, han være Corrector, Overlærer, Adjunct eller Hjælpelærer, unddrager sig fra denne Forpligtelse, ellsaa ligegyldig forsommer samme.

De Lærere, som give Undervisning i Formiddagens eller Estermidagens første Time, skulle indfinde sig saa betids, og fordeele Opsynet saaledes imellem sig, at Disciplene, medens de forsamle sig i eller udenfor Skolen, ikke ere uden Opsyn.

Imellem anden og tredie saavel For- som Estermidagstimene gives en kort Mellemtid til Forfriskning og Bevegelse i fri Luft, isald det Locale og Aars-tiden tillader det, men aldrig uden Opsyn af en af Lærerne, hvilke heri maae afveple med hinanden.

Skulde imidlertid Skolens første Lærer finde det tilraadeligt, at de ældre Disciple i denne Forfriskning ikke deelte paa samme Tid, som de yngre Disciple, da tilstaaes den hine imellem tredie og fjerde Formiddagstime.

Naar Disciplene ved Lærerimernes Omverling indtage deres Pladser i en anden Specialklasse, da maae de tilstædeværende Lærere alvorligten forebygge al unanstændig Trængen og larmerende Omilsben, og i den sidste For- og Estermidagstime maae de stedse være de sidste, der forlaade Klassen og Skolen.

§. 56.

§. 56.

Før Sangopvarthning i og udenfor Kirkerne, som forhen har været paa-lagt de lærde Skolers Lærere og Disciple, have Vi fritaget dem; men det er Vor Willie, at Disciplene skulle bivaane den offentlige Gudstjeneste, under asverlende Tilshyn af Lærerne, forsaavde Disciplene ikke paa Stedet have Forældre eller Værger, hvil Pligt det er selv at sørge deraf.

Siette Kapitel.

Om Disciples Antagelse, Betingelserne ved samme, Skole-penge m. v.

§. 57.

Før enhver af de lærde Skoler skal Vor Direction fastsætte det høieste Antal af Disciple, som kunne syge samme. Ligeledes bestemmer Directio-nen, hvor mange Disciple i det høieste paa een Tid maae deelte i Undervis-ningen i enhver af de enkelte Specialklasser; og naar disse, især Elementar-klasserne, skulde være opfyldte med Disciple af alt for forskellig Fremgang, da skal denne Mangel aghelpes ved at affordre nogle af dem i en særligt Af-deeling.

§. 58.

I Almindelighed er enhver Discipel, naar og saalænge han er bestemt til Studeringer, forbunden til at besøge alle de Lærerimer, som ere fastsatte for den latinske Hovedklasse, til hvilken han hører. Efter udtrykkeligt For-langende af Forældre eller Værger, kan dog Undtagelse fra denne Regel finde Sted.

- 1) for de første Begyndere i deres første Skoleaar, dog kun i saadanne Lærerklasser, i hvilke deres Fraværelse ikke siden vil have nogen stædig Mangel paa Forkundskaber til Felge;
- 2) i Religionsundervisningstimerne for de Disciple, der henhøre til et an-det Samfund, end de tvende protestantiske;

- 3) i de hebraiske Læretimer for dem, som ikke ere bestemte til det theologiske Studium;
- 4) i Læretimerne for Tegning og Vocalmusik; og ellers
- 5) i de Deele af Undervisningen, i hvilke en Discipel, efter vedkommeude Læreres Dom og Skolens første Lærers Overhydning, allerede har opnaaet den Grad af Øvelse og Færdighed, som Klassen, han hører til, ellers skulde forståsse ham.

Naar en Discipel, med Undtagelse af de her nævnte Tilfælde, ikke besøger alle de Timer, som ere fastsatte for de Specialklasser, der gaae parallelt med den latinske Hovedklasse, til hvilken han hører, da bør Skolen i sin Lid ikke besatte sig med hans Dimission til Universitetet.

§. 59.

Dersom Skolens første Lærer af egen Erfaring og Medlæreres prøvede Domme om en Discipels Anlæg og Evner har tilstrækkelig Grund til at siende, at en til Studeringer bestemt Discipel ikke dertil er opagt, er det hans Pligt at underrette Disciplens Forældre eller Værger derom, og at giøre dem opmærksomme paa, hvor nødvendigt det er, at de itid vælge en anden Bestemmelser, der sværer til hans Evner. Wel kan det tillades en saadan Discipel derefter at tage Deel i Undervisningen lige med Ikkestuderende, men Skolebeneficier kan han da ikke nyde.

§. 60.

De Ikkestuderende, hvilke efter denne Forordnings §. 1 funne sege de lærde Skoler, tillades Adgang til den Undervisning, der gives begge de nederste Klasser, enten i alle Lærefag, eller saa mange, som deres Forældre eller Værger maatte ønske. Fremdeles kunne de tage Deel i den Undervisning, der gives de øverste Klasser i de nyere Sprog og om videnfabelige Gienstande. Imidlertid maa den Undervisning, i hvilken ogsaa Ikkestuderende tage Deel, hverken i Materie eller Form afvige fra den de lærde Skoler forekrevne Læreplan, og ligesaalidet maa den engang bestemte Orden og Følge i Klasser og Lectioner for deres Skuld forandres. Et heller maa de Ikkestuderende Antal i nogen Specialklasse, uden Directionens Tilladelse, udgjøre mere

incere end en treble Deel af de paa samme Lid i Klassen vorende Disciple, og i intet Tilfælde meere end en tredje Deel af det for Klassens Disciple fastsatte Maximum.

§. 61.

Samtlige Disciple uden Undtagelse skulle i enhver Skole indtegnes i en almindelig Protocol. I nsiaglig Over eensstemmelse med denne Protocol afgaffes alle Vidnesbyrd, som meddeles Disciplene; og aarsigen indsendes til Vor Direction schematiske Udtog af denne Protocol, i den Form, som Directionen bestemmer.

§. 62.

I Almindelighed antages nye Disciple ikun ved et nyt Skoleaars Begyndelse. I Skoleaarets Løb, selv ved Begyndelsen af det andet Halvår, maa ingen Optagelse af nye Disciple finde Sted, med mindre der skulde være særliges Omstændigheder, som giorde det vigtigt for et ungts Menneske, strax, siende ikke i rette Lid, at kunne blive antaget; men selv da maae hans Kundskaber og Fremgang være af den Bestaffenhed, at den Lid, der i Skolen paa ham bliver at anvende, ikke bliver nogen Forsinkelse for de øvrige Klassens Disciple. Den derom tagne Beslutning og Anledningen dertil indføres i den Protocol, som holdes i Lærersamlingerne.

§. 63.

Som væsentlige Betingelser ved nye Disciples Optagelse fastsættes følgende:

- 1) at de ved deres Indtrædelse i Skolen have syldt det tiende Aar, eller dog kun i det højeste seile nogle faa Maaneder i denne Alder, hvilket ved Indskrivningen maa bevises med Osbeattest, der giemmes som Bilag til Skoleprotocollen;
- 2) at de kunne læse dansk og latin Skrift med Færdighed, og at de i Regning ere bekliedte med de fire Species;
- 3) at de hverken ere forvist fra en af de lærde Skoler, et heller have forladt den paa negen lovstridig Maade, hvorom Skolens første Lærer bor støtte sig den fornødne Visshed;
- 4) at

- 4) at deres Sæder ere ufordærvede og deres Udsæb sommelig;
 5) at deres Alder ikke staar i alt for stort Missforhold til den Alber, der
 maag ansees som den meest passende for den Klasse, til hvilken de, efter
 deres medbragte Kundskaber, kunne henhøre. Over 18 Aars Alder
 maag ingen Discipel, end ikke i Skolernes øverste Klasser, antages,
 med mindre speciel Tilladelse dertil erhøldes.

§. 64.

Naar nogen anmeldes til Optagelse, skal Anmeldelsen skee skrivstig til
 Skolens første Lærer, fire Maaneder i Forveien, for at fornemme, om i
 Skolen kan blive Plads. I denne Anmeldelse maal bestemt angives den An-
 meldelses Godelsaar og Godested, hans Forældres Navn og Stand, den Un-
 dervisning, han hidtil har nydt, og hans Fremgang i samme. Anmeldelsen
 fremloegges da i sin Lid af den første Lærer i Lærernes Forsamling, og i deres
 Ærværelse prøver han den anmeldte Discipels Kundskaber, og lader samme
 prøve af de andre Lærere i deres Fag. Efter Udsalder af denne Prøve, saa-
 volumn med Hensyn paa de i foregaaende §. fastsatte Betingelser, bestemmer
 Skolens første Lærer, om den Prøvede kan antages, og, saafremt han ans-
 tages, i hvilken Klasse han skal have sin Plads.

§. 65.

Naar Disciplene indføres i den almindelige Skoleprotocol, erlægges for
 hver 5 Rdtr. i Indskrivningspenge, som beregnes Skolekassen til Indtægt.
 Fra denne Udgivt ere allene de Disciple befriede, som fra en Middelskole gaae
 over til en af de fuldstændige lærde Skoler, for der at fortsætte og fuldende
 deres begyndte Skolestudier.

§. 66.

Skolepengene for hver Discipel, saavel i de fuldstændige Skoler som i
 Middelskolerne, bestemmes til 20 Rdtr. årligen. Kun i Københavns Ca-
 thedralskole blive de herefter, som for, 30 Rdtr. årligen for hver. I Til-
 fælde, at flere Brodre paa samme Lid besøge Skolen, betakes for den anden
 kun 15 Rdtr., i København 20 Rdtr.; for den tredie kun 10 Rdtr.; for
 flere end tre Intet.

Disse her bestemte Skolepenge, hvori ingen Ned sættelse finder Sted,
 betales for alle Disciple uden Undtagelse, enten de besøge alle eller kun enkelte
 Lærerimer, naar og saalænge dem ikke er tilstaaet fri Skolegang. De erlæg-
 ges i fire Kvartaler, en Trededeel i hvert Kvartal. De indkræves forud i
 Kvartalernes Begyndelse, og naar de engang ere hævede betales de i intet
 Tillædelse tilbage.

§. 67.

Før at erstatte Skolekassen Udgiverne til Lys, Varme og andre Sko-
 lens mindre Forbrugsheder, erlægger desuden enhver Discipel uden Forstiel
 3 Rdtr. Ogsaa dette Contingent betales forud ved Begyndelsen af første og
 tredie Kvartal.

§. 68.

Naar nogen Skole maatte med de øvrige Klasser forbinde en Handels-
 klasse eller anden lignende Indretning til Bedste for Ikkestuderende, forhøjes
 for dem, som denne Foranstaltung kommer til gode, Skolepengene saa meget,
 som forneden gisres, for at erstatte Skolen de Omkostninger, som dermed
 ere forbundne.

§. 69.

Bortuden det her af Os Bestemte, er Intet for Skoleundervisningen at
 betale, hvorken til Skolens Lærere eller Betiente, og forbrydes samtlige Læ-
 rere, under Straf af Embedsforsatablse, at modtage nogen Betaling eller Dou-
 ceur af Skolens Disciple, være sig middelbart eller umiddelbart.

§. 70.

Naar betalende Disciple ere udmedte af Skolen, eller i nogen Lid
 have været borte, uden at angive gyldige Aarsager for deres Udeblivelse, kunne
 de vel antages Igien, naar der søges om Tilladelse dertil for dem, og derimod
 ellers Intet er til Hinder. Men i første Tillædelse ere de at ansee som nye Dis-
 ciple, og maade dersor paa ny prøves, og igien betale Indskrivningspenge; i
 sidste Tillædelse have de, førend de igien antages, først at erlægge, hvad der
 af deres Skolecontingent muligen endnu kunde restere.

Syvende Kapitel.

Om Skolebeneficiier.

§. 71.

Alle Legater og andre Gaver, som af private Velgørsere hidtil ere givne eller herefter maatte gives til at understøtte duelige og trængende, eller til at opmunstre haabefulde og flittige Disciple, skulle urokkeligen anvendes til disse Niemeed.

§. 72.

Skolebeneficierne skulle være twende Slags. Det første indskrænker sig til Freitagelse for at erlægge Skolepenge, hvortil dog ikke regnes det i §. 67 bestemte Bidrag til Anskaffelsen af Lys, Varme o. s. v., hvilket Bidrag ogsaa enhver, der nyder Skolebeneficiier, skal erlægge. Det andet Slags bestaaer i Pengestipendier, hvilke de Disciple, der allerede have fri Skoletgang, endnu desuden kunne nyde til videre Undersøttelse.

§. 73.

Det høieste Antal af Disciple, som gives fri Undervisning, skal i Cathedralskolen i København være 40, i hver af de andre Cathedralskoler 30, i de øvrige fuldstændige Skoler 20, i Middelskolerne 12.

§. 74.

Pengestipendier skulle have 3 Grader: 20, 35 og 50 Adr. aarlig. Det høieste Antal af saadanne Stipendier skal være: i Københavns Cathedralskole 10 af første Grad, hvert til 20 Adr.; 10 af anden Grad til 35 Adr., og 10 af tredie Grad til 50 Adr. I de andre Cathedralskoler: 7 Stipendier af hver Grad; i de øvrige fuldstændige lærde Skoler 6 Stipendier af den laveste, og 4 af hver af de twende høiere Grader. I Middelskolerne, hvor den høieste Grad, 50 Adr., ikke finder Sted, 3, hvert paa 35 Adr., og 6, hvert paa 20 Adr.

§. 75.

§. 75.

Eil at udrede forbemelde Stipendier skal ved enhver Skole oprettes et Stipendiefond. Eil Grundbold for dette Fond skal henlægges alle Privatlegater, som ere givne, eller herefter gives til duelige, flittige og trængende Disciples Undersøttelse og Opmuntring. Men hvor disse Legater ikke ere tilstrekkelige, skulle Tilsfudde, indtil Beløbet af de Stipendiesumner, som for enhver Skole ere bestemte, efterhaanden som forneden gisres og som Omstændighederne det tillade, udredes fra andre Hjelpeilder, som Skolerne enten allerede maatte være i Besiddelse af, eller for dem kunde udfindes.

§. 76.

Disciple, for hvilke Skolebeneficiier søges, kunne ikun under følgende Betingelser dertil komme i Betragtning:

- 1) at de ere bestemte til, efter fuldendte Skoleaar og lovfærmelig Dismission at studere ved Universitetet;
- 2) at det flettes dem hverken paa Untag eller Lyft til Studeringer;
- 3) at de ved sædlig Opsæsel og ved Flid gisre sig fortiente til Undersøttelse;
- 4) at deres Trang til Skolebeneficiier er bekræftet med antagelige Accefter.

§. 77.

Ingen Discipel maas bringes i Forslag til Skolebeneficiier, förend han har været et Aar i Skolen. Fra denne Regel finde dog Undtagelser Sted:

- 1) for Disciple fra Island og Færøerne, hvilke, naar de til Skolerne i Vore Riger forsendes, skulle der vedblive i Besiddelsen af de dem ved ældre Anordninger meddeelte Privilegier;
- 2) for dem, som overgaae fra Middelskolerne til nogen af de fuldstændige Skoler, og som i Middelskolerne allerede have havt fri Undervisning eller Stipendier, hvilke Beneficier de da beholde i de Skoler, hvori de indtræde. Er det bestemte Antal af Gratistipladse besat, da antages de som overordentlige Gratister, og skulde intet Stipendum være ledigt, da udredes Beløbet af deres hidtil havde Stipendum af den Mids-

D

helskole, som de fortære, indtil et af den fuldstændige Skoles egne Stipendier kan dem forundes;

3) for de Gratister og Stipendiater, som af gyldige Uarsager og med gode Vidnesbyrd gaae over fra en af de fuldstændige lærde Skoler til en anden.

I øvrigt betyndige Vi Vor Direction til at bevilge en med Omstændighederne passende Fortfortelse i det bestemte Proveaar; eller til at tilstaae foreløbig Understøttelse, naar der haves Visshed om, at en Discipel er fortrinlig værdig og trængende til tidligere Hjælp.

§. 78.

Det første Beneficium, som paa indgivne Anfægning tilbeees en Discipel under ovenanførte Bettingelser, er fri Undervisning. Om nogen derefter endvidere skal nyde Stipendum, eller gaae frem fra samme ringere til højere Grader, dette skal beroe paa, om og hvorvidt han udmerker sig ved Talent, Glid, Fremgang og sædelig Opsæsel.

§. 79.

Ledige Gratist- og Stipendiepladser, til hvilke ingen behørig kompetent Discipel maatte melde sig, blive indtil videre ubesatte. Alle Besværelser af Stipendier, som derved eller ved indtræffende Vacancer i Skoleaarets Løb foranlediges, skal allene komme Skolens Stipendiesond tilgode, og anvendes til at forsøge dets frugtbringende Kapital, indtil denne er i stand til at udtrede de i §. 74 bestemte Stipendiesummer; men naar dette er tilfældet, da anvendes det Overskybende, efter Vor Directions foregaende Bestemmelse, til overordentlig Understøttelse for Skolens udmærkede Disciple i deres Skole og Universitetsaar.

§. 80.

Naar en Stipendiats Fornedenheder, hvortil regnes Anskaffelsen af de umiddelige Skolebøger, tillade det, bliver kun en Deel af det ham bevilgede Stipendum anvist til Udbetaling; det Øvrige oplegges for ham.

§. 81.

§. 81.

Af Stipendiats Oplag betales ham ved hans Dimission til Universitetet en Trediedeel. Den anden Trediedeel anvises ham af Vor Direction til Udbetaling ved Enden af hans første academiske Halvaar, og den sidste Trediedeel ligeledes efter det andet Halvaars Forløb, efterat det ved indsendte Aftester fra vedkommende Professorer, og ved de Prøver, han har været underkastet, er bevist, at han hensigtsmæssigen har anvendt sin Tid i begge Halvaar, og fort et anständigt Levnet.

§. 82.

Forslaget til Skolebeneficiernes Fordeeling efter overmeldte deres Slags og Gradationer, samt til Bestemmelsen af den Deel, der kan udbetales, og den, der kan op lægges for hver enkelt Stipendiat i ethvert tilkommende Skoleaar, skal i Cathedralskolerne i København, Christiania og Odense, som hidtil, affattes af Rector og Skoleråd, i de øvrige lærde Skoler af enhver Skoles første Lærer, i den Form, som Directionen foreskriver, og, tilligemed Beretningen om den offentlige Examen og det i §. 61 besalede Udtog af den almindelige Skoleprotocol, tilsendes Directionen til Bedømmelse og Approbation. Denne Approbation gelder kun for det nye Skoleaar indtil næste offentlige Examen, da nyt Forslag indstilles.

§. 83.

Naar en Discipel, som noget Skolebeneficium er tillagt, viser sig der til værdig, eller ikke sværer til den Meening, som har været fattet om ham, eller seer sin Trang ved lykkelige Begivenheder hævet, da nedstættes eller ophøres det eller de tilstaaede Beneficier for en bestemt Tid eller for bestandig.

§. 84.

Dersom en Stipendiat gaaer over fra een Skole i en anden, for at fortsætte sine Studier, skal det Oplag, han i den første Skole har haft, komme ham tilgode; men forlader han ellers Skolen inden den ordinære Dimissions-tid, eller hans Bestemmelse til academiske Studeringer forandres, da falder det for ham samlede Oplag tilbage til Stipendiesondet; og endvidere har Skolekassen

sekassen Ret til at forbre de oppebaarne Stipendier tilbagebetalte. Undtagelse i disse tilfælde maa dog Directionen være bemyndiget til, efter Omstændighederne at bevilge, især for de Disciple, som, i Overensstemmelse med §. 59, efter vedkommende Læreres Raad forandre deres Bestemmelse.

§. 85.

Alle de Disciple, som allerede vare i enhver af de lærbe Skoler forend sammes Reform, skulle fremdeles nyde fri Undervisning, saalænge de tre første i §. 76 ansorte Betingelser ere forhaanden. Og forsaavidt de ere Stipendiater, beholde de, under samtlige bemeldte hs Betingelser, de Stipendier, som efter den af Stiftsets Bisshop sidst udscerdtigede Approbation ere dem tillagte.

Attesterne for deres Trang til offentlig Understøttelse have de at tilstille Skolens første Lærer, forend det første Stipendieslagt efter denne Forordnings Datum indsendes. Udebliver saadant Bevis, da ansees Vedkommende for at have frasagt sig Stipendiet for Fremtiden, hvorimod en saadan Discipel beholder det for ham samlede Oplag, hvilket i sin Tid ubetales efter de forestkreve almindelige Regler.

§. 86.

I Henseende til Skolepenges Betaling for de Disciple, som ere antagne i Skolerne efter deres Reform, skal, isølge det, som dem ved deres Antagelse er bekjendtgjort, forholdes efter Bestemmelserne i denne Vor Forordning. De af dem, som tilstaaes Gratistladse, ere ordentlige Gratiiser, hvis Antal kan stige indtil det høieste, som for hver Skole er bestemt, de i næstforegaaende Hjemmede overordenlige Gratiister uberegnete.

§. 87.

Dersom den samlede Sum af Stipendier, som ere tilstagede Disciple indtil denne Vor Forordnings Datum, i nogen Skole overgaer, eller er lig med den høieste Sum, som for Skolen i §. 74 er bestemt, kan huet nye Stipendum der tilstaaes, forend den Sum, som nu ubetales, er nedbragt under den, der er bestemt.

Otten-

Ottende Kapitel.

Om Skoleproverne og Dimissionen til Universitetet.

§. 88.

Ved Slutningen af første og tredie Kvartal i ethvert Skoleaar prøver Skolens første Lærer Disciplenes Fremgang i enhver Specialklasse, eller læder den i sin Nærværelse prøve af de øvrige vedkommende Lærere, for at være i stand til at bedsmme Undervisningens Fremgang, og derefter at affatte de Bemærkninger, som, ifølge §. 44, skulle ledsgage Lærernes Indberetninger.

Ved Slutningen af andet Kvartal foretages en skrivilig Prøve i alle de Specialklasser, i hvilke en saadan kan ansees passende; men i de Specialklasser, i hvilke det vilde være for tidligt at forbre Skrivilige Udarbeidelser, eller i hvilke en skrivilig Prøve ikke kunde ansees tilstrækkelig til, med nogenlunde Sikkerhed at bedsmme Disciplenes Fremskridt, prøves disse enten blot mundtlig eller mundtlig og skrivilig tillsige. Vor Direction bestemmer Fremgangsmaaden ved denne Examen, som ikke maa være længere end een Uge.

§. 89.

I de sidste 14 Dage af det fjerde Kvartal holdes en offentlig Examen, til hvilken Adgangen staar aaben for Disciplenes Forældre, Værger og Velgiørere, saavelsom for alle Velhydere af videnfæbelig Undervisning. Ved de Skoler, hvor det hidindelel har været brugeligt, indbydes til denne Examen ved et trykt Program, hvilken Indbydelsesmaade Directionen sørger for, efterhaanden at blive gjort almindelig.

§. 90.

Skole-Ephorerne paasee, at denne Examen holdes til bestemt Tid, med passende Høitidelighed og i Overensstemmelse med, hvad i den Henseende er foreskrevet. Skolens første Lærer tilstiller dem en Liste, som angiver Ordningen, i hvilken Specialklasserne skulle følge efter hinanden paa de bestemte Examensdage, og Tiden, som skal anvendes til at prøve enhver af Klasserneisær.

§. 91.

§. 91.

Faste Censorer ved denne Examens ere, foruden Specialklassens Lærer, som altid selv examinerer, Skolens første, og i det mindste een af de øvrige faste Lærere. Naar Skolens første Lærer examinerer, og ingen af de overordentlige Censorer kunne være tilstede, da ere hvilke af de øvrige faste Lærere Medcensorer. Overordentlige Censorer ere:

- Medlemmerne af Vor Direction, naar de kunne være tilstede.
- Scole-Ephorerne, naar andre Forretninger dem det tillade.
- Andre Stedets eller Omegnens agtbare Videnskabsmænd, som af Skolens første Lærer foreslaes Ephorerne, og af dem indbydes til at være tilstede, og, efter deres Lejlighed, at deelstage i Censuren.

De faste Censorer bør altid være tilstede; Udeblivelsen af de overordentlige Censorer maa ikke standse Examinationens eengang bestemte Orden.

§. 92.

Førend Proven i en Specialklasse begynder, fremlægges af den Lærer, der skal examinere, en skriftlig Anmeldelse af det, som i det sidste Skoleaar er læst. Derefter velger den første Lærer, men, naar han selv examinerer, en af de overordentlige Censorer, de Themata og Opgaver, som nu til Prove skal giennemgaaes efter besvares. Disciplene fremkaldes, den ene efter den anden, i selvvælt Ordnen, og enhver Discipel prøves saalenge, indtil Censorerne kunne bedømme hans Fremgang.

Efter fuldende Prove med hver Discipel tegner hver Censor for sig en af folgende Characterer, som han formeener at kunne tilkomme den Prøvede: Udmærket godt, Meget godt, Godt, Temmelig godt, Maadeligt, Slet. Naar hele Klassen er examineret, sammenligne Censorerne deres Rister, og naar de ere blevne eenige om, hvilken af forbemeldte Characterer enhver kan gives, indføres samme i en Censurliste, som af alle Censorerne underskrives.

§. 93.

Af de tolvde øverste Specialklasser i det latiniske Sprog, de tolvde øverste i det danske, og den øverste Klasse i de fremmøde levende Sprog udarbeides endvidere under noie Opsyn Stilleprøver, til hvilke Themata opgives af

Skol-

Skolens første Lærer. Disse skriftlige Prover, med hvilke enhver Discipel til Esterhys lader følge hans Stillebeger for det forløbne Skoleaar, bedømmes af de samme Censorer, som vore tilstede ved de mundtlige Prover i bemeldte Klasser. De latiniske og danske gives egne Charakterer, uden Hensyn paa de mundtlige Provers Udfald; de øvrige bedømmes i Forbindelse med den mundtlige Examens Udfald i vedkommende Klasser, og for begge, saavel den mundtlige som den skriftlige Examens, gives en fælles Charakter. Ved Slutningen af den offentlige Examens censureres Disciplenes Skrivi. og Tegneprover, samt Proverne paa Fremgangen i Vocalmusik og Gymnastik, hvor disse Undervisninger finde Sted.

§. 94.

Resultaterne af de fælles Censurlister indføres i en Generaltabel, hvilken, tilsigemed en Indberetning om Examens Indretning og Gang, samt de Censorer, der hvergang have været tilstede, indsendes til Vor Direction, i det seuenste 14 Dage efter Examens, tilsigemed de udarbeidede Stilleprover i de tolvde øverste latiniske og den øverste danske Sprøglasse.

Endvidere skulle de enhver Discipel i ethvert Lærefrag tilhørende Charakterer ikke allene indføres i hans Characterbog, for at komme hans Forældre og Børger til Kundskab, men ogsaa inddrages i en Liste, som for en Tid af een Maaned efter Examens opslaes i Skolens Værelser.

§. 95.

Ester Udsatdet af de Kvartalsprøver og Examina, som i §. 88 og 89 ere nævne, og med Hensyn til enhver Discipels Tid og Fremgang, bestemmes hans højere og lavere Plads i Specialklasserne for det følgende Hierdingaar, i hvis Eb det dog staer vedkommende Klassens Lærer srit for, med Skolens første Lærers Samtykke, at giøre Forandring i Hensende til enkelte Disciple, naar det findes hensigtsligt at anvende som Straf Nedfættelse for en Tid fra den Plads, som Disciplen, ifølge den foregaaende Kvartalsprove, har fortjent. Saar kan og en Discipel ved fuldende Kvartalsprove, men da kun efter Bestyring i Lærerforsamlingen, nedflyttes i en lavere Klasse, naar han formedest Uslid og mærkelig Horingelse maatte fortjene saadan Nedflytelse.

§. 96.

§. 96.

Opslyttelse fra en lavere til en højere Specialklasse findes ordinært i Sted ved den offentlige Examens Statning.

Ingen Opslytning i højere Klasse kan skee uden efter Oversøg mellem samtlige faste Lærere, til hvem allene Dommen om Modenheden til Opslytning aldeles skal være overladt, uden at Nogen, hvad Forhold han end staaer til til Skolen eller til enkelte Disciple, deri maa blande sig. Denne Opslytning finder Sted, naar en Discipel i Fundamentalkundskaber og især i de gamle Sprog har opnaaet den Fasthed, og derhos overhovedet den Førstandscultur, som den lavere Klasse bør forstaae ham, for at kunne gøre sikre Fremgang i den højere.

§. 97.

Naar det i Skolerne skal afgisres, om en Discipel er moden til at dimitteres til Universitetet, afgiver enhver Lærer, saavært hans Lærefag angaaer, sit skriftlige Votum til Rectoren. Erklærer denne sig for Dimissionen, da finder den Sted; dog, saafremt nogen Lærers Votum har afveget fra denne Meening, har den dissenterende Lærer Rat til, for at sikre sig for Ansvar, at forlange, at hans afgivende Votum indføres i Dimissionsberetningen. Et Rectors Stemme imod Dimissionen, udsættes den, om endog alle de øvrige Læreres Stemmer vare for den.

§. 98.

Ret til at dimittere tilkommer:

- Recter og Skoleraad i de Skoler, hvor Skoleraad er, og Rectoren i de øvrige fuldstændige Skoler, for de Disciple, som derfra, efter fuldende Skolecursus, til Universitetet udgaae.
- Forstanderne for de nuværende Privatinstituter, i hvilke Undervisningen udstrækker sig over samme Lærefag og ligesaavidt, som i de fuldstændige lærde Skoler, og som hidtil have dimitteret.
- Magistri Artium, som ved Københavns Universitet have erhøldt Graden.

Alle andre, være sig Instituforstandere eller Privatlærere, skulle, førend de kunne udøve bemeldte Rettighed, sege og erhøldt tilladelse dertil fra Vor Direction.

§. 99.

§. 99.

Om Rettigheden herefter kan meddeles et Institut, skal høre paa, om det findes saaledes indrettet og med Lærere forsynet, at der kan haves grundet Formodning om, at det kunde bringe Dimittender til forneden Modenhed.

§. 100.

Alle Privatlærere, der attrægter bemeldte Rettighed, have at anmelde i deres Anstogninger, som maae være bilagte med Originalatester, hvorfedtes deres academiske Studier have været indrettede, og siden paa egen Haand fortalte; og har Nogen forhen dimitteret, maa tillige forklares, hvem han har dimitteret, og naar. Directionen indhenter dernæst videre Underretning og Betænkning fra Universitetet, hvorefter Tilladelsen kan gives eller nægtes. Skulde Anstogterens Kundskaber i Skoleundervisningens Hovedfag være Academiets Lærere ubekendte, eller ikke tilstrækkeligen bevises, og den anstegte Tilladelse paa Grund heraf nægtes, da skal det tilstædes Anstogteren, naar han forsanger det, at afgænge nye Prøver paa sin Duvelighed, i den Orden, som Vor Direction nærmere maatte bestemme.

§. 101.

Naar Mænd af bekendte Indsigter i Skoleundervisningens Hovedfag ønske at dimittere til Universitetet deres egne Sønner eller Myndslinger, som de enten selv have undervist, eller over hvis Undervisning og Forberedelse til Universitetet de have fort osie og vedvarende Opsyn, da skal Tilladelse dem dertil, uden videre Undersøgelse, af Vor Direction meddeles.

§. 102.

Ingen fast Lærer ved nogen af de offentlige Skoler bør det tilstaaes at dimittere privat. Ogsaa for en Recter strækker Rettigheden at dimittere sig ikke til de Disciple, som, efter fuldende Skolecursus, forlade den ham anbetede Skole.

§. 103.

Enhver som er blevet forberedet til Universitetet, enten i et Institut, eller af en Privatlærer, der ikke er berettiget til at dimittere, bør, forinden han

han anmeldes til Examen Artium, underkaste sig et foreløbige Tentamen i en af de fuldstændige lærde Skoler.

Dette Tentamen foretages udenfor de sædvanlige Skoletimer af de Lærere, til hvis Undervisningsfag de Sprog og Videnskaber henhøre, i hvilke Dimitenden, ifølge Forordningen af 22de Marts 1805, skal aflægge Prove ved Examen Artium. Han proves da deels mundtligen, deels skriviligen i samtlige disse Sprog og Videnskaber. Efter dette Tentamens Udfald bestemmes af Examinatorerne paa samme Maade, som for Skolernes egne Disciple er fastsat, om den Provede kan afgaae til Universitetet eller ikke. I første Tilfælde udstædes af Rector en Attest om, at Dimitenden er funden antageelig til academisk Undervisning, hvilken Attest hoslægges Anmeldelsen til Examen Artium, hvorefter den paa saadan Maade Anmeldte antages ved Universitetet som Privatist. I det andet Tilfælde derimod tilkendegiver Rector skriviligen, at den degerte Attest ikke kan udstædes, samt Grunden, hvorfor det ikke kan skee.

Skulde det ved Examen Artium beslides, at en Dimitend, der med saadan Attest har været forsynet, var saa umoden, at han ikke kunde stedes til den mundtlige Prove, da paaligger saavel Rectoren, der har udstædt Attesten, som de øvrige Examinatorer, det samme Ansvar, som for lovfærdig Dimission er fastsat.

§. 104.

Enhver, som dimitterer, skal faaledes staae til Ansvar, at, naar nogen af dem, han dimitterer til Examen Artium, faaer saa slet Charakter, at han maa afsløses fra mundtlig Examen, skal den Dimitterende første Gang erlægge en Muist til Skolens Bibliothek af 20 Rdl., anden Gang dobbelt saa meget, og tredie Gang have sit Embede, hvis han er offentlig Skolelærer, men sin Dimissionsret, saafremt han er Forstander for et Privatinstitut eller Privatlærer, forbrudt.

§. 105.

Et endnu næere Etterpet Ansvar skal paaligge de Privatlærere, der dimittere saadanne Elever, som, efter en Tidlang at have besøgt en offentlig lærde Skole, have forladt den, ensen forbi de ere blevne klendte usikkede til

Studeringer, eller fordi de ikke have villet oppebie den til en lovmæssig Dimission fra Skolen fornædne Modenhed. Thi dersom en saadan Dimitend erholder for nogen af de skrivilige Prover ved Examen Artium en Charakter, der udelukker ham fra at stedes til mundtlig Prove, da skal den, der ved at dimittere ham har været ham behjelplig til at undrage sig fra de Love, Vi have givet for at fremme Skolevæsenet, have sin Dimissionsret forbrudt.

§. 106.

Enhver, som dimitteres til Universitetet, maa der framvise et Testimonium, udstædt paa Latin af den dimitterende Lærer, og skrevet paa behørig Stemplet papir, hvori Dimitenden meddeles det ham tilkommende Vidnesbyrd om Glib, Fremgang og Sædelighed, og, hvis han har gaaet i offentlig Skole, ansøres, om han der har haft Stipendier, og da hvilke, samt om deraf er oplagt, og hvor meget.

Endvidere bør enhver Dimitend til Universitetet medbringe de Bøger, hvori han i det sidste Skoleaar har indført sine Oversættelser og andre skrivilige Udarbeidelser i de ældre og nyere Sprog, saadanne, som de have været fremlagte for vedkommende Lærere, og med disses originale Skrifter, hvilke Bøger enhver Dimitend afleverer ved Universitetet tilligemed hans Testimonium.

§. 107.

Ogsaa for enhver, som forlader en offentlig Skole, hvad enten han har besøgt den som Studerende eller Ifkfstuderende, uden derfra at gaae til Universitetet, skal af Skolens første Lærer udstædes et Testimonium paa Danse, hvori forklares, hvorlænge han har nydt Undervisning i Skolen, hvori han er undervist, hvilken Fremgang han har gjort, og hvorledes han har opført sig. Uden saadan Testimonium maa ingen, som har søgt en offentlig lærde Skole, gives Adgang til en anden, ellers af noget Privatinstitut eller nogen Privatlærer antages til Undervisning, for siden at dimitteres.

E 2

§. 108.

§. 108.

Før ethvert Testimonium, som fra en Skole udstedes, være sig ved Dimissionen til Universitetet eller ikke, betaler den, som modtager det, 10 Rdlr. til Skolekassen, med mindre han har oppebaaret noget Skolebeneficium, i hvilket Fald det meddeles ham gratis.

Når nogen dimitteres privat, betaler han til nærmeste fuldstændige lærde Skoles Kasse 10 Rdlr.; men stedes en Privatist til foreløbigt Tentamen i en offentlig Skole, og dimitteres siden, da betales for begge Dele 20 Rdlr.

Beviis for, at saadan Betaling er erlagt, skal Privatisten vedlægge sit Testimonium, forinden han stedes til Examen Artium.

Niente Kapitel.

Om Skolernes Ejendomme, Fonds, Indtægter og Udgivter og Regnskabsføringen over samme.

§. 109.

Ligesom alle de private Legater, om hvilke i denne Forordnings §. 71 er bestemt, faaedes skulle ogsaa alle andre de lærde Skolers og deriblant Odense Communitets nuværende eller tilkommende faste og løse Ejendomme, Kapitaler, Legater, Indtægter og Indtægtskilder være og blive dem urekkeligen forsikkrede, og alle Fundatser, Gavebreve, Anordninger og Adkomster, som hiemle dem samme, stedse staar i fuldeste Kraft.

§. 110.

Enhver Skole skal beholde sine Ejendomme, Kapitaler, Legater og øvrige Indtægtskilder udeelte, og dens Indtægter af samme anvendes først og fornemmelig til dens egne Fornødenheder, efter de Reglementer, som Vor

Di.

Direction affatter; men hvad som derefter ved Skolerne hver for sig og ved Odense Communitet bliver aarligen tilovers, skal, forsaavidt det ikke ved Fundatser eller andre Anordninger er bestemt til Oplag eller vorende Kapital, indbrages under det oprettede almindelige Skolesond, om hvilket Vor Direction under 22de May 1807 er tillagt speciel Befaling.

§. 111.

Af det almindelige Skolesond, hvilket aldrig maa anvendes til andet Brug, end til det lærde Skolevæsens Fornødenheder og Forbedring, udredes først Udgivterne til saadanne Fornødenheder, som maatte være fælles for samtlige Skoler, og ikke kunne reglementeres for nogen eller nogle især, dernæst de Tilskudde, som maatte udfordres for de mindre formuende Skoler, der ikke selv have Indtægter i Forhold til deres Udgivter, og endeligen grundlægges derved saadanne Fonds, som til Skolevæsenets Døv i enkelte Grene maatte være fornødne eller gavnlige. Bestyrelsen over Fonden fører Vor Direction efter de Regler, som Vi derfor have foreskrevet.

§. 112.

Overtilsynet med Skolernes Pengevæsen staar under Skole-Ephoratet paa ethvert Sted, som til alle Tider maa være underrettet om den eller de det vedkommende Skolers øconomiske Forsatning, og uden hvis Samtykke ingen Kapital maa opsiges eller udsettes.

§. 113.

Det specielle Tilsyn og den specielle Forvaltning vedbliver under de ved foregaende Anordninger udnaevnte Skoleforstandere, hvilke paa ethvert Sted ere: Stedets Magistrat, dets første Sognepræst, og Skolens første Lærer.

§. 114.

§. 114.

Ingen af de faste Lærere ved nogen Skole skal det være paalagt som Embedsplige, at føre Skolens Regnskab, men samlige Forstandere vægne af deres Middel, eller ogsaa udenfor samme, en paalidelig og vederhæftig Mand, som oppebærer Skolens Indtægter, udtaller dens Udgivter, og fører behørigt Regnskab over samme, imod dersør at nyde aarlig 2 Procent af de løbende Indtægter, han oppebærer, indtil 5000 Rdlr., og i Procent af det, som disse aarlige Indtægter beløbe sig høiere end denne Sum. Blandt løbende Indtægter kunne ikke regnes saadanne Kapitaler, som indbetales for at omsettes.

§. 115.

I Almindelighed have Forstanderne under Ephorernes Tilsyn at vaage over Skolernes Kapitaler og Ejendomme, deres Indtægter og Udgivter, saaledes at Kapitalerne altid ere og blive sikkert utsatte paa Rente, de øvrige Ejendomme i god Orden vedligeholdes, Indtægterne efter Mulighed forøges, og Udgivterne ikke overgaae det Bestemte eller Nødvendige. Isærdeleshed paaligger det dem at være noie underrettede om Skolernes Indtægter og Indtægtskilder; at holde i den dertil ved hver Skole indrettede Bog alle Skolens Fundationer, Gavebreve og Legater noiagtigen indførte; at administrere, ved Hjælp af Regnskabsføreren, Skolernes Jordegods og Ejender; at instruere Regnskabsføreren om de Pligter, han har at tagtte; at paasee, at han noiagtigen opfylder dem; at lade sig af ham stille saadan Caution, som de til deres Betryggelse og i Forhold til de Oppebørser, han paa eengang kan have i Kasse, ansee tilstrækkelig; at meddele ham de til hans Regnskabs Bilag, gelse fornødne Indtægts- og Udgivts- Ordres; at paasee, at hans Regnskabs- Extracter, Regnskab og Antegnellers Besvarelse i rette Tid indsendes. Dersom nogen Skole ved dens Forstanderes Forsommelse nogensinde lader Tab, staa de dersør een for alle og alle for een til Ansvar.

§. 116.

§. 116.

Regnskabsføreren skal med Flid og Trofast indtræve Skolens Indtægter til de Tider, naar de forfalde; rigtigen og betmeligen udbetaale de Udgivter, til hvilke Forstanderne give Ordres og Anvisninger; over Indtægter og Udgivter føre et ordentligt og neiagtigt Regnskab, og til rette Tid indsende sine Regnskabs-Extracter, Regnskaberne selv og Antegnellers Besvarelse. For Oppebørsl og Regnskabsføring staaer han til Ansvar paa samme Maade, som andre offentlige Oppebørsls- og Regnskabsbetjenete.

§. 117.

Paa det at Regnskabsføreren kan være underrettet om, hvad han har at oppebære, skal ham af Skolens Forstandere være meddeelt en noiagtig Foretegnelse over alle de Indtægter, som Skolen aarlig tilkomme, med Underskriftning om, til hvilken Tid enhver Indtægt forfalder. Til Udgivterne meddelede de ham enten staaende Ordres, efter de af Vor Direction tilstillede Reglementer, eller og først tilte for andre tilfældige Udgivter. Uden Udgivts-Ordres, som vedlægges Regnskabet, maa han Intet udbetaale.

§. 118.

Ehvert Skoleregnskab skal have trende Afdeelinger: den ene for Skolen i Almindelighed, den anden for Bibliotheket og de videnstabelige Apparater, den tredie for Stipendierne, og disses Fonds og Oplagssummer.

Til enhver af disse Afdeelinger henfores de Indtægter og Udgivter, som dertil høre. Forsaavidt Oplagssummerne ikke ved Skolerne selv udtales, men forbeholdes Disciple, indtil de studere ved Universitetet, skulle de fra Skolerne efterhaanden indsendes til det almindelige Skolesond, fra hvilket de i sin Tid anvises til Bedkommende.

§. 119.

§. 119.

Bed hver Maaneds, Kvartals og Aars Udgang skal Regnskabsføreren til Forstanderne afgive Extract af Regnskabet over de i Maaneden, Kvartalets og Arets Löb forefalde Indtægter og Udgivter. Maaneds-Extracterne beholde Forstanderne for sig til Underretning. Af Kvartals-Extracterne og General-Extracten, hvilke afgives i trende Aftirriter, beholde Forstanderne een, og sende den anden til Directionen, den tredie til Skole-Ephorerne.

§. 120.

Bed ingen Maaneds og intet Kvartals eller Aars Afluttning maa Regnskabsføreren beholde større Sum end 2 à 300 Rdlr. i Kasse. Alt hvad som Extracterne vise at være derover, skulle Forstanderne da uden Henstand af Regnskabsføreren modtage, og siden deraf igjen til ham udtælle, hvad han efterhaanden til løbende Udgivter behøver.

§. 121.

Til at giemme de Skolens Penge, som saaledes og ellers komme i Skoleforstandernes Værge, skal, som hidtil har været anordnet, paa ethvert Steds Raadstue være hensat en jernbunden Kasse med trende dølgefrie Læse, til hvilke trende af Forstanderne, nemlig en af Magistraten, Sognepræsten og den første Lærer skal have hver sin Nøgle. Saalofte Kassen aabnes, skulle de alle tre være tilstede. Er nogen hindret ved Sygdom eller andet lovlige Forfald fra at møde, kan han afgive sin Nøgle til de øvrige Forstandere, af hvilke i det mindste tvende skulle være tilstede ved Kassens Aabning.

§. 122.

Endvidere skal Kassen bevare de Obligationer og andre Documenter af Vigtighed, som vedkomme Skolens Pengevæsen, ligesom og en af Ephorerne autoris

aufhøreret, gennemdraget og forseglet Protocol, i hvilken Forstanderne under deres Hænder indtegne, hver Gang de møde, og hvilke Summer, Skolen tilhørende, der nedlægges eller udtages.

§. 123.

Når de bestemte aarlige Stipendier uddeles, skal det ske i en Forsamling af Forstanderne til Disciplenes Forældre eller Værger, eller hvem disse vært give Fuldmagt, som dersor quittere på en Fortegnelse, der til den Ende maa være affattet. Dette Document afgives til Regnskabsføreren, for at tjenne til Bilag ved Regnskabet.

§. 124.

Til Underretning for Revisionen om Skolens frugtbringende Kapitaler og om Sikkerheden, som for samme haves, skulle Forstanderne aarligen afgive til Regnskabsføreren en Fortegnelse over disse hver især, samt over de Panter eller andre Sikkerheder, hvori de ere udestaaende, hvilken Fortegnelse vedlægges Regnskabet. Forsaavidt Kapitalerne i Huspanter ere utsatte, skal i det mindste hvert tiende År en lovlig Synsforretning af Saglyndige over Panterne holdes, hvilken Synsforretning vedlægges Regnskabet.

§. 125.

Med Skolernes Bygninger og Værelser, hvilke paa alle, ligesom alle rede paa de fleste Steder er Skeet, skulle gives passende Udvidelses og Forbedringer, have Forstanderne Tilsyn, at de tilborligen vedligeholdes paa Kirkernes Bekostning, hvor Vedligeholdelsen, ifolge Lovens 2 — 22 — 71, for Kirkerne er Pligt; for Skoleklassens Regning, hvor Kirkerne ved speciel Anordning ere fricagne. I sidste Tilfælde skulle Forstanderne være bemyndigede til, uden Forespørgsel at foranstalte Reparationer indtil 50 Rdlr. Beløb. For dem fra 50 Rdlr. til 100 Rdlr. indhentes Ephorerenes Samvirket; for dem af 100 Rdlr. og derover glores Forestilling af Ephorerne til Directionen.

§.

§. 126.

§. 126.

Med Skolernes Bogsamlinger, som hvis hensigtsvarende Fortegnelse fremdeles af Directionen skal drages Omsorg, har enhver Skoles første Lærer Tilhøi, og staar dersor til Ansvar. Alle de Bøger, som allerede haves eller herefter kibes eller gives, skal finde indførte i en dertil indrettet Protocol. Over dem, som kibes, og Prisen, til hvilken de kibes, lægges aarlig et af Skolens første Lærer attestert Fortegnelse ved Skoleregnskabet. Naar den første Lærer ved Døden afgaaer eller fratræder, skal af Skolens Forstandere noie eftersees, om alle Bøger, saaledes som de i Cataloget findes indførte, virkelig ere tilstede. Mangler nogen, skal den afgangne Lærers Bøe eller den Fratrædende tilsvare samme. Derefter seer formelig Overlerelse til enhver første Lærer.

§. 127.

Naar Skolernes øvrige Inventarier, ligesom og deres Bogsamlinger eengang faldstændigen ere optagne, og Fortegnelser derover indfendte, da forsatte Skolernes første Lærere, hver for sin Skole, aarlig Fortegnelse over Afgang og Tilgang, hvilken afgives til Regnskabsfereren, for at følge hans Regnskab.

§. 128.

Etvert Aars Regnskab skal være forsattet og til Skoleforstanderne afgivet i det seende 3 Uger efter Arets Forlob. Hvad som i Arets Lob er forfaldet til Indtegt, men ikke indkommet, føres til Restance. Forstanderne tegne paa Regnskabet, om de derved have noget at bemærke eller ikke, og indsende det derpaa uforesvært til Vor Direction, under hvilken det revideres og decidederes. Af de reviderede og decidederede Regnskaber tilstilles Ephorerne Afskrifter fra Directionen.

§. 129.

Før Regnskaber, Extracter, og hvad videre dertil henhører, bestemmer Vor Direction de Schemata, hvorefter de indrettes og føres.

§. 130.

I Cathedralskolerne i København, Christiania og Odense, samt ved Communiteten i Odense forbliver det ved de Indretninger i Henseende til Regnskabs-

skabsvæsener, som der ere indførte, saalønge Vi ikke finde for godt, deri at giøre Foranbringning.

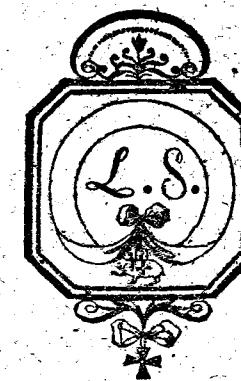
§. 131.

Hvert Aar haver Vor Direction til Os allerunderdanigst at indgive Generalberetning og derhos summariske Regnskab over det heele lærde Skolevæsen og sammes øconomiske Tilstand.

Hvorefter alle Wedkommende sig allerunderdanigst have at rette. Givet i Vor Kongelige Residencstad København, den 7de November 1809.

Under Vor Kongelige Haand og Segl

Frederik R.

Møsting

Cold. Knudsen. Rülow. Monrad

Bekjendtgjørelse,

angaaende

nogle Forandringer og nærmere Bestemmelser
i Forordningen om Examen artium af
22de Marts 1805, m. v.

K i s b e n h a v n.

Trykt i det Schultz'ske Officin.

1818.

Det har behaget Hans Majestæt Kongen under 7de d. M. allernaadigst at resolvære sagledes:

Ligesom det er Vor allernaadigste Willie, at de ved Vor allerhøieste Resolution af 9de October 1812 approberede interimistiske Forandringer i den ved Forordningen af 22 Marts 1805 foreskrevne Form for Examena artium ved Københavns Universitet, nemlig:

- a) at samtlige Examinanders Prøver i Sprog eller Videnslæber skulle bedømmes af de Professorer, til hvis akademiske Læresfag enhver Prøve henhører;
  - b) at den anordnede skriftlige Prøve i det tydste og stanske Sprog maa indskrænkes til Oversættelse fra disse twende Sprog i Dansk, samt at istedetfor 3 Opgaver i Religionslæren og Bibelhistorien fun 2, og istedetfor 4 Opgaver saavel af Historiens som og af Arithmetikens og Geometriens Omfang ikun halvt saamange skriftslyne skulle besvares af Examinanderne;
  - c) at ved Examena artium skulle gives Hovedcharakterer, hvilke blive at uddrage af de speciellere Censurer over de af hver Candidat i samtlige Sprog- og Videnslæbs-Rubriker skriftslyne og mundslyne aflagte Prøver;
- for Eftertiden skulle vedblive at være gildende, dog med den Undtagelse, at den skriftlige Besvarelse af en Opgave i den bibelske Historie ikke hørefter skal fordres, saaledes ville Vi endvidere allernaadigst have besalet, som følger:
- 1) Den Bestemmelse i Forordningen angaende Examena artium af 22de Marts 1805 §. 17, hvorefter Examinanderne i de gamle Sprog kun skulle prøves i Det, som de angive at have giennengaaet i de 2 sidste Forberedelsesaar, skal have forandret derhen, at visse Pensæ fastsættes, som et Minimum, hvilket Enhver, der underkaster sig denne Ex-

amen, bør have gjennemgaaet, og hvorfor han bør kunne giøre Rede; hvorved det dog forudsættes, at de Døvakter gaae endnu videre, og at den behørige Forberedelse gjennem de sædvanlige Begyndelses-Autores er skeet.

2) Disse Pensæ bestemmes saaledes:

A. i det latinske Sprog,

a) i Prosaf.

a) af den historiske Skribent-Classe: 4 Bøger af Livius, eller 5 Bøger af Cæsars Commentarier. Dog tillades det ogsaa Læserne til Afverling at vælge et hertil i Omfang svarende Pensum af andre passende Autores, saasom af Sallustius, Suetonius, Tacitus, Velleius Paternulus eller Curtius.

b) af den philosophist-didaktiske: Ciceros 3 Bøger de officiis, eller et Equivalent af Ciceros andre philosophiske Skrifter, saasom: 2 af Bøgerne de oratore. Dette Equivalent kan ogsaa tages af Quintilian eller Seneca.

c) af den oratoriske: to af Ciceros større Taler, eller een af de større og tre af de mindre, saaledes at hvad der er læst af Talerne tilsammen maa udgjøre i det mindste 80 til 90 Capitler efter den sædvanlige Capitel-Inddeling. Istedetfor den ene større Tale kan ogsaa afvælges med saa Meget som 2 Bøger af Ciceros, Plinii eller Senecas Breve, læste enten i Sammenhæng efter den sædvanlige Orden, eller efter et Udvælg. Men een større eller to mindre af Ciceros Taler maae altid tillige være læste.

b) i Poesie:

af Horatius: 2 Bøger af Døerne, og Epistlerne, Ars poetica under indbefattet.

af Virgilius: 3 Sange af Eneiden.

Til Afverling kan istedetfor Noget af det her Opgivne, vælges et Equivalent af andre Digterverker, saasom af Virgils Georgica, Ovids Metamorphoses, Terentius eller Tibull. Dog maa altid i det mindste 2 Bøger af Horatii Døer og 2 Sange af Eneiden være læste.

Bed Læsningen af de latinske Digtere maae Disciplene tillige giores bekjendte med det Vigtigste af Prosodien.

B. i det græske Sprog.

a) i Poesie:

4 Bøger af Homer, enten af Iliaden eller af Odysseen; eller 3 Bøger heraf, og et Udvælg af forskellige poetiske Stykker, i Omfang omkrent som en Bog af Homer. Herved kan en af de brugelige Anthologier benyttes.

b) i Prosa:

a) til historisk Læsning: to Bøger af Herodot, eller et lignende Omfang af Xenophons Anabasis eller af Polybius, eller et Par af Plutarchs Biographier.

b) til philosophist Læsning: to Bøger af Xenophons memorabilia og Platons apologia Socratis tilligemed Dialogen Krito, eller istedetfor disse tweye Skrifter een eller to af Platons andre Dialoger, omkrent af lige Størrelse. Til philosophist Læsning kan ogsaa et Equivalent vælges af Epiktet, Lucian, Theophrast eller andre passende Autores.

c) af det Nye Testament: i det mindste et af de tre større Evangelier, eller Marci Evangelium tilligemed Jacobs og Johannes's første Brev.

C. i det hebreiske Sprog: Genesis, med Undtagelse af Capitlerne 5, 10, 19, 25, 30, 34, 35, 36, 38, 49, eller et dertil svarende Pensum af de andre Mose Bøger, Josva eller Dommernes Bog. Istedet-

for nogle Capitler af denne historiske Læsning, kunne også nogle af Psalmerne angives.

Dog skulle disse Bestemmelser endnu ikke være gældende for den Examens artium, som afholdes i næste October Maaned, ligesom der også i de nærmeste to til tre Aar vil ved Examens blive at tage billigt Hensyn til den kortere eller længere Tid, hvori de Forandringer ved Undervisningen i de gamle Sprog, som herefter ville være nødvendige, have været indførte i Skolerne.

3) Alle da, der melde sig til Examens artium, skulle uden Forskiel være forpligtede til at underkaste sig Prøve i det græske Sprog; dog at denne Bestemmelse først træder i Kraft ved den Examens, som skal afholdes i Østeraaret 1820; men indtil da skulle de, som efter den hidtil gældende Anordning begire sig fritagne fra Prøve i det Græske, underkastes en dobbelt Censur for deres tyske og franske Udarbeidelser, da disse nemlig først bedømmes af vedkommende Censorer i Henseende til deres videnstablige Værdie, og derefter af Censorerne i Tysk og Fransk med Hensyn paa Sproget; hvorefter den af disse sidste tildelede Charakter bliver at indføre i den Rubrik, hvori Charakteren for det Græske skulle have været indført.

4) De, der ved Examens artium ikke angive Hebraist, skulle istedet herfor have læst 10 Bøger af Homer, foruden dem, som alle Dimitterne ere forpligtede at angive. Dersor tildeles dem en egen Charakter, som bliver at indføre i den for det hebraiske Sprog bestemte Charakter-Rubrik. Dog skal dette ikke være forpligtende for dem, som i næste Østeraar underkaste sig Examens artium; såsom og Forordningen kan indstrækkes noget for dem, der i næste Aar d. 1820 melde sig til denne Examens.

- 5) De, der ikke ogte ved Examens philologicoo philosophicum, at angive Hebraist, skulle i det første Semester efter Examens artium høre en Forlæsning over det Almindeligste af Naturhistorien, hvilken Forlæsning holdes af en af Professorerne i Naturhistorien, som derefter ved Examens prøver disse Studerendes Fremgang i Forhold til den Tid, som de have kunnet anvende paa dette Kundstab's Tog, og derfor tildeles dem en egen Charakter.
- 6) Ved Examens artium skal Examinandernes Færdighed i at udtrykke sig i Modersmaalet herefter bedømmes af deres skriftlige Besvarelse af Opgaverne af den christelige Religions-Lære og af den nyere Verdenshistorie, til hvilken Ende disse Udarbeidelser, efter at være bedømte af Professorerne i Theologie og Historie med Hensyn paa de deri udviste videnstablige Kundstaber, endnu skal underkastes en egen Bedømmelse af en Committee, bestaaende af to Professorer, hvilke samtlige Censorer hvergang udvælge af dem selv, og med hvilke en af Professorerne i Esthetiken sammentræder for at bestemme en egen Charakter for Sproget og Stilen i Udarbeidelserne. Denne Charakter bliver da at ansære i den første Charakter-Rubrik.
- 7) Den skriftlige Opgave i den ældre Historie maa herefter besvares paa Danst istedet for paa Latin.
- 8) Ved Examens artium skal herefter bruges de samme Charakterer, som ved de andre akademiske Examina, nemlig: Laudabilis, Haud illaudabilis og Non-contemnendus. Dersom nogen Candidat giver Prøve paa ubdmærket god Fremgang, kan dette betegnes med et Tilleg af præ ceteris til Charakteren Laudabilis. Viser derimod en Candidat aldeles utilstrækkelig Kundstab, og viser han Uvidenhed, da gives ham ingen Charakter, om han end skal have besvaret et eller andet mindre bestudeligt Snarosmaal.

- 9) Ikun de, som ikke ere fundne værdige til at erholde nogen af de angivne Charakterer for dansk eller latin Stil, eller for Oversættelsen af Latin paa Danse, skulle herefter være udelukkede fra at stædes til mundtlig Examen.
- 10) Den gientagne Prøve i enkelte Tag, som ved Forordningen af 22 Marts 1805 §. 20 var forestrevet for dem, som i disse Tag havde erholdt en af de ringeste Charakterer, falder bort.
- 11) De, der ved Examen artium have få alle Rubriker erholdt Charakteren Laudabilis; og i de fleste Rubriker Udmærkelse, skulle herefter nævnes med Berømmelse ved den offentlige Proclamation. Dog skal fremdeles Universitetets Prismedaille i Sølv kun tildeles dem, der have Udmærkelse i alle Rubriker.
- 12) Ved den offentlige Proclamation skulle herefter alle de nævnes, som optages til akademiske Borgere, og dette saaledes, at efter dem, der ere kiedte værdige til offentlig Berømmelse, nævnes Laudabilisterne, og disse i den Orden, at de, der i de fleste Rubriker have første Charakteer, og, i Tilfælde af lige Antal, da de, som have denne Charakteer i de vigtigere Rubriker, nævnes først; derefter de, som have erholdt en ringere Hovedcharakteer, ordnede paa samme Maade.
- Hvilket herved bekendtgøres til alle Vedkommendes Efterretning.

Den Kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler,
den 10de August 1818.

Malling. Rothe. Engelstoft. Mynster.

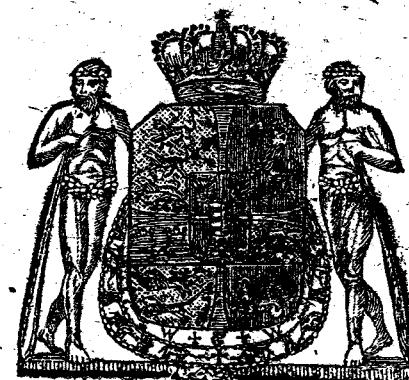

Anordning

angaaende

den i Fundatsen for Københavns Universitet
af 7de Mai 1788 befalede Embedsexamen for Lærere
ved de lærde Skoler.

København, den 24de October 1818.

København.

Etrykt i det Schultziske Officium.

i Frederik den Siette, af Guds Raade Konge til Danmark, de Nenders og Gothers, Hertug udi Slesvig, Holsteen, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenborg, giore vitterligt:

Da det er Os magtpaalliggende at fremme det vigtige Niemed, som Vi
have tilsigtet ved de i det lærde Skolevesen esterhaanden indførte Forbedringer,
og der til at opnaae dette ydfordres, at fornemmelig de overordnede Lærepos-
ter stedse kunne forsynes med Mænd, som have godtgjort, at de besidde den
til deres Kald fornødne Lærdom og Duelighed, saa have Vi taget under Over-
veielse, hvilke nærmere Bestemmelser der kunde gives Fundatsen for Kiøben-
havns Universitet af 7de Mai 1788, forsaavidt angaaer den i samme fore-
styrne Embedsexamen for Skolelærere. Thi byde og befale Vi, som følger:

S. I.

En hvem, som herefter attraaer at befordres til overordnet Lærepost ved
de lærde Skoler, saasom til Rectorat, Conrectorat eller Overlærerembede,
bør forinden have aflagt ydlestgjørende Prøve paa Lærdom og Duelighed ved
den Embedsexamen for Skolelærere, som i Universitetets Fundats af 7de Mai
1788 er forestreven. Dog skulle de, der i sin Eid have tilendebragt et fuld-

stændige Cursus i det pædagogiske Seminarium og derfra ere lovformelig dismitterede, i Henseende til Forskermelle i Skolefaget have lige Adgang med dem, som have underkastet sig bemeldte Examen; ligesom ogsaa de nu i de lærde Skolers Dieneste værende Adjuncter, der ved deres Skoleundervisning og på anden Maade have vist den Udelighed og Lærdom, som til over anmeldte Lærepøster udfordres, kunne gjøre sig Haab om, dertil at komme i Betragtning uden saadan foregaaende Embedsexamen.

§. 2.

I Almindelighed Have Examinanterne ved denne Examen at godtgjøre:

- at de i de lærde Sprog have den til deres Bestemmelse fornødne mere udbredte Kundskab og Færdighed i at læse og fortolke de gamle Classiske med Indsigt, Smag og Critik.

- at de i Historie og Geographie, i Religionslære, Mathematik og Philosophie besidde de fornødne Indsigtter til det vel at kunne undervise og ansøre Ungdommen.

- at de have de til Undervisning nødvendige didactiske Gaver.

§. 3.

Til den Ende fastsættes, i Henseende til de enkelte Kundskabsfag og Fordringerne i disse, følgende Negler:

- I den græske Philologie bør enhver Candidat grundigen have studeret hele Homer og hele Herodot, desuden næreste have gennemgaet en og anden poetisk eller prosaisk Skribent eller Skribentklasse, og erhvervet sig Oversigt over hele den græske Literatur, dens Subsidier og Hjelpevidenskaber.

- I den latinske Philologie bør Candidaten være fortrolig, af Prosa-sterne især med Cicero, som den mest omfattende Skribent, og omhyggelig have studeret de vigtigste af denne Forfatters Skrifter, og af Poeterne have læst hele Virgil og Horats, som de Digtere, der i Skoleundervisningen ere de vigtigste; desuden have gennemgaet en og anden prosaisk eller poetisk Skribent eller Skribentklasse, ligesom ogsaa have forsøkket sig tilsværlig Oversigt over den ældre og nyere latinske Literatur, dens Subsidier og Hjelpevidenskaber.

- I det hebraiske Sprog bør Examinanden besidde Fæshed og Grundighed i Sprogets Grammatik, saavel hvad Syntaxis som Analysis angaaer, og med Flid have lest, foruden i det mindste trænde af Moses's Bøger, ogsaa en Bog af Psalmerne, eller en Deel af en af de større Profeter, eller tvænde af de mindre, eller de Salomoniske Ordssprog, eller Jobs Bog; ligesaa ogsaa har viende det Almindelige og mest Nødvendige af de hebraiske Antiquiteter.

4. I Historien skal følges

- et almindeligt Overblik over den hele Historie, saadan som ethvert litterarist kendte Menneske vor besidde.
- et nære og grundigt Belæringsslab meden og anden vigtig og interessant Periode af den ældre, af Middelalderens og af den nyere Historie, erhvervet ved omhyggeligt Studium hvad enten af Kilderne eller af de bedste Skribenter, i Forbindelse med historist-litterarist Kundskab om selve Kilderne.
- et almindeligt Belæringsslab med Historiens Hjelpevidenskaber og en entydigende udvægt over samtige Historiske Discipliner.

5. I Geographien vor Examinanden godtgjøre grundig Kundskab, saavel hvad den ældre som hvad den nyere Geographie angaaer.

- I Religionslæren vor Examinanden, saafremt han allerede har fået theologisk Embedsexamen med bedste eller næstbedste Charakter, være fritaget fra ny Prøve; men hvis han ikke allerede er Candidat i Theologien, bør han ved Skoleembedsexamen aflagge Prøve paa systematisk Indsigt i den christelige Troes- og Sædelære, forenet med en cursorisk Lesning af Evangelierne og af nogle af de lettere breve i det Nye Testamente.

- I Mathematiken bør han godtgjøre saadanne Kundskaber, at de i det mindste gaae ligesaa vidt, som Skoleundervisningen i dette Fag stæller sig.

- I Philosophien bør han være vel bekendt med Logik og Psychologie, som de Dele af Philosophien, der nærmest kunne have Anhændelse paa Skoleundervisningens hensigtsvarende Behandling.

§. 4.

I den græske og romerske Philologie, i det hebraiske Sprog og Historien afslægges baade skriftlig og mundtlig Prøve.

§. 5.

I den græske og romerske Philologie anstilles

1. den skriftlige Prøve derved, at
  - a. tvende Spørgsmåle af den græske Philologie besvares paa Latin, hvorfaf det ene tages af et vanskeligere Sted hos en græst af Candidaten angivet Forfatter, der giver ham Anledning til at vise grammatiske, critiske og antiquariske Kundstab; det andet tages af en eller anden Grek af den lærde Philologie, hvorved han kan lægge sin Erudition i den græske Literatur for Dagen.
  - b. tvende lignende Spørgsmåle af den romerske Philologie besvares, ligeledes paa Latin.
2. den mundtlige ligeledes paa Latin, sagelædes at Candidaten's Kundstab udforligere undersøges, deels i De af ham angivne Forfattere, deels i den classiske Literatur, overhoved, dens Subsidier og Hjelpevidenskaber.

De skriftlige Prøver bedømmes af Professorerne i den græske og romerske Literatur; i den græske examineres mundtlig af Professor lingvæ græcæ, og i den romerske af Professor lingvæ latinæ.

§. 6.

I det hebraiske Sprog skal den skriftlige Prøve bestaae i, paa Latin at forklare og med exegetisk Noagtighed at giennemgaae et Sted af en af de Bøger i det Gamle Testamente, som Candidaten har opgivet. Denne Prøve bedømmes af Professorerne i den orientalske Literatur; een af disse anstiller den mundtlige Prøve paa Latin.

§. 7.

I Historien anstilles

1. den skriftlige Prøve derved, at Examinanden besvarer paa Dansk tvende ham forelagte Spørgsmåle, enten begge henhørende til de Pe-

rioder af Historien, som han jesit Petitum har angivet at have studeret noiere, eller saaledes indrettede, at det ene af dem har Hensyn til Hjelpevidenskaberne. Ved Bedømmelsen af disse skriftlige Besvarelser bliver ogsaa at tage Hensyn paa Fremstilling og Foredrag.

2. den mundtlige, ligeledes paa Dansk, for nærmere at prove Candidaten's historiske Kundstab og hans præcise Bekendtskab med og OverSIGT over samtlige historiske Discipliner. De skriftlige Prøver bedømmes af Professorerne i Historien; een af disse anstiller den mundtlige Prøven i dette Fag.

§. 8.
I Religionslære, Geographie, Mathematik og Philosophie anstilles blot mundtlig Prøve, i det første Fag paa Latin, i de øvrige paa Dansk.

Efterat den theoretiske Prøve er aflagt, og Candidaten er fra Kundstabernes Side befundet antagelig, haver han endnu at godtgøre sine Undervisningssgaver ved en praktisk Prøve i Præsentation af vedkommende Professorer. Denne anstilles i en af Metropolitanholens øverste Classer derved, at Candidaten deels giennemgaaer et Pensum i ethvert af de øvnenævnte Fag, deels ogsaa examinerer. Tiden dertil bestemmes efter Aftale med Skolens Rector, som ogsaa selv er overhærende, naar han dertil har Leilighed, i hvilket tilfælde han har Stemme med ved Enskuren over de af ham bivaanede Prøver.

§. 10.

Candidaten bør indstille sig til en sådan practisk Prøve i det mindste inden eet Aar, efterat han har aflagt den theoretiske.

§. 11.

Føl den theoretiske og practiske Prøve gives førstilte Characterer, hvilke ikke skulle være tvende, nemlig Laudabilis og Haud illaudabilis, og endog denne sidste ikke tillegges Nogen, med mindre han viser god Kundstab og Kunnskab.

K. J.

De Candidater, som have taget denne Examens, skulle, ligefom hidtil, have Rettighed til, uden videre Conference at disputere for Magistergraden.

Hensende til de offentlige Møderdigelser angaaende denne Examens bli-
ver at forholde paa samme Maade, som for de øvrige Embedspræmier er an-
ordnet.

Hvorefter alle Vedkommende sig alsterunderdåigst, hove at rette:

Givet i Vor Kongelige Residentsstad København, den
24de October 1818.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.

FREDERIK R.

Malling: Rothe. Engelstoft. Myster.

Forholdsregler

ved Udarbeidelsen af de skriftlige Prøver.

1805

I.

Examenanterne indtager den Plads, der, efter den af Exa-
mensdeputationen bestemte Orden, anvises ham af Opsynsmanden; han
maae, ikke under noget Paaskud ombytte den med en anden; heller ikke
forlade den eller Auditoriet, før han har fuldendt Udarbeidelsen af den
forelagte Opgave, og Afskrifterne deraf.

2.

Naar i For- eller Eftermiddagen mere end een Opgave skal ud-
arbeides, bliver den anden ikke bekjendtgjort de samtlige forsamlede Exa-
minanter, førend Besvarelserne af den første er afleveret.

3.

Saa snart en er blevne færdig med den første Opgave, og har
afleveret den befalede dobbelte Afskrift til vedkommende Opsynsmand,
maae han forlade Auditoriet, men der igien nøjagtigen indfinde sig til
den Tid, som Opsynsmanden bestemmer ham.

4.

4.

Den, der bliver tilbage med sin Udarbeidelse, maae aflevere den i det høieste en halv Time efter den dertil fastsatte Tid, saaledes som den er, uden at ham maae tilstaaes længere Frist. Ere efter den bestemte Tids Forløb endnu begge Afskrifter, eller den ene af dem, tilbage; saa maae i sidste Tilfælde Concepten med Navnets Underskrift træde istedet for den med Navnet forsynede Afskrift; i Mangel af begge Afskrifter bliver Concepten, dog uden Navns Underskrift, modtaget af Opsynsmanden, og betegnet med det Nummer, som er bestemt for Examinandens samtlige skriftlige Udarbeidelser. Opsynsmanden bemærker paa sin Navnliste nöje den Tid, inden hvilken enhver Udarbeidelse er afleveret.

5.

Den allerede afleverede Udarbeidelse kan ikke gives Forskafferen tilbage, af hvilken Aarsag dette endog maatte forlanges; intet Ord maae siden ester forandres i den.

6.

Under Udarbeidelsen maae i Auditoriet herstee en aldeles uforstyrret Roelighed, og Enhver i og uden for samme beslittet sig paa det sindige og anständige Forhold, der sommer dem, som attræe academist Borgerret.

7.

De Examinander, som ere forsamlede i eet Auditorium, fordeles mellem de to stedse tilstædererende Opsynsmænd. Desses Hovedpligt er en uafbrudt og uafvendt Opmærksomhed paa, at under Opgaverne Udarbeidelse ingen Art af Meddelelse, den bestaae hvori den vil, ingen Brug af noget Hjelphemiddel, trykt eller skrevet, fra Examinandernes egen eller nogen fremmed Haand, kan finde Sted, da, efter Hans Majestæts nærmere Befaling, istedet for det, som i Brugen af en Ordbog var tilladt, skal træde et andet, der ved Oversættelsesopgaverne vil forstasse alle Examanderne den ved Ordbogen tilsigtede Lettelse.

8.

Opsynsmændene paaligger det strax at erindre Enhver, der tillader sig den mindste Afvigelse fra ovenanførte Regler, om den Forstrot, hvormod han forseer sig. Skulde deres Erindring ikke uopholdelig blive esterkommel, eller vel endog optaget med Ytringer af Ringagtelse og Opsætshed, bliver den ikke videre igentaget, men det indberettes til vedkommende Examensdeputation, da, i Tilfælde, at den anmeldte Beværing efter anstillet Undersøgelse skulde findes grundet, Udelukkelse fra den mundlige Examens for denne Gang vil deraf blive en uundgaaelig Følge.

Førholdsregler

ved

Udarbeidelsen af de skriftlige Prøver ved Examen Artium.

1826.

§. 1.

Enhver af Examינanderne indtager den Plads, der efter den bestemte Orden anvises ham af Opsynsmanden; han maa ikke, under noget ~~Præt~~ ombytte den med en anden, heller ikke forlade den el-
le Auditoriet, förend han har fuldendt Udarbeidelsen af den forelagte Opgave, og leveret Afskrifterne deraf.

§. 2.

Naar om Før- eller Eftermiddagen mere end een Opgave skal udarbeides, bliver den anden ikke bekiendtgjort de samtlige forsamlede Examīander, förend Besvarelseren af den første er afleveret.

§. 3.

Saa snart En er blevne færdig med den første Opgave, og har afleveret den befalede dobbelte Afskrift til vedkommende Opsynsmand, maa han forlade Auditoriet, men igien næagtigek indfinde sig deraf den Tid, som Opsynsmanden bestemmer ham;

§. 4.

Enhver er pligtig til at aflagge alle de Prøver, hvor til han paa vedkommende Øste findes anset. Hvis Nogen lader den ham for-

relagte Opgave ubesvaret, eller afslægger den lettere Opgave, naar han skylder den vanskeligere, eller, hvor tvende Spørgsmaal forelægges i samme Fag, besvarer ikun det ene, istedetfor begge, da forhol- des med ham i Overensstemmelse med Forordningen angaaende Exa- men Artium §. 20.

sindige og anstændige Forhold, der sommer dem som attraae acade- mist Borgerret.

§. 8.

De Examinander, som ere forsamlede i et Auditorium, fordeles mellem de to stedse tilstedevarende Opsynsmænd. Disse Hovedpligt er en uafbrudt Opmærksomhed paa, at under Opgaverne Udarbeidelse ingen Art af Meddelelse, den bestaae hvori den vil, ingen Brug af noget Hjelpemiddel, trykt eller skrevet, fra Examinanders egen eller nogen fremmed Haand, kan finde Sted. Istedet for det Hjelpemiddel, som i Brugen af en Ordbog har været tilladt, træder efter Hans Majestæts nærmere Besaling et andet, der ved Oversættelsesopgaverne vil forstaffe Examinanderne den ved Ordbogen tilsigtede Lettelse.

§. 9.

Forseer nogen Examinand sig mod det i næstforegaaende §. indeholdte Forbud mod Meddelelse og mod Brug af Hjelpemidler, da vil Udelukkelse fra den mundtlige Examens for denne Gang, i Overensstemmelse med den 14 §. i Forordningen angaaende Examens Ar- tium, af 22 Marts 1805, deraf blive en undgaaelig Følge, hvad enten Forseelsen bemærkes af Opsynsmændene, som da ufortøvet have at indberette den til Decanus ved det philosophiske Facultet, eller en Meddelelse, som var undgaaet Opsynsmændenes Opmærksomhed, un- der Censuren bliver opdaget ved Prøvernes Sammenligning.

§. 5.

Den, der bliver tilbage med sin Udarbeidelse, maa aflevere den i det høieste en halv Time efter den dertil fastsatte Tid, saaledes som den er, uden at ham maa tilstaaes længere Frist. Ere efter den be- stemte Tids Forløb endnu begge Afskrifter, eller den ene af dem, til-bage, saa maa, i sidste Tilfælde, Concepten med Navnets Understift træde istedetfor den med Navnet forsynede Afskrift; i M ~~en~~ begge Afskrifter bliver Concepten, dog uden Navns Understift, taget af Opsynsmanden, og betegnet med det Nummer, hvom er bestemt for Exa- minandens samtlige skriftlige Udarbeidelser. Ingen Afskrift antages, som kun indeholder Conceptens første Periode; og skulde den i Reen- skriftenes Sted afgivne og numererede Concept, befndes ulæselig, ansees Opgaven ubesvaret. Opsynsmanden hemmer paa sin Navneliste nogle den Tid, inden hvilken enhver Udarbeidelse er afleveret.

§. 6.

Den Ullerde afsporede Udarbeidelse, kan ikke gives, Forfatteren bliver, af hvilken Raasjone, dette endog moatte forlanges; intet Ord maa siden efter forantræses i den.

§. 7.

Under Udarbeidelsen maa i Auditoriet herre en aldeles uforstyr- ref Rørighed, og Enhver i øg uden for samme bestride sig paa det